

IX. Nyomozó szolgálat.

62. §. A bűnvádi eljárásról általában.

386. Bűnvádi ügyben bírói eljárás csak a törvény értelmében, vád alapján és csak az ellen indítható, akit büntett, véttség vagy kihágás nyomatékos gyanúja terhel.

A vádat rendszerint a kir. ügyészség képviseli. Magánvádra üldözendő véttség és kihágás esetében a vádat elsősorban és rendszerint a sértett képviseli.

A bűnvádi eljárás megindításánál a bűncselekménynek a büntető törvényekben megállapított minősítése irányadó. Azokat a körülményeket, amelyek következtében a büntettet az 1878. évi V. t.-cikk 92. §-a alapján vétséggé kell átváltoztatni, csak az ítélet hozásánál veszik tekintetbe, ezek tehát a csendőr jogait és kötelességeit nem befolyásolják.

Amennyiben a bűnvádi eljárásra vonatkozó valamely rendelkezésnek a tettesre való alkalmazása a büntető törvényekben a bűncselekményre megállapított büntetés nemétől vagy tartamától van függővé téve, ez a rendelkezés a bűncselekmény kísérletével vagy a részességgel terheltekre is kiterjed. Ugyanez áll a jelen utasításban foglalt rendelkezésekre is.

Sürgős nyomozati cselekményeket vasárnapokon és ünnepeken is el kell rendelni és foganatosítani.

A bűnvádi eljárásban megállapított határidőket csak olyan esetekben lehet meghosszabbítani, amikor ez kifejezetten meg van engedve. Nem kell beszámítani a határidőbe azt a napot, amelyen a határidő kezdetét megállapító intézkedés, cselekmény vagy esemény történt. Vasárnapot és a Gergely-naptár szerinti ünnepnapot nem kell beszámítani, ha az a határidő utolsó napjára esik.

387. A bűnvádi eljárásban:

„Vádló“ alatt a kir. ügyészséget, valamint a fő- és pótmagánvádlót kell érteni.

„*Főmagánvádoló*“ az a sértett, illetőleg annak törvényes képviselője, aki a törvényben kifejezetten felsorolt bűncselekmények eseteiben a kir. ügyészségnek a vád képviselőjére vonatkozó előzetes felhívása nélkül vádat emelhet.

„*Pótmagánvádoló*“ az a sértett, aki a rendszerint közvádra üldözendő bűncselekmény esetében, ha a kir. ügyészség a vád képviselőjét megtagadta vagy a vádat elejtette, a vád képviselőjében eljárhat.

„*Terhelt*“ az, aki ellen a bűnvádi eljárás folyik.

„*Gyanúsított*“ az, aki ellen nyomozás folyik, de aki ellen még vizsgálat elrendelése indítványozva vagy vádirat benyújtva nincs.

„*Felek*“ alatt a vádlót és a terheltet, illetőleg a gyanúsítottat kell érteni.

„*Sértett*“ az, akinek bármely jogát sértette vagy veszélyeztette az elkövetett vagy megkísérelt bűncselekmény.

„*Magánindítványra jogosult*“ az a magánegyén, akinek indítványától függ a bűnvádi eljárás megindítása.

„*Fiatalkorú*“ az, aki a büntett, vétség, vagy kihágás elkövetésekor életének tizenkettedik évét már meghaladta, de tizennyolcadik évét még be nem töltötte.

„*Gyermek*“ az, aki a büntető jogszabályokba ütköző cselekmény elkövetésekor életének tizenkettedik évét meg nem haladta.

A „*katonai*“ szó a m. kir. honvédségre, valamint a katonailag szervezett közbiztonsági testületekre vonatkozik.

„*Fegyveres erő*“ alatt a m. kir. honvédséget kell érteni.

388. Bűnvádi eljárásra rendszerint az a bíróság illetékes, amelynek területén a bűncselekményt elkövették, habár az eredmény másutt következett is be. Ha a bűncselekményt több bíróság területén vagy több bíróság területének határán követték el, akkor a bíróságok közül az illetékes, amelyik a másikat megelőzte. Megelőzés akkor forog fenn, ha az illető ügyben egyik bíróság a másiknál korábban hozott valamely határozatot vagy tett valamely intézkedést. A tettes bírósága illetékes a részesre, orgazdára és bűnpártolóra, valamint ezeknek külön vagy másokkal együtt elkövetett más bűncselekményeire nézve is.

Kölcsönös becsületsértés, rágalmazás vagy testi sértés esetében az a bíróság, amely az egyik vád alapján az eljárást megindította, mindaddig, míg az eljárást ítélettel vagy meg-

szüntető végzéssel be nem fejezte, illetékes a másik vád alapján való eljárásra is, amennyiben hatáskörét az utóbbi vád elbírálása meg nem haladja.

Külföldön elkövetett bűncselekmény tekintetében az eljárásra az a magyar bíróság illetékes, melynek területén a terhelt lakik vagy tartózkodik. Lakó- vagy tartózkodóhely hiányában az a bíróság illetékes, amelynek területén a terhelt a magyar hatóság hatalmába került.

389. A kir. ügyészség kötelessége a tudomására jutott, hivatalból üldözendő bűncselekmények tárgyában a nyomozást teljesíttetni és a bűnvádi eljárásban a közvádat képviselni.

Az állam, a törvényhatóságok, a megyei városok és községek rendőri hatóságai és közegei kötelesek a kir. ügyészségnek hivatalos hatáskörében hozzájuk intézett utasításait vagy felhívásait, illetőleg megkereséseit, haladéktalanul és pontosan teljesíteni.

390. A terhelt minden bűnügyben és az eljárás bármely szakában élhet védő közreműködésével. Ha a terhelt e jogával nem él, helyette törvényes képviselője, házastársa, illetőleg fel- vagy lemenő ágbeli rokona önállóan választhatnak védőt.

Védőül csak az ügyvédi lajstromba bejegyzett ügyvéd, egyetemi vagy jogakadémiai tanár választható. A terhelt érdekeinek valamennyi nyomozati cselekménynél való képviseletével nem ügyvéd is megbízható.

A védő védettje érdekében az eljárás bármely szakában, tehát a nyomozás alatt is eljárhat, a nyomozásba azonban bele nem avatkozhatik. A gyanúsítottnak és tanuknak a csendőrség által való kikérdezése alkalmával a védő nem lehet jelen.

A védő a gyanúsított védelme érdekében beadványban vagy élszóval indítványt tehet, annak elfogadása vagy elutasítása azonban az eljáró csendőr mérlegelésére van bízva. A gyanúsított javát szolgáló mentő vagy enyhítő körülmények megállapítására vonatkozó indítványnak rendszerint helyt kell adni, kivéve, ha a megállapítani kért körülmény már kellőképpen tisztázva van, vagy ha a halogatás célzata nyilvánvaló. Írásban benyújtott védői indítványt a feljelentéshez kell csatolni.

Elfogott vagy őrizetbe vett gyanúsítottal védője csak a csendőr jelenlétében érintkezhetik és kölcsönös levelezésük is

csak előzetes átolvasás után továbbítható, illetőleg kézbe síthető.

391. A bűnvádi eljárás három főszakra oszlik: a nyomozásra, a vizsgálatra és a főtárgyalásra.

A nyomozásra vonatkozó szabályok részletes ismerete a csendőrré különös fontossággal bír, ezért azokat a jelen fejezet, míg a szintén nyomozó cselekményt képező elővezetés és elfogás végrehajtására vonatkozó határozványokat a VII. fejezet 44. és 45. §-a részletesen tárgyalja.

A katonai büntető törvénybe ütköző bűncselekmények nyomozása alkalmával polgári egyénekkal szemben szintén a jelen fejezetben előírt eljárást kell követni.

63. §. A bűnügyi nyomozás fogalma és célja. Bűnügyi nyomozás teljesítésére hivatott hatóságok és közegek.

392. Bűnügyi nyomozás alatt azoknak az adatoknak ki-puhatolását és megállapítását kell érteni, amelyek valamely büntetendő cselekmény esetében a vád emelése vagy nem emelése kérdésében a vádló tájékozására szükségesek.

Ezek az adatok a következők:

a) követtek-e el büntetendő cselekményt (büntett, vét-ség, kihágás), vagy sem;

b) ha büntetendő cselekményt követtek el, azzal kit vagy kiket lehet gyanusítani (tettesek és részesek);

c) a büntetendő cselekményt mikor, hol, miképen és (mind a vád, mind a védelem szempontjából) minő körülmé-nyek között követték el;

d) melyek a mindezekre vonatkozó perrendszerű bizo-nyító adatok.

Büntetendő cselekmény gyanuja nélkül is ki kell puha-tolni és meg kell állapítani az olyan cselekmények, illetőleg események (balestek, elemi csapások stb.) körülményeit, ame-lyek a rend és közbiztonság fenntartására befolyással vannak.

Ezeknél a puhatolásoknál azt kell megállapítani, hogy büntetőjogi felelősség terhel-e valakit vagy sem. Ha igen, a szabályszerű nyomozást le kell folytatni, ha nem, akkor a 77. §. értelmében kell eljárni.

393. A nyomozást rendszerint a kir. ügyészség rendeli el, de a kir. járásbíróság és a főszolgabíró (rendőrségi hatóság)

is elrendelheti és a csendőrség saját kezdeményezéséből is megindíthatja.

Főmagánvád eseteiben a nyomozás elrendelésére és megszüntetésére a rendőri hatóság főnöke jogosult.

A nyomozás sikerének egyik főkelléke és biztosítéka a gyorsaság, ezért azt késedelem nélkül kell megkezdeni és a lehető leggyorsabban keresztülvinni.

394. A bűnügyi nyomozó szolgálatban szükséges egyes nyomozó cselekményeket rendszerint a rendőri hatóságok és rendőri közegek teljesítik.

Rendőri hatóságok:

a) m. kir. rendőrkapitányságok és kirendeltségek;

b) a főszolgabírák;

c) az a) alatt felsorolt hivatalok vezetői és önálló intézkedésre jogosított tagjai, úgyszintén a b) alatt megjelölt hatósági személyeknek önálló intézkedésekre jogosított helyettesei, végül

d) a községi előljáróságok.

Rendőri közegek:

a) a fentebb felsorolt hatóságok alárendelt hivatalnokai (detektívek stb.);

b) a m. kir. rendőrség őrszemélyzetének tagjai;

c) a m. kir. csendőrségnek a csendőrőrsökre és különítményekre beosztott legénysége, ide értve a szakaszparancsnokokat is;

d) a községi előljáróság közegei.

395. A községi előljáróságok rendőri hatósága alatt álló területen a nyomozásra, vagy egyes nyomozó cselekmények teljesítésére a csendőrség hivatott. A községi előljáróságok nyomozást, illetőleg egyes nyomozó cselekményeket csak akkor teljesíthetnek, ha erre őket a kir. ügyészség, a vizsgáló- vagy kiküldött bíró, a kir. járásbíróság, vagy az illetékes főszolgabíró utasítja.

Saját kezdeményezéséből a községi előljáróság bűnügyi nyomozást csak akkor teljesíthet, ha veszély van a késedelemben, a csendőrség nincs jelen és annyi idő sincs, hogy ez kellő időben értesíthető legyen, ilyen esetben is azonban csak a halaszthatatlan nyomozati cselekményeket foganatosíthatja.

Ha a községi előljáróság valamely büntetendő cselekményt észlel vagy ha valaki nála büntetendő cselekmény miatt felje-

lentést tesz vagy hozzá magánindítványt nyújt be, akkor, ha nincs veszély a késedelemben, köteles a feljelentést az illetékes csendőrőrssel vagy a legközelebbi járőrrel közölni, illetőleg a magánindítványt annak átadni.

Ha a csendőrség akár felhívásra vagy megkeresésre, akár saját kezdeményezésére nyomozást teljesít, abba a községi előljáróság nem avatkozhatik bele, köteles azonban a csendőrséget a nyomozás lefolytatásában támogatni.

64. §. Nyomozási illetékesség.

396. A csendőrség rendszerint csak saját területén végez bűnügyi nyomozást.

A csendőrség működési területén elkövetett bűncselekmények ügyében a nyomozás lefolytatására mindig az elkövetés helye szerint illetékes őrs hivatott és pedig akkor is, ha a tettest valamelyik más őrs vagy a m. kir. rendőrség fogta el.

Ez azonban nem zárja ki azt, hogy az osztály- és szárnyparancsnokok egyes bonyolultabb vagy közfeltűnést keltő bűncselekmények nyomozására — szükség esetében — kiváló nyomozóképességgel bíró csendőröket, bármely őrsükre, kirendel-hessenek.

Ha a tettes egy és ugyanazt a bűncselekményt több őrs körletében követte el, a nyomozást az az őrs köteles lefolytatni, amelyik azt előbb indította meg. Ha pedig ugyanaz a gyanúsított több őrs körletében több, egymástól független bűncselekményt követett el, a nyomozást valamennyi bűncselekmény ügyében elvben ugyanaz a járőr, idegen őrskörletekben egy, a helyi és személyi viszonyokkal ismerős járőr segítségével — végzi. Azonban meg van engedve az is, hogy az őrs a saját körletében elkövetett bűncselekmények kinyomozása után a gyanúsítottat az illetékes bíróságnak vagy hatóságnak re-jelentse, illetőleg átadja és erről azt az őrsöt, amely a többi bűncselekmény ügyében a nyomozásra illetékes, értesítse. Ebben az esetben az utóbbi őrsnek az esetleg elfogott gyanúsítottat, a nyomozás folytatása végett, attól a bíróságtól vagy hatóságtól kell kikérnie, amelynek őt az előbbi őrs átadta.

A saját őrskörlet területén kívül eső helyre a fenti esete-ken kívül csak nyomozás esetében és csak akkor szabad a nyomozó járőrnek személyesen elmennie, ha ezt a nyomozás

L. 214.000/1942. 13. sz. rend. L. 30/Es.k. 1944.

érdeke, illetőleg sikere feltétlenül megkívánja vagy, ha az illető helyen teljesítendő nyomozó cselekmény olyan sürgős, hogy annak elvégzésére az illetékes csendőrőrsöt vagy m. kir. rendőrségi hatóságot a késedelemből származható veszély miatt még rövid úton (távbeszélőn, távirattal) sem lehet felkérni. Egyébként a szükséges nyomozó cselekmény teljesítése iránt a terület szerint illetékes őrsöt vagy m. kir. rendőrségi hatóságot kell megkeresni. Ez a korlátozás nem vonatkozik azokra a csendőrökre, akiket a jelen pont 3. bekezdése alapján rendeltek ki.

A csendőrség és a m. kir. rendőrség szervei a bűnügyi nyomozásokat a saját területükön külön-külön és egymástól függetlenül teljesítik. Azonban sem a csendőrség, sem pedig a m. kir. rendőrség egyénei nincsenek korlátozva abban, hogy tettenkapás esetében vagy pedig a saját területükön elkövetett bűncselekmények nyomozása közben, annak továbbfolytatása vagy nyomonüldözés céljából egymás működési területére lépjenek és ott nyomozó cselekményeket végezzenek. Az idegen m. kir. rendőrségi hatóságoknak, illetőleg csendőrőrsöknek az ilyen szolgálati működés elé nem szabad akadályokat gördíteniök, ellenkezően azt mindenben támogatni kötelesek. Annak a rendőri hatóságnak, amelyiknek a területén az idegen közeg megjelent, jogában áll azt kívánni, hogy az idegen közeg a szolgálati ténykedést a rendőri hatóság saját közegének jelenlétében végezze.

A csendőrség, illetőleg a m. kir. rendőrség a nem saját területén elkövetett bűncselekményeket még abban az esetben sem nyomozhatja, ha a gyanúsítottat az ő közegei fogták is el, hanem köteles az illetőt a nyomozás lefolytatása végett haladéktalanul az elkövetés helye szerint illetékes m. kir. rendőrségi hatóságnak, illetőleg csendőrőrsnek átadni. Ez a rendelkezés nem gátolja természetesen azt, hogy a nyomozásra nem illetékes m. kir. rendőrségi hatóság vagy csendőrőrs a saját területén teljesítse azokat a sürgős természetű nyomozó cselekményeket, amelyeknek késedelme a nyomozás érdekeit veszélyeztetné.

Ha a gyanúsított egy és ugyanazt a bűncselekményt folytatóan a m. kir. rendőrség és a csendőrség működési területén követte el, a nyomozást az a szerv köteles lefolytatni, amelyik azt előbb indította meg. Ha pedig ugyanazt a gyanúsított a m. kir. rendőrség és a csendőrség működési területén több, egy-

mástól független bűncselekményt követett el, a nyomozást a m. kir. rendőrség, illetőleg a csendőrség csak a saját területén elkövetett bűncselekményekre nézve folytatja le, a gyanúsítottat bíróságnak vagy a kir. ügyészségnek átadja s erről egyidőben értesíti azt a csendőrőrsöt, illetőleg azt a m. kir. rendőrségi hatóságot, amelyik a másik területen elkövetett bűncselekmények nyomozására illetékes. Ilyen esetben mind a csendőrség, mind a m. kir. rendőrség külön tesz feljelentést.

Ha az őrsparancsnokság vagy a járőr a m. kir. rendőrségnek vagy idegen csendőrőrsnek területén elkövetett olyan büntetendő cselekményről értesül, amely az ő részéről azonnali beavatkozást nem igényel, erről az illetékes m. kir. rendőrségi hatóságot, illetőleg az illetékes őrsöt értesíteni köteles. Ugyanezekhez utasítja azokat a panaszosokat is, akik ilyen területen elkövetett bűncselekmények miatt sürgős intézkedést nem igénylő feljelentésükkel hozzá fordulnak.

Mindezek a rendelkezések nem érintik a csendőrségnek és a m. kir. rendőrségnek azt a kölcsönös köteletségét, hogy a bárhol elkövetett bűncselekmények kiderítése érdekében saját hatáskörükön és működési területükön belül öntevékenyen is puhatoljanak és a szerzett adatokról a nyomozás lefolytatására illetékes szervet vagy hatóságot értesítsék.

A belügyminiszternek jogában áll esetről-esetre elrendelni vagy engedélyezni, hogy a csendőrség, illetőleg a rendőrség egyénei egyes bűncselekményeket az ország egész területén nyomozhassanak. A belügyminiszter rendelete vagy engedélye alapján kirendelt csendőrségi vagy rendőrségi egyének működési területük tekintetében nincsenek korlátozva, az idegen rendőri hatóságoknál való jelentkezési kötelesség alól is felvannak mentve, de az illetékes előljáró csendőr tiszti parancsnokság, illetőleg az illetékes rendőrségi hatóság őket írásbeli nyílt rendelettel köteles ellátni, amelyben — esetleg a szolgálati feladat megjelölése nélkül — kifejezetten fel kell tüntetni, hogy a kirendelés a belügyminiszter rendelete, illetőleg engedélye alapján történt.

397. Olyan m. kir. rendőri hatósági területen, amelyen a közbiztonsági szolgálatot a csendőrség teljesíti, a rendőri hatóságnak a bűnügyi nyomozások teljesítését elvben a csendőrségre kell bíznia minden olyan esetben, amikor rendőri hatósági tag (fogalmazási karbeli tisztviselő) jelenlétére szükség

nincs. Annak eldöntése, hogy mikor van ilyenre szükség, a rendőri hatóság vezetőjének jogkörébe tartozik, aki ennél az elhatározásánál nem a bűncselekmény minőségét, hanem azt a körülményt tekinti irányadónak, hogy a nyomozás bonyolult-e s van-e szükség a Bp. 96—98. §§-okban körülírt rendőri hatósági intézkedések közvetlen foganatosítására, illetőleg e célból fogalmazási karbeli tisztviselő kirendelésére. Ha ez az eset nem forog fenn, a nyomozást a csendőrségre bízva, amely azt önállóan teljesíti. Ilyenkor a csendőrség mellett vagy vele párhuzamosan ugyanabban az ügyben más rendőri hatósági közeg (felügyelő karbeli tisztviselő, detektív, őrszemélyzet) nem nyomozhat. A rendőri hatóság azonban a nyomozás esetleg még szükséges kiegészítése iránt ebben az esetben is intézkedhetik.

A rendőrségi hatóság vezetője, avagy a bűnügyek vezetésével megbízott fogalmazási karbeli tisztviselője a csendőrségi nyomozásba az itt körülírt elvi szempontok szem előtt tartása mellett bármikor beavatkozhatik, ennek folytatására, menetére stb. irányítást adhat, sőt azt teljesen át is veheti. Nincs helye azonban az átvételnek akkor, ha a csendőrség a nyomozást már befejezte, vagy ha annak eredményes befejezésére kilátása van (a tettes személye kiderült, a tettes kézrekerült, a bűnjelek és bizonyítékok beszereztek, stb.).

Ha a m. kir. rendőrségi hatóság a nyomozást maga foganatosítja vagy a csendőrségtől átveszi, jogában áll a hatósági területén szolgálatot teljesítő csendőrség közreműködését igénybe venni és ha szükséges, egyidejűen m. kir. rendőrségi közegek (detektívek) felhasználása iránt is intézkedni. Ilyenkor azonban a nyomozást fogalmazási karbeli tisztviselőnek kell vezetnie.

65. §. A nyomozás megindítása.

398. A nyomozást a csendőr „hivatalból”, „magánindítványra” vagy „felhívásra” teljesíti.

Hivatalból akkor kell megindítani a nyomozást, ha a csendőrség feljelentés, előljáró parancsnokságától nyert értesülés vagy saját észlelete alapján olyan bűncselekményről szerez tudomást, amely a törvény értelmében nem tartozik a csak magánindítványra üldözhető bűncselekmények közé.

Minden ilyen természetű szóbeli feljelentés vagy saját ész-

leletről az őrsparancsnok (helyettes) haladéktalanul készítsen az ügy érdemi részét tartalmazó feljegyzést, azt keltezze, írja alá, iktassa és a kellő eljárást folytassa le. Ugyanígy kell eljárni, ha a 405. pont 2. bekezdése értelmében a járőrök a náluk tett, de el nem intézett feljelentésekről bevonulásuk után az őrsön jelentést tesznek.

Hivatalból üldözendő büntetendő cselekmények miatt bárki is tehet feljelentést, de ha a feljelentést ismeretlen egyén (névtelenül) teszi, a nyomozás megindítása előtt alapos tájékozódást kell szerezni a feljelentésben foglaltak valószínűsége és megbízhatósága felől, nehogy a kellő indok nélkül megindított nyomozás ártatlan egyéneket hurcoljon meg.

Hivatalból üldözendő bűncselekmények esetében a nyomozást akkor is meg kell indítani, ha a sértett ismeretlen, távol van vagy elhalt.

Ha kétség merül fel aziránt, hogy valamely büntetendő cselekmény hivatalból vagy magánindítványra üldözendő-e, elsősorban azokat az adatokat kell megállapítani, amelyeknek alapján ez eldönthető. Ennek megtörténteig csakis azokat a halaszthatatlan nyomozó cselekményeket és puhatolásokat kell foganatosítani, amelyek a bűncselekmény nyomainak fenntartására, a bűncselekmény folytatásának vagy ismétlésének megakadályozására, továbbá a bűncselekményből származó kár vagy hátrány elhárítására szükségesek.

Ha a puhatolás során, illetőleg a nyomozás bármely szakában kiderül, hogy a bűncselekmény csupán magánindítványra üldözhető és erről az indítványtételre jogosult tudomással nem bír, a nyomozást félbe kell szakítani s a sértettet erről értesíteni kell. A félbeszakított nyomozást csak akkor lehet folytatni, ha a magánindítványra jogosult az indítványt megtette.

399. „Magánindítványra“ csak azokat a bűncselekményeket lehet üldözni, amelyeket a törvény mint ilyeneket kifejezetten megjelöl. Magánindítványra jogosult az a magánegyén, akinek indítványától (Btk. 110. §) a bűnvádi eljárás megindítása függ.

Az őrs valamennyi tagja bűnvádi ügyre vonatkozó szóbeli vagy írásbeli feljelentést vagy magánindítványt bármely időben és bárhol elfogadni köteles.

Magánindítványra üldözendő bűncselekményeknél az indítványtételre jogosulttól írásbeli „Nyilatkozat“-ot (11.

melléklet) kell bekövetelni. Ebben fel kell sorolni a panaszolt bűncselekményre és a tettesre, valamint a részesre vonatkozó adatokat és kifejezetten ki kell jelenteni, hogy a magánindítványra jogosult a bűnvádi eljárás megindítását kívánja. Ezt a nyilatkozatot két tanú is írja alá. Ha a magánindítványra jogosult panaszát írásban adja be, külön nyilatkozat kiállítására felesleges. A nyilatkozatot vagy az írott panaszjelentést a feljelentéshez kell csatolni.

Ha a magánindítványra jogosult kijelenti, hogy a bűnvádi eljárás megindítását vagy a gyanúsított megbüntetését nem kívánja, vagy ha már megtett indítványát visszavonja, feltéve, hogy a magánindítvány visszavonását a törvény megengedi, a nyomozást teljesíteni nem kell, a már megkezdett nyomozást abba kell hagyni. Ilyen esetben a magánindítvány visszavonását a nyilatkozatra vagy az írásbeli feljelentésre fel kell jegyezni s a magánindítványra jogosulttal alá kell iratni.

Ha még a magánindítvány aláírása előtt meg lehet állapítani, hogy olyan bűncselekmény forog fenn, amelynek esetében a már megtett magánindítvány visszavonását a törvény nem engedi meg, erre a körülményre a magánindítványra jogosult figyelmét a magánindítvány aláírása előtt fel kell hívni.

Olyan gyanúsítottakkal szemben, akiknek cselekménye hivatalból üldözendő, abban az esetben is el kell járni, ha a cselekménnyel kapcsolatos más, csak magánindítványra üldözhető bűncselekmények nyomozását magánindítvány hiánya miatt megszüntették.

Ha a csendőrség véleménye szerint a magánindítvány elkészített vagy azt nem az arra jogosult egyén terjesztette elő, továbbá, ha a bűncselekmény elévültnek látszik és végül, ha kétséget kizáró módon meg nem állapítható, hogy a bűncselekmény hivatalból vagy magánindítványra üldözendő-e, a magánindítványt döntés végett az illetékes kir. ügyészségnek, járásbírósnak tartozó vétség esetében pedig az illetékes kir. járásbírósnak kell előterjeszteni. A döntésig csupán a halaszthatatlan nyomozó cselekményeket szabad végezni.

400. A „főmagánvádra üldözendő“ bűncselekmények esetében a csendőrség eljárása a következő:

1. ha a panaszos a kir. járásbíróság székhelyén lakik, őt panaszával a kir. járásbírósághoz kell utasítani;

2. ha a panaszos a kir. járásbíróság székhelyén kívül lakik, panaszát át kell venni és a bűncselekmény tényálladékát, továbbá a panaszosnak és a gyanúsítottnak, valamint mindkettőjük tanuinak nevét és lakását az illetékes kir. járásbíróságnak, a m. kir. rendőrség hatósági területén a m. kir. rendőrségi hatóságnak be kell jelenteni. (15 a. melléklet.)

A csendőrség ilyen esetekben csak akkor nyomoz, ha a tettes vagy a tanúk ismeretlenek, ha ez a tényállás tisztázása vagy a bűnjelek megszerzése végett szükséges s végül, ha a cselekmény hivatalból üldözendő bűncselekménnyel áll összefüggésben.

401. A csak „felhatalmazás“* vagy „kivánat“** alapján üldözhető bűncselekmények miatt a nyomozást felhatalmazás, illetőleg kivánat nélkül is meg lehet indítani, de arról a nyomozás megindításával egyidejűen a kir. ügyészségnek jelentést kell tenni.

402. Testi sértéseknél a csendőr a sértettet hívja fel, hogy sérüléséről orvosi látletet szerezzen be. Súlyos testi sértések esetében, ha a sértett orvosi bizonyítványt nem adott be, akkor a csendőr őt közvetlenül vagy a községi előljáráóság közbejöttével községi-, kör- vagy más hatósági orvossal vizsgáltassa meg. Az így kiállított bizonyítványra az orvos vezesse rá, hogy azt a csendőr kérésére adta ki és hogy a saját díja és költsége fejében mennyit számít fel.

Ha a csendőr sem hatósági, sem magánorvostól bizonyítványt szerezni nem tudott, vagy ha a sértett — könnyű sérülés esetében — orvosi bizonyítványt szerezni nem hajlandó, akkor a csendőr jelentésében saját észleletét, valamint a gyógyulás tartamára vonatkozó saját véleményét jelentse.

403. Vagyon elleni bűncselekményeknél az okozott kár nagyságát általában a sértett bemondása szerint kell feltüntetni. Ha azonban a sértett által bemondott összeget a csendőr bármi okból túlzottnak tartja, erre vonatkozó indokolt véleményét is jelentse.

404. Polgári per útjára tartozó panaszokat a csendőrségnek nem szabad elfogadnia, hanem a feleket az illetékes bírósághoz kell utasítania.

* 1914. évi XLI. t.-c. 8., 9., 10., 11. §.

** 1914. évi XLI. t.-c. 12. §.

Büntetendő cselekményt nem képező magántermészetű ügyekben nyomozást folytatni, szolgálatban vagy szolgálaton kívül puhatolni, továbbá magánfelek vagy magánkutató irodák részére felvilágosítást adni nem szabad.

A csendőrség által foganatosított nyomozások és nyomozó cselekmények minden költségét a kincstár viseli. Nyomozási költséget, napidíjat, pótdíjat, utazási költséget stb. magánfelek terhére felszámítani vagy tőlük ilyen költségek megtérítését elfogadni nem szabad.

405. Az őrsön tett feljelentés esetében a nyomozást lehetően azonnal, de legkésőbb 48 óra alatt meg kell indítani. Ha a nyomozásnak 48 órán belül való megindítása bármely okból lehetséges nem volt, ezt a feljelentésben mindig meg kell indokolni. Csupán olyan kisebb jelentőségű bűncselekmények esetében van megengedve a nyomozásnak a legközelebbi rendes szolgálattal kapcsolatban való teljesítése, melyekben a késedelem a nyomozás eredményét nem veszélyezteti. A késedelem 8 napnál hosszabb tartamú ilyen esetben sem lehet.

Közbiztonsági szolgálatban álló járőröknek a náluk tett minden fontosabb feljelentés ügyében a nyomozást azonnal meg kell indítaniok. Ha ez bármi okból — pl. halaszthatatlan egyéb fontos szolgálati tennivalók miatt — nem volt lehetséges, a feljelentést bevonulás után, sürgős esetben pedig azonnal, az őrsparancsnokság tudomására kell hozni.

Ha valamely bűncselekmény vagy feljelentés feltűnően későn jutott a csendőrség tudomására, akkor a szakasparancsnok tegye mindig megállapítás tárgyává, hogy a községi előljáróság az őrsöt idejében értesítette-e, illetőleg hogy azokat a járőröket, amelyek a bűncselekmény elkövetése után az illető községben vagy tereptárgynál portyáztak, a nyomozás bevezetése tekintetében nem terheli-e mulasztás. Ennek elbírálásánál elvül szolgáljon, hogy a csendőrnek föltétlenül kell annyi és olyan összeköttetéssel rendelkeznie, hogy minden, hivatalból üldözendő büntettről és vétségről okvetlenül tudomást szerezzen még akkor is, ha e miatt nála feljelentést nem tettek is, és hogy ott, ahol ez meg nem történik, a csendőrt a legtöbb esetben mulasztás terheli.

406. A m. kir. rendőrség és a pénzügyőrség tagja ellen indított nyomozásról az illetőnek feljebbvaló hatóságát a nyomozás megindításával egyidejűen értesíteni kell.

Katonai egyének ellen való nyomozás határozványait a jelen utasítás 88. §-a tartalmazza.

407. Akár hivatalból, akár felhívásra vagy magánindítvány alapján teljesít nyomozást a csendőrség, eljárásában mindig a jelen utasítás rendelkezéseihez kell alkalmazkodnia.

A kir. ügyészségnek jogában áll a nyomozási tevékenységet mind általánosságban, mind egyes esetekben is ellenőrizni, irányítani, nyomozó cselekmények teljesítését elrendelni és végül a követendő eljárásra nézve útbaigazítást adni. Ha a csendőrségnek is a nyomozó szolgálattal kapcsolatban bármiféle útbaigazításra van szüksége, ezért az illetékes kir. ügyészséghez (kir. járásbíróshoz), a m. kir. rendőrség területén pedig az illetékes m. kir. rendőrségi hatósághoz kell fordulnia.

408. Fontosabb és bonyolultabb, továbbá olyan büntettek eseteiben, amelyeknek kinyomozása előreláthatóan hosszabb időt fog igénybe venni, az őrsparancsnokság a kir. ügyészségnek a nyomozás megindításával egyidejűen és a később teendő feljelentéstől (tényvázlattól) függetlenül rövid tájékoztató jelentést tesz és pedig az ügy fontosságához képest távbeszélőn, távirattal vagy írásban. (L! „Cs-4.“ [Nyut.] 9. melléklet.)

A m. kir. rendőrség hatósági területén működő csendőrök ezeket a jelentéseiket szóval vagy távbeszélőn a m. kir. rendőrségi hatóságnak teszik meg. Hogy ezenkívül még milyen fontosabb büntetendő cselekményeket kell a nyomozás megindításával egyidőben a m. kir. rendőrségi hatóságnak bejelenteni, azt ennek a vezetője állapítja meg.

66. §. A nyomozásról általában.

409. A nyomozás a csendőrtől sokoldalúságot, jó szellemi képességet, élénk észjárást, emelkedett erkölcsi felfogást és sokszor nagy testi megerőltetést követel.

Minden büntettes tudatában van annak, hogy cselekményének és kilétének felfedezése, valamint elfogatása esetében a törvényes megtorlást el nem kerülheti, ezért mind cselekményét megelőzően, mind annak elkövetésekor és elkövetése után is tőle telhetően mindent megtesz, hogy cselekmé-

nye fel ne fedeztessék s kiléte kideríthető ne legyen. E tekintetben a büntetettek sokszor igen nagyfokú leleményességet tanúsítanak.

A törvényes rend megóvására hivatott csendőr feladata biztosítani azt, hogy a törvényes megtorlást senki el ne kerülhesse. Ezt pedig csak úgy érheti el, ha a büntettest leleményesség tekintetében felülmúlja. A csendőr által nyomozott bűncselekmények kiderítését nemcsak a hivatásszerű szolgálati kötelesség, hanem a csendőrség jóhírének fenntartása is parancsolja. Ezért a csendőrnek minden nyomozás alkalmával nagy lelkiismeretességet kell tanúsítania, minden képességét latba kell vetnie és minden kényelmét fel kell áldoznia azért, hogy az általa nyomozott bűncselekmény kideríttessék.

Minden előjárónak kötelessége odahatni, hogy a nyomozásokat minden csendőr lelkiismeretesen és alaposan teljesítse és hogy a ki nem derített bűncselekmények számaránya a lehető legkisebb legyen. Azt a csendőrt, aki nyomozásnál kényelmeskedést, felületességet vagy nemtörődőséget tanúsít, felelősségre kell vonni.

Ha a csendőr a nyomozáshoz szükséges szakértelemmel, képességgel, kitartással és kötelességérzettel rendelkezik, sohasem kényszerül arra, hogy valamely bűncselekmény kiderítését meg nem engedett módon kísérelje meg. Elengedhetetlenül szükséges tehát, hogy a csendőr a nyomozás elméleti ismereteit elsajátítsa, gyakorlati tapasztalatait elméleti tanulás útján is bővítse. A nyomozás elmélete nem egyéb, mint a mások tapasztalatainak gyűjteménye, amely tapasztalatokat a csendőr a gyakorlatban a maga számára értékesíthet anélkül, hogy azokat számos próbálgatás és elkerülhetetlen kudarc árán kellene sajátmagának megszereznie.

410. A nyomozás gyakorlati kivitele a csendőrtől mindekelőtt éles, az aprólékosságig menő megfigyelőképességet követel. A felületesség sokszor a legegyszerűbb esetek kiderítését is lehetetlenné teszi. A nyomozás alatt a csendőr figyelmét a legjelentéktelenebb körülménynek vagy tárgynak sem szabad elkerülni, mert a nyomozás sokszor csak olyan, lényegtelennek látszó nyomokra támaszkodhatik, amelyeknek eltüntetése — éppen jelentéktelenségüknél fogva — a tettes figyelmét elkerülte. Egyáltalában a csendőrnek mindig arra kell törekednie, hogy minden olyan tárgy, esemény, körülmény stb.,

amely a bűncselekménnyel vagy a tettes személyével bármilyen összefüggésbe hozható, előtte ismeretes legyen.

A nyomozás során megszerzett adatok az eredményes nyomozás lényeges előfeltételét képező helyes következtetések alapjául szolgálnak. A csendőrnek képesnek kell lennie arra, hogy az általa ismeretes körülményeknek vagy állapotoknak ismeretlen okára vagy okozatára, a tettes személyére stb.-re nézve helyes és észszerű következtetést vonjon le, amely következtetés a további eljárás kiindulópontját vagy támaszát képezheti.

411. A nyomozásnak tervszerűen kell történnie. Tervszerűtlen, kapkodó nyomozás csak véletlen eredményekre vezethet. Ezért kívánatos, hogy a nyomozást végző csendőr, mihelyt elegendő adat áll rendelkezésére, a bűncselekmény egész lefolyását végiggondolja. Ha ebbe az elgondolásba az időközben kiderített adatok valamelyike nem illik bele, olyan újabb elgondolást kell keresnie, amelybe a már megállapított összes körülmények beleilleszkednek.

A csendőrnek a bűncselekmény elkövetési módjára vagy a tettes kilétére nézve indok nélkül vagy nem kellően átgondolt indokok alapján elhamarkodott véleményt alkotnia nem szabad. Különösen kerülendő hiba az, ha a csendőr másnak — pl. a sértettnek — ilyen véleményét bírálat nélkül elfogadja, vagy, ha a nyomozás során csak arra törekszik, hogy saját véleményének támogatására adatokat szerezzen, vagy hogy az általa gyanúsított egyén bűnösségét mindenáron bebizonyítsa, mert mire ezen véleménynek helyt nem álló volta kiderül, a helytelen irányban való nyomozás által okozott idővesztés a további nyomozást rendszerint igen megnehezíti. Ezért a nyomozást szükség esetében egyszerre több irányban és esetleg több gyanúsított ellen is lehet folytatni. Fontosabb esetekben ugyanannak a bűncselekménynek nyomozására egyszerre több járőrt is lehet vezényelni, ezeknek azonban különböző irányban — különböző gyanúsítottak ellen — közös irányítás mellett, de egymástól függetlenül kell nyomozniok.

A csendőrnek a nyomozás megtervezésében és tervének kivitelében igen leleményesnek kell lennie. Leleményesség alatt a nyomozónak azt a képességét értjük, hogy akár végső céljának — a bűncselekmény kiderítésének —, akár pedig ennek érdekében kitűzött bözbeeső céljainak elérésére, mindig olyan — megengedett — közvetlen vagy közvetett módot és eljárást

találjon, amely a csendőr szándékának elárulása nélkül biztosítja a kívánt cél elérését.

A leleményesség mellett a csendőrnek gyors felfogásra és elhatározásra is szüksége van, hogy a nyomozás alatt váratlanul felmerülő minden eseménynek, fordulatnak vagy körülménynek a nyomozás szempontjából való fontosságát azonnal felismerje, azt értékesíteni tudja és — ha kell — pillanatok alatt is rájöjjön arra, hogy az adott helyzetben mit kell tennie.

412. A gyanúsítottaknak és a tanuknak kikérdezésénél a csendőrnek nagyfokú emberismeretre van szüksége. A kikérdezett egyén képességeit, jellemtulajdonságait, hibáit, gyengéit, esetleg rejtett célját stb. már rövid kikérdezés után fel kell ismernie és ki kell használnia. A kellő emberismeret a kikérdezést igen megkönnyíti és a csendőrt a kikérdezettel szemben hamarosan fölényhez juttatja.

A gyanúsított, a tanuk vagy mások által előadott minden, még olyan jelentéktelen adatnak is, amely a nyomozás menetére befolyással lehet, vagy amelynek alapján a csendőr valamit tenni szándékozik és amelynek helytálló volta a csendőr előtt nem kétségtelen, alaposan járjon utána és azt csak akkor fogadja el valónak, ha valósága kétséget kizáró módon bebizonyult. Valótlan adatoknak valókként elfogadása az egész nyomozást helytelen irányba terelheti.

413. Tapasztalati tény, hogy a bűncselekmény kiderítése az elkövetés utáni 1—2 napon belül a legkönnyebb, egyrészt, mert nyomai akkor még többnyire megvannak, másrészt, mert a történetekre a sértett és a tanuk még élénken emlékeznek s ennél fogva bemondásaikban kevésbé tévednek. Ezért a csendőrnek arra kell törekednie, hogy a bűncselekmény tudomásulvétele után a helyszínén lehetőleg azonnal megjelenjék, a nyomozást azonnal megkezdje, hogy már az első nyomozás sikerrel járjon. Minél több idő telik el a bűncselekmény elkövetésétől, annál több nehézséggel kell a csendőrnek a nyomozás során megküzdenie.

Ha azonban az első nyomozás alkalmával a bűncselekményt minden igyekezet mellett sem lehetett kideríteni, a nyomozást abbahagyni azután sem szabad és mind szolgálatban, mind szolgálaton kívül is az őrs minden tagjának mindent meg kell tennie, hogy a kiderítetlenül maradt bűncselekmény kiderítettessék. Az eredménytelenség miatt elcsüggedni nem szabad,

ellenkezően, az eredménytelenségnek a csendőr tetterejét kell fokoznia.

Ott, ahol a kiderítetlen bűncselekmények számaránya fel-tűnően sok, a hiba mindig a nyomozókban rejlik.

A csendőr ne elégedjék meg a gyanúsított beismerésével, hanem igyekezzék a beismerést bizonyítékokkal is alá-támasztani.

Eltekintve attól, hogy a bizonyítékok feltárása a gyanú-sítottat a legtöbb esetben amúgy is beismerésre bírja, a kellő bizonyítékok fennforgása mindig elegendő ahhoz, hogy a gya-núsított ellen — tagadása ellenére is — vád emeltessék. A gyanúsított pusztá beismerése bizonyítékok hiányában leg több-ször értéktelen, mert azt bármikor visszavonhatja és akkor ellene az eljárást meg kell szüntetni.

A bizonyítás során a csendőrnek elsősorban tárgyi bizo-nyítékok (bűnjelek) beszerzésére kell törekednie, mert ezek legtöbbszőr kétségbe nem vonható bizonyító erővel bírnak. A tárgyi bizonyítékok beszerzése mellett azonban nem szabad elhanyagolni mindazoknak a körülményeknek a megállapítását sem, amelyek észszerű következtetés alapján a gyanúsított bűnössége mellett bizonyítanak, mert az ilyen körülmények feltárása és ügyes csoportosítása a tárgyi bizonyítékok bizo-nyító erejét növeli vagy kiegészítheti. Tárgyi bizonyítékok hiá-nyában, csupán a bizonyító körülmények összetalálkozása alapján azonban a bíróság a gyanúsított bűnösségét, annak tagadásával szemben csak a legkritkább esetben állapíthatja meg, mert mindig számolnia kell azzal, hogy az ilyen körülmé-nyek összetalálkozásában a véletlennek sokszor igen nagy sze-repe van.

414. Ha a gyanúsított a cselekményt beismeri, a fősúlyt a beismerésnek azokra a részleteire kell helyezni, amelyekről a gyanúsítottnak tudomása nem lehetne, ha a bűncselekményt nem ő követte volna el. Az ilyen részletek a gyanúsított beis-merésének a későbbi eljárás során való visszavonását meg-nehezítik.

Ha annak gyanúja merül fel, hogy a gyanúsítottak vagy a tanuk összebeszéltek, a kikérdezést a történeteknek olyan jelentéktelenebb részleteire is ki kell terjeszteni, amelyeknek az illetők emlékezetében okvetlenül meg kellett maradniok, de amelyeknek megbeszélése figyelmüket rendszerint el szokta kerülni.

Ha a gyanúsított tagad, de bűnösségére alapos gyanú van, a bizonyítékok beszerzését legelőször annak megállapításával kell kezdeni, hogy a gyanúsított a bűncselekmény elkövetése idejében hol tartózkodott. (Alibi.*)

Bizonyítékul csakis olyan adatok szolgálhatnak, melyekből a gyanúsított bűnössége perrendszerűen, tehát kétséget kizáró módon megállapítható. A csendőr egyéni véleménye vagy következtetése nem bizonyíték.

415. A nyomozó csendőr célja a való tények felderítése, ezt pedig csakis teljes pártatlansággal érheti el. Egyedüli feladatának tehát azt tekintse, hogy a való tényállást minden oldalról, ennél fogva a gyanúsított védelme érdekében is, az igazsághoz híven felderítse. A gyanúsított ártatlansága vagy bűnösségének enyhébb foka mellett szóló körülményeket éppen olyan lelkiismeretes gondossággal kell kideríteni, mint a terhelő és súlyosbító körülményeket és bizonyítékokat.

416. A csendőrnek tudnia kell, hogy az általa nyomozott bűncselekmény a büntető- vagy más törvény mely szakaszába ütközik és hogy a tettes személye, a bűncselekmény tárgya vagy kísérő körülményei a vádemelés szempontjából mennyiben bírnak fontossággal.

A nyomozás során tehát azoknak az adatoknak megállapítására kell törekedni, amelyekre a kir. ügyészségnek a vád emelése céljából szüksége van. Meg kell állapítani ezért azt is, hogy az elkövetett bűncselekmény és annak kísérő körülményei kimerítik-e mindazokat a tényálladási elemeket, amelyeket a törvény szövege a kérdéses bűncselekmény minősítése szempontjából előír. A bűncselekménynek lényegtelen és a vádemelést nem befolyásoló részleteibe való szükségtelen behatolást kerülni kell, mert ez az áttekintést csak megnehezíti, a csendőrnek pedig fölösleges megterhelést okoz.

Annak a csendőrnek a kiválasztására, akit nyomozással bíznak meg, különös súlyt kell helyezni. A bonyolultabb vagy nehezebben kideríthető eseteket mindig az őrsparancsnok nyomozza, ha pedig az őrsparancsnok ebben gátolva van, a nyomozással a legügyesebb és legjobb nyomozóképességgel rendelkező csendőrt bizza meg.

Különös ügyességgel teljesített vagy különösen nagy testi teljesítményt igényelt eredményes nyomozásokért a csendőrt

* Alibi (máshol) annak bizonyítása, hogy valamely személy vagy tárgy bizonyos időben hol volt.

megdicsérésre vagy jutalmazásra a szárnyparancsnok hozza javaslatba.

417. Minden közbiztonsági szolgálatot teljesítő csendőr a csendőrségi ügyviteli szabályzat II. Részében előírt „Tevékenységi napló”-t vezet. A tevékenységi napló helyes vezetéseért a csendőrön kívül az őrsparancsnok is felelős.

Kitüntetésre, megjutalmazásra vagy megdicsérésre vonatkozó javaslatokhoz a tevékenységi naplónak a csendőrségi ügyviteli szabályzat III. Részben előírt összesítését mindig csatolni kell.

67. §. Helyszíni szemle.*

418. A nyomozás rendszerint a helyszíni szemlével kezdődik.

A helyszíni szemle célja, annak megállapítása, hogy a bűncselekményt hol, hogyan és minő körülmények között követték el, továbbá, hogy a bűncselekmény színhelyén és annak közelében talált nyomok és bűnjelek a nyomozás során való felhasználás céljából felfedeztessenek és biztosíttassanak. A helyszíni szemlét a legnagyobb alapossággal és aprólékossáig menő részletességgel kell megtartani, mert sokszor a legjelentéktelenebb nyomok vagy tárgyak is döntő befolyással lehetnek a nyomozás későbbi menetére és eredményére.

A helyszíni szemlét lehetően mindig két bizalmi egyén jelenlétében kell megejteni. Fontosabb körülményekre a bizalmi egyének figyelmét külön is fel kell hívni.

419. A csendőr mindenekelőtt arra törekedjék, hogy a helyszínt, ameddig lehetséges, a talált állapotban változatlanul megőrizze. Ügyeljen tehát arra, hogy azon lehetően semmit se változtasson, továbbá, hogy sem ő, sem illetéktelen egyének, kíváncsiak és báméskodók a helyszínt össze ne tapossák. Ha gyanú merül fel arra, hogy a helyszínen a bűncselekménnyel össze nem függő később okozott nyomok vagy változtatások vannak, ezeket még a helyszíni szemle kezdete előtt meg kell állapítani, hogy azok később a csendőrt vagy a hatóságot félre ne vezessék.

Ha elkerülhetetlenül szükséges, hogy a csendőr a hely-

* A nyomozó járőr által megejtett helyszíni szemle nem azonos a Bűnvádi Perrendtartásban előírt bírói vagy szakértői szemlével és ezeket nem pótolhatja.

színre rálépjen vagy egyes tárgyakat megmozgasson, valamint ha a talált nyomoknak vagy állapotnak változatlan meghagyása nem lehetséges, a helyszínt vázaltszerűen le kell rajzolni. (L.! az „Irányelvek az őrsökön való továbbképzésre“ című szolgálati könyv 3. melléklet 1—3 mintarajzát) vagy lefényképezni, a csendőr lábnyomát pedig megjelölni.

420. Lábnyomokat — amennyiben azok a nyomozás szempontjából értékesíthetőknek látszanak — arra alkalmas anyaggal le kell mintázni.

Ujjnyomatok felvételére a jelen utasítás 13. melléklete ad útmutatást.

Ha bírói szemle* várható, a helyszínen talált állapotot minden körülmények között változatlanul kell fenntartani. Különösen ügyelni keli arra, hogy a bűnjelül szolgáló s a gyanúsított ellen vagy mellett való bizonyításra alkalmasnak látszó tárgyak és nyomok teljes épségükben megmaradjanak.

421. Az esetleg rendelkezésre álló vagy az őrstől távbeszélőn elkért szolgálati ebet a helyszíni szemlénél szintén fel kell használni, azonban azt vezetőjén vagy ennek helyettesén kívül másnak vezetnie nem szabad. Helyszíni szemlét tartó vagy nyomozó járőr kérésére bármely őrs köteles a szolgálati ebét azonnal rendelkezésre bocsátani. Az eb szállítására ilyen esetben vasutat vagy előfogatot is igénybe lehet venni. Az eb felhasználására külön utasítás határozványai mértékadók.

422. Ha a helyszínen hullát találtak és hatósági kiszállás várható, a csendőr a helyszínt, illetőleg a községet csak akkor hagyhatja el, ha a helyszínen kiszállott hatósági személyek hivatalos ténykedésüket már befejezték, vagy ha támogatásukra más csendőrt rendeltek ki vagy a kirendelt hatósági személyek a csendőr eltávozásához hozzájárultak.

Ha különös okok vagy körülmények a hullának vagy a bűnjeleknek a helyszínen hagyását lehetetlenné teszik (pl. vasúti vágányokon, égő házban, forgalmas útvonalon), vagy ha a helyszínen hagyás nem szükséges (pl. vízből fogták ki), a hullát, illetőleg a bűnjeleket a legközelebbi községbe úgy kell beszállítani, hogy azokon sérülések vagy változások ne keletkezessenek és gondoskodni kell arról, hogy a hatóság megérkezéséig változatlanul megőriztessenek.

* Gyilkosságoknál és emberöléseknél, halált okozó balesetknél, ha a talált hulla bűncselekmény elkövetésével hozható kapcsolatba, továbbá a gyűjtöttség súlyosabb eseteiben stb.

423. Ha valamely halott kilétének és személyazonosságának megállapítása céljából a hulla megmozgatását, zsebeinek átkutatását stb. elkerülni nem lehet, ezt csak a hulla helyzetének és környezetének részletes megállapítása és lefényképezése, lerajzolása vagy leírása után szabad foganatosítani. A halál okát lehetően orvossal kell megállapíttatni.

Ha a csendőr hullát talál, erről az őrsparancsnokságnak távbeszélőn, távirattal vagy küldönc útján jelentést tesz, mivel azt csak a kir. ügyészség engedélyével szabad eltemetni. A jelentésben fel kell említeni a halál ismert vagy valószínű okát és azt, hogy az elhalt kiléte ismeretes-e.

68. §. Sértettek és tanuk kikérdezése.

424. A csendőr kérdezze ki a sértettet, továbbá tanuk gyanánt mindazokat, akiknek a bűncselekményről vagy a bűnvádi eljárásra fontos tényköriülményekről közvetlen észleleten alapuló tudomásuk van vagy akikről ezt is lehet tétélezni.

425. A helyszíni szemle megejtése után a csendőrnek első sorban azokat az egyéneket kell kipuhatolnia, akik a cselekmény szemtanui voltak, vagy akik a helyszínen a bűncselekmény nyomait legelőször felfedezték.

Ki kell kérdezni továbbá mindazokat, akiknek kikérdezését az általuk bizonyítani kívánt körülmények megjelölése mellett a sértett vagy a gyanúsított kéri, feltéve, hogy az ilyen tanu kikérdezését a tényállás teljes és pártatlan felderítése érdekében maga a csendőr is szükségesnek látja.

Mindegyik sértettet és tanut külön-külön, két megbízható és érdektelen felnőtt bizalmi egyén jelenlétében kell kikérdezni. A csendőr a bizalmi egyéneket a kikérdezés megkezdése előtt figyelmeztesse, hogy mind arra, ami el fog hangzani, jól figyeljenek és azt maguknak jól jegyezzék meg, hogy a bíróság előtt is tanuskodhassanak arról, hogy a kikérdezettek a csendőrnek mit adtak elő. A sértettet és a feljelentőt bárhol ki lehet kérdezni. A tanukat a csendőr rendszerint lakásukon vagy munkahelyükön keresse fel. Ha ez nem lehetséges (pl. a csendőr őrizetében levő foglyok vagy a kikérdezendő tanuk nagy száma vagy egymástól igen távol eső lakása miatt), a tanukat a községi előljáróság által a község házára kell megidézttetni. Ha a tanu erre a hatósági idézésre meg nem jelenik, a csendőr az

illető elővezetésére a községi előjáróságot kérje fel, amely elővezetéshez szükség esetében karhatalmi segílyt nyujthat.

426. Sértetteket, tanukat és gyanúsítottakat kizáróan felismerés és a személyazonosság megállapítása céljából szabad egymással szembesíteni. Kettőnél több egyént egyszerre nem szabad egymással szembesíteni. A tanuságtétel alól mentes hozzátartozók, még ha önként tanuskodtak is, a gyanúsítottal nem szembesíthetők, hacsak azt maga a gyanúsított nem kívánja.

Ha egy és ugyanarra a ténykörölményre vonatkozóan több tanu áll rendelkezésre, elég, ha a csendőr csak annyi tanut kérdez ki, ahányat a tényállás részletes és kétségtelen bizonyításához szükségesnek tart, a többieket pedig csak névszerint jelenti be.

427. A kikérdezés megkezdése előtt a csendőr a tanut hívja fel arra, hogy legjobb tudomása és lelkiismerete szerint a tiszta és teljes valóságot adja elő és hogy abból, amiről a bűncselekménnyel kapcsolatban tudomása van, semmit el ne hallgasson. Ezután kérdezze meg a tanutól nevét, születési évét, szülő- és lakóhelyét (pontos lakáscímét), családi állapotát, válását, foglalkozását, a gyanúsítotthoz, valamint az ügyben egyébként érdekelttekhez való viszonyát és azt, hogy a bűncselekmény következtében nem szenvedett-e kárt vagy hátrányt.

Ezek után a tanut a bűncselekményre vonatkozóan részletesen kérdezze ki.

A tanuk előadását a csendőr mindig kellő óvatossággal, a tanu egyénisége, értelmi foka és szavahihetősége szerint értékelje.

Szükség esetében a tanuval a helyszínre vagy olyan helyre is el lehet menni, ahol a tanu a cselekmény elkövetésekor vagy elkövetése után tartózkodott, hogy ezáltal mind a tanu, mind a csendőr könnyebben tájékozódhassék, vagy hogy a csendőr a tanu szavahihetőségét ellenőrizhesse. Ha a kikérdezésnél valamely személy vagy tárgy azonosságát kell megállapítani, a tanut előbb ezeknek szóbeli leírására kell felhívni, a személyt vagy a tárgyat csak azután szabad neki megmutatni.

Ha a csendőr a felismerés megbízhatóságáról meggyőződést akar szerezni, akkor az illetőt, akit felismertetni szándékozik, lehetően több más egyénnel együtt kell a tanu elé állítania.

Ha a csendőr a kikérdezést tolmács útján fogatosította, a tolmács nevét, lakóhelyét és foglalkozását is fel kell jegyeznie.

428. Tanuk gyanánt nem szabad kikérdezni:

a) a lelkészt arra nézve, amit vele a gyónásban vagy egyébként a titoktartás egyházi kötelessége alatt közöltek;

b) a védőt arra nézve, amit a gyanúsított vele mint védőjével tudatott;

c) a közszolgálatban levő vagy abból kilépett egyént, ha a tanuságtétellel megsértené a hivatali vagy szolgálati titoktartás kötelességét és e kötelesség alól őt az illetékes feljebbvaló hatósága fel nem mentette.

429. A tanuzás kötelessége alól mentesek és ha tanuskodni nem óhajtanak, — a sértettet is beleértve — nem lehet kikérdezni:

a) a gyanúsítottnak fel- vagy lemenő ágbeli rokonát vagy sógorát, unokatestvérét vagy ennél közelebbi oldalrokonát, házastársát vagy jegyesét, házastársának testvérét, testvérenek házastársát, örökbefogadó vagy nevelő szülőjét, örökbefogadott vagy nevelt gyermekét, gyámját, gondnokát, gyámoltját vagy gondnokoltját, még pedig a házastársi vagy sógorsági viszonyban lévőket tekintet nélkül arra, hogy fennáll-e még az a házasság, amelyen ez a viszony alapszik;

b) az ügyvédet, a közjegyzőt, az orvost, a sebészt, a gyógyszerészt, a szülésznököt és segédeiket arra nézve, amit valaki a hivatásukkal járó bizalomnál fogva titoktartás kötelességével bízott rájuk, hacsak a megbízó őket a titoktartás alól fel nem mentette.

Az a) és b) alpontban felsorolt egyéneket kikérdezésük előtt, vagy amikor a kérdéses viszony kiderül, figyelmeztetni kell, hogy tanuskodni nem kötelesek. E figyelmeztetés megtörténtét és a tanuságtétel megtagadására jogosult egyénnek arra adott feleletét a jelentésben (tényvázlatban) fel kell tüntetni.

Ha a tanu több gyanúsított közül csak egyhez vagy egyesekhez áll az a) pont alatt megjelölt viszonyban, a tanuságtételt a többi gyanúsítottra nézve csak akkor tagadhatja meg, ha tanuságtétele el nem különíthető. A tanuságtétel megtagadására jogosult tanu a kikérdezés folyamán is kijelentheti, hogy nem kíván felelni.

430. Ha más, tanuskodni köteles tanu tagadja meg a tanuságtételt, a csendőr ezt sem kényszerítheti arra, hogy tanuskodjék

69. §. Gyanúsítottak kikérdezése.

431. Gyanúsítottként csak azt kell kikérdezni, aki ellen inár határozott és megállapított adatokkal támogatott gyanú merült fel. Azt, aki ellen még csak pusztá feltevés szól, egyelőre tanuként kell kikérdezni.

Minden gyanúsítottat külön-külön és minden esetben két érdektelen és megbízható felnőtt egyén, mint bizalmi egyén jelenlétében kell kikérdezni. A bizalmi egyének előzetes figyelmeztetésére a 425. pontban foglaltak irányadók.

Ha kivételes körülmények miatt a gyanúsított kikérdezésénél bizalmi egyének jelen nem lehettek vagy ha bármi oknál fogva csak egy volt alkalmazható, ezt a körülményt a hatóságnak tett jelentésben vagy a tényvázlatban — az ok megjelölése mellett — fel kell említeni.

A gyanúsítottat lehetően a községházán kell kikérdezni. Ha azonban a gyanúsított a községházára menni vonakodik, akkor a 425. pont 3. bekezdésében foglaltak szerint kell vele szemben eljárni.

432. A gyanúsított kikérdezésének célja nem az, hogy a csendőr őt mindenképpen beismerésre bírja, hanem az, hogy a csendőr a felmerült gyanúokok alapossága vagy alaptalansága felől tájékozást szerezzen és a gyanúsítottnak alkalmat adjon arra, hogy a terhére rótt bűncselekménnyel szemben védelmét is előadhassa.

A gyanúsított a feltett kérdésekre nem köteles válaszolni. tehát a válaszadásnak vagy beismerésnek kieszközlése végett nem szabad sem ígéretet, biztatást, ámitást, fenyegetést, erőszakot vagy kényszert használni, sem pedig a gyanúsítottat éjjeli kihallgatással vagy más módon célzatosan kifárasztani.

Ennek a tilalomnak áthágása felelősségrevonással jár. Ha a csendőr vallomás vagy beismerés kicsikarása céljából fenyegetést, tetteges bántalmazást vagy más erőszakot használt, hivatalos vagy szolgálati hatalommal való visszaélés büntette miatt bűnvádi eljárás alá kerül.

433. Ha a gyanúsított kijelenti, hogy nem kíván nyilatkozni, kikérdezését abba kell hagyni, de figyelmeztetni kell

arra, hogy ez a magatartása az eljárás rolytatását egyáltalában nem akadályozza és hogy saját érdekében cselekszik, ha a kérdésekre feleletet ad, mert különben a védelem eszközeitől fosztja meg magát.

Ugyanígy kell eljárni, ha a gyanúsított magát siketnémának, tompa elméjűnek vagy elmebetegnek színleli.

Ha a kikérdezés folyamán az a gyanú merül fel, hogy a gyanúsított a beszámíthatóságot kizáró vagy korlátozó elmezavarban vagy öntudatlanságban szenved, az őt terhelő cselekmény ügyében csak annyira kell a nyomozást lefolytatni, hogy megállapítást nyerjen, hogy a bűncselekményt kizáróan ő követte-e el és hogy ezért rajta kívül mást büntetőjogi felelősség nem terhel-e. Ilyen esetben a továbbiakban az illetékes hatóság elhatározását kell kikérni és a szerint kell eljárni.

A csendőrnek azért, hogy valakivel szemben bizonyítékot szerezzen, nem szabad az illetőt az általa elkövetni szándékolt büntetendő cselekmény elkövetésére, folytatására vagy befejezésére rábírnival vagy csábítani.

434. A kikérdezés kezdetén a gyanúsítottól meg kell kérdezni nevét (ál-, gúny- és megkülönböztető nevét is), születési évét, vallását, szülőhelyét, állandó tartózkodási helyét (pontos lakáscímmel), illetőségi helyét, foglalkozását, családi állapotát, gyermekeinek számát, vagyoni és katonai szolgálati viszonyait, továbbá azt, hogy volt-e már büntetve, ha igen, melyik bíróság vagy más hatóság által, hol, mikor, miért és milyen büntetéssel. Ha a gyanúsított által előadott adatok valóságához kétség fér, vagy egyéb okból szükségesnek mutatkozik, a gyanúsított személyi viszonyait más módon is nyomozás tárgyává lehet tenni.

435. A kikérdezés folyamán okvetlenül meg kell engedni a gyanúsítottnak, hogy mindazt, amit a terhére rótt bűncselekménnyel kapcsolatban előadni akar, egyfolytában és részletesen előadhassa.

A gyanúsítotthoz kérdéseket csak azután kell intézni, miután előadnivalóját összefüggően elmondta. A kérdéseket aképpen kell hozzá intézni, hogy előadásának hézagai pótolva, ellentmondásai megvilágítva legyenek és hogy minden ellene fennforgó és az eljárás céljának veszélyeztetése nélkül közölhető terhelő adatról tudomást szerezzen, azokról nyilatkozhas-sék és azokkal szemben védekezhessék.

Ha a gyanúsított olyan adatokra hivatkozik, amelyek —

szerinte — ártatlanságának megállapítására alkalmasak lehetnek, a nyomozást ezekre is ki kell terjeszteni, hacsak a halogatás célzata nem nyilvánvaló.

Ha a csendőr olyan gyanúsítottat kérdez ki, akiről rovott előélete vagy gyanús volta miatt alaposan feltehető, hogy az éppen nyomozás tárgyát képező bűncselekményen kívül még más, eddig törvényesen meg nem torolt bűncselekményt is követett el, igyekezzék az illetőnek minden bűncselekményét kinyomozni.

70. §. Házkutatás.

436. A házkutatás célja valamely büntetendő cselekmény tettesének vagy részesének kézrekerítése, a büntetendő cselekménnyel összefüggő bizonyíték vagy bizonyítékul szolgáló tárgy (bűnjel) megtalálása és biztosítása.

A csendőr házkutatást rendszerint csak az illetékes bíróság vagy hatóság felhívása alapján teljesít. Házkutatás elrendelésére a vizsgálóbíró vagy kiküldött bíró jogosult, ha azonban a késelem veszéllyel jár, azt a járásbíró vagy a rendőri hatóság (főszolgabíró, rendőrkapitány, községi előljáróság) is elrendelheti.

437. Az illetékes bíróság vagy hatóság felhívása nélkül, saját kezdeményezésből, a csendőr házkutatást csak akkor tarthat:

a) ha büntetlen vagy szabadságvesztéssel büntetendő vétségén történt tettenkapás* esetében attól lehet tartani, hogy a tettes a bíróság vagy hatóság intézkedéséig megszökik vagy a keresett tárgynak nyoma vész;

b) ha a megszökött fogoly kézrekerítése végett szükséges;

c) ha segélykiáltásra jelent meg;

d) ha a házzal vagy helyiséggel rendelkező kívánja, de az utóbbi esetben csak azokban a helyiségekben teljesíthet házkutatást, amelyek kizáróan a behívó rendelkezése alatt állanak és csakis azokkal szemben, akik a behívónak családjához és háztartásához tartoznak vagy akiket a lakással rendelkező

* Tettenkapás esete a Bp. 142. §-a értelmében a nyomozás folyamán is előállhat és pedig akkor, ha a bűncselekmény helyszínéről a tettes kézrekerítésére elindult járőr mint szemtanu vagy szemtanuk által figyelmeztetve, a tettest vagy részest a bűncselekmény elkövetése után azonnal üzöbe vette.

akkor és ott a lakásban elkövetett büntetendő cselekménnyel vádol;

e) ha a házzal vagy helyiséggel rendelkező rendőri felügyelet alatt áll vagy a csendőrség előtt mint szokásos büntettes ismeretes;

f) ha valakinek elfogását (elővezetését) vagy valamely tárgy őrizet alá vételét rendelték el és az illető személy vagy tárgy kiadását a házzal vagy helyiséggel rendelkező egyén megtagadja, ebben az esetben azonban a csendőr házkutatást csak ott tarthat, ahol ezeket megtalálhatja és a kutatásnak csak a keresett személy vagy tárgy megtalálására szabad irányulnia;

g) végül a kocsmákat, csárdákat, kéjházakat és azokat a nyilvános vagy a közönségnek nyitva álló helyiségeket, amelyekben tiltott szerencsejátékot úznak vagy amelyek büntettek rendszerinti rejtekhelyéül szolgálnak, még akkor is átkutathatja, ha ott csak kihágást követtek el.

Az itt felsorolt esetekben:

1. a büntett vagy szabadságvesztéssel büntetendő vétség alapos gyanújával terhelt egyénnek házát, lakását, valamint az általa bírt, illetőleg használt más helyiségeket és az ezekben talált tárgyakat is átkutathatja, ha alaposan vélelmezhető, hogy a kutatás a tettes vagy részes kézrekerítésére vagy bizonyíték felfedezésére vezet;

2. másoknak házát, lakását vagy egyéb helyiségeit szintén átkutathatja, ha a büntettet vagy szabadságvesztéssel büntetendő vétséget az ezek által bírt helyiségekben követték el, ha a gyanúsított üldözés közben oda menekült, vagy ott fogták el, avagy, ha igen nyomatékos tények valószínűvé teszik, hogy ott a tettes vagy részes, avagy a bizonyítékul szolgálható tárgy megtalálható.

Ha a csendőr a házkutatást a fentebb felsorolt eseteken kívül szükségesnek tartja, valamint a fentebb felsorolt esetekben is, ha a házkutatást nem tartja halaszthatatlanul sürgősnek, a legrövidebb úton tegyen jelentést a házkutatás elrendelésére jogosított bíróságnak vagy más hatóságnak (értesítse a községi előljáróságot) és ha szükséges, egyidejűen gondoskodjék arról is, hogy a hatóság intézkedéséig a házkutatás alá veendő helyiségekből senki meg ne szökhessék és onnan tárgyakat senki el ne vihessen.

438. Ha a házkutatást valamely hatóság vagy közhivatal helyiségében kell megtartani, erről a hatóság vagy hivatal főnökét, illetőleg ennek helyettesét lehetően előzetesen értesíteni kell, a kutatást pedig a hivatali főnöknek vagy az általa megbízott vagy a hivatalhoz tartozó más egyénnek jelenlétében kell megejteni; ilyen megbízott kirendelésének megtagadása azonban a házkutatás akadálya nem lehet.

Közhivatali helyiségben a házkutatást csak olyan időben lehet megejteni, amikor ez a hivatal működését nem hátráltatja, kivéve, ha a késedelemből származható veszély miatt a házkutatást azonnal meg kell tartani.

Ezt az eljárást a vonaton vagy hajón levő közhivatali helyiségek átkutatása esetében is értelemszerűen alkalmazni kell.

71. §. Személymotozás.

439. A csendőr személymotozást rendszerint csak az illetékes bíróság vagy hatóság felhívására teljesít. Személymotozás elrendelésére ugyanazok a bíróságok és hatóságok illetékesek, amelyek házkutatás elrendelésére jogosultak.

A személymotozás elrendelésére jogosított hatóság határozata nélkül a csendőr csak az elővezetett vagy elfogott egyénen lévő vagy annak közvetlen birlalatában lévő ruhákat és egyéb tárgyakat vizsgálhatja át. (L! a 318. pontot.)

A fent megjelölt egyének hozzátartozóinak ruháit és egyéb tárgyait csak akkor szabad átvizsgálni, ha őket részesség, orgazdaság vagy bűnpártolás nyomatékos gyanúja terheli.

72. §. Házkutatásnál és személymotozásnál szem előtt tartandó szabályok.

440. A házkutatást és a személymotozást mindig két érdektelen és megbízható polgári személy — mint bizalmi egyén — jelenlétében kell foganatosítani.

Házkutatást és személymotozást megejteni csak akkor szabad, ha a keresett egyén vagy tárgy előadására vonatkozó felszólítás eredménytelen maradt. Az előzetes felszólítást mellőzni lehet, ha az illető a csendőrség előtt szokásos büntettes-

ként ismeretes, ha a késedelem veszéllyel jár, vagy ha nyilvános, illetőleg a közönség számára nyitva álló helyiséget kell átkutatni. A házkutatásnál minden feltűnést, az érdekeltnek nem okvetlenül szükséges megterhelését vagy háborgatását kerülni, a nyomozás tárgyával összefüggésben nem álló magán- vagy családi titkait kímélni kell.

Ha a csendőr a házkutatást vagy személymotosztást felhívás folytán tartja meg, a bíróság (hatóság) határozatát az előtt, akinél azt foganatosítja, kihirdetni köteles.

441. A házkutatást vagy személymotosztást a járőrvezető vezeti. Ha elegendő járőrtársa nincs, megbízható polgári egyének segítségét is igénybe veheti. Közönséges munkák végzésére (ásás, kútszivattyúzás stb.) a községi előljáróság útján munkásokat és napszámosokat is felfogadhat.

Ha több helyiséget kell átkutatni, akkor azokat, amelyekre csak később kerülhet sor, a házkutatás tartamára lezárni, illetőleg őrizni kell.

Nőknek és a rajtuk lévő ruházatnak átvizsgálását megbízható és a csendőr által a tennivalókra kioktatott nők végezzék. Ilyenkor bizalmi egyének gyanánt is csak nők lehetnek jelen, de a csendőr tartózkodjék ama helyiség közvetlen közelében, ahol a motozás folyik.

442. A házkutatást a házzal vagy helyiséggel rendelkezőnek vagy megbízottjának jelenlétében kell foganatosítani. Ha az, aki ellen a házkutatást végre kell hajtani, távol van és megbízottja sincs jelen, teljeskorú családtagjai vagy szomszédai közül kell valakit az érdekelt képviselőjére meghívni. Ez utóbbi ugyanazokat a jogokat gyakorolhatja, mint az, aki ellen házkutatást foganatosítanak.

Zárt helyiséget vagy zárókészüléket feltöretni vagy zárat felnyitítani csak akkor szabad, ha sem a velük rendelkező, sem az ő megbízottja nincs jelen vagy ha ezek a felnyitást megtagadták. A felnyitásra lehetően szakértő mesterembereket kell alkalmazni. Ha a feltörés vagy felnyitás a tulajdonosnak vagy megbízottjának távolléte miatt történt, a helyiséget vagy tárgyat a kutatás megtörténte után ismét le kell zárni.

443. A saját kezdeményezésből megtartott házkutatás bármely időben megkezdhető és végezhető. Elrendelt házkutatás rendszerint csak 6 órától 21 óráig tartható, de a megkezdett házkutatást 21 óra után is folytatni lehet.

73. §. Tárgyak őrizetbe vétele és azokkal való eljárás.

444. Azoknak a tárgyaknak a lefoglalását, amelyeket a büntető törvények szerint el kell kobozni, vagy amelyeket a bűnvádi eljáráshoz bizonyításra lehet felhasználni, a bíróság vagy a rendőri hatóság rendeli el.

A bíróság határozata vagy a rendőri hatóság felhívása nélkül a csendőr csak olyan bűnjeleket vagy a bűncselekménnyel összefüggésben álló tárgyakat vehet — azoknak a hatóság által való lefoglalhatása végett — őrizetbe:

a) amelyeket a bűncselekmény színhelyén, a terhelnél vagy a bűnrészesnél talált;

b) amelyek senkinek sincsenek birtokában vagy bírlalában;

c) amelyeket, mint bűnjeleket vagy nyomravezető tárgyakat mások a csendőrségnek önként átadtak;

d) amelyeknek birtoklása, használata vagy terjesztése tilos.

Ha a csendőr a házkutatásnál vagy személymotoszásnál az eljárás alapjául szolgáló bűncselekménnyel összefüggésben nem lévő olyan tárgyakat talált, amelyek valamely hivatalból üldözendő más büntetendő cselekmény fennforgására mutatnak, ezeket is őrizetbe venni köteles.

A csendőrnek törekednie kell arra, hogy kivétel nélkül minden bűnjelt megszerezzen, mert ennek a sértett kártalanítása szempontjából is jelentősége lehet.

445. Bűnjelek rendszerint azok a tárgyak:

a) amelyekkel bűncselekményt követtek el;

b) amelyek bűncselekmény folytán jöttek létre;

c) amelyek bűncselekmény tárgyát képezték;

d) amelyek lényegileg vagy tartalmilag bűncselekménnyel állanak kapcsolatban;

e) amelyeket a tettes a bűncselekmény színhelyén visszahagyott;

f) amelyeket a tettes a bűncselekmény színhelyéről elvitt;

g) amelyeken olyan nyomok vagy elváltozások vannak, hogy azokból a tettes személyére vagy a bűncselekmény elkövetési módjára lehet következtetni.

L!182.556/VI.b.-1942.számú B.M.körrendelet.
Tárgy:Közellátással kapcsolatos bűncselekmények miatt indult nyomozások során őrizetbe vett árukkal eljárás.

L!34./Cs.K.1942.

sághoz (hatósághoz) kell beszolgáltatni. Olyan tárgyakat azonban, amelyeknek azonnali elszállítása nehézségekbe ütközik, az őrizetbevétel helye szerint illetékes községi előjáróságnak, városokban a m. kir. rendőrségi hatóságnak kell megőrzés végett részletes átvételi elismervény ellenében átadni. Ugyanide kell átadni a talált tárgyakat is. Romlandó és olyan bűnjelket, amelyeknek fenntartása költséggel jár (pl. élő állatok), községben a községi előjáróságnak, városokban a rendőrségi hatóság által megjelölendő helyen kell átadni.

Őrizetbe vett tárgyakat csendőrlaktanyában vagy csendőregyének lakásán megőrizni nem szabad.

Azokat a közszolgálati célokat szolgáló tárgyakat, amelyek nélkül a közszolgálatot ellátni nem lehet, az illető polgári vagy katonai hatóság őrizetében kell hagyni.

447. Azt a tárgyat, amelynek őrizetbevételére a csendőr jogosítva vagy kötelezve van, felszólítására mindenki köteles kiadni. Ha a birtokos vagy bírlaló a kiszolgáltatást megtagadja és ha a csendőrnek önálló házkutatási joga nincs, továbbá, ha az őrizetbe veendő tárgyat házkutatás útján sem lehet megszerezni, az illetőt annak kiszolgáltatására való kényszerítés végett a kir. járásbírósnak, illetőleg a vizsgálóbírónak fel kell jelenteni.

448. Ha a csendőr tárgyakat vesz őrizetbe, erről jegyzéket kell készítenie s ezt amellet, hogy maga és járőrtársa is aláírja, mindazokkal az egyénekkal alá kell íratnia, akik a bűnjel megjelölésére szolgáló kéregepapírlapot aláírták.

A jegyzékben (14. melléklet) az őrizetbe vett tárgyakat egyenkint és olyan részletesen kell leírni, hogy azonosságuk iránt kétség fel ne merülhessen. A jegyzékben az őrizetbevett tárgy tulajdonosát is fel kell tüntetni. Jól olvashatóan három példányban kiállított jegyzék egyik példányát a csendőr, a másikat az érdekelt, a harmadikat pedig az a hatóság kapja meg, amelyik a jegyzékben foglalt tárgyakat átvette. A jegyzék készítésénél tintairón és másolópapír használata is meg van engedve.

Ismeretlen származású bűnjelekről és talált tárgyakról csak a csendőr és az átvevő hatóság számára kell jegyzéket készíteni. A jegyzék szövegében olvashatatlanul törülni semmit sem szabad, esetleges hibákat úgy kell áthúzni, hogy olvashatók maradjanak.

A tulajdonost vagy birlalót a jegyzék aláírására kényszeríteni nem szabad.

Ha az őrizetbe vett tárgyak tulajdonosa vagy birlalója a jegyzék aláírását megtagadja, a járőrvezető ezt a körülményt a jegyzékre vezesse rá és ezt a bejegyzést a bizalmi egyénekkel is írassa alá.

449. Az őrizetbe vett tárgyakat, amennyire terjedelmük vagy minőségük megengedi, borítékba kell tenni vagy be kell csomagolni.

Minden őrizetbe vett bűnjelre zsineggel egy 12×8 cm nagyságú kéregpapirlapot kell erősíteni; a zsineg végeit egy az alábbi mintának megfelelő szöveggel ellátott papirszelettel (címkével) a kéregpapirlapra rá kell ragasztani, hogy a bűnjel kicserélhető ne legyen. A járőr címkéit az őrsparancsnok az őrs bélyegzőjével előzetesen lebélyegzi. A jegyzék folyószámát az egyes címkékre is fel kell írni.

Olyan bűnjeleknél, amelyek érdekes vagy tanulságos voltaknál fogva a m. kir. csendőrség bűnügyi múzeumában való elhelyezésre alkalmasak, az előző bekezdésben előírt bűnjelcímke kéregpapir lapjának hátoldalára 10×6 cm nagyságú, zöldszínű figyelmeztető címkét kell ragasztani a következő nyomtatott szöveggel: „Ezt a bűnjelet elkobzás esetében a 20.001/1908. I. M. rendelet 8. §-a alapján a m. kir. csendőrség bűnügyi múzeumában való elhelyezés végett a-i csendőr nyomozó alosztály igényelni fogja.“

Az ilyen módon megjelölt bűnjeleket a 448. pontban előírt jegyzéknek a hatósághoz vagy bírósághoz beterjesztett példányában piros tintával alá kell húzni, a jegyzék jobb felső részére, félhasábnyi szélességben pedig ugyancsak piros tintával a következő szöveget kell írni:

„A piros tintával aláhúzott bűnjelet (bűnjeleket) elkobzás esetében a-i csendőr nyomozó alosztály a m. kir. csendőrség bűnügyi múzeuma számára igényelni fogja.“

Az így megjelölt bűnjelekről a Nyut. 212. pont 2. bekezdésében előírt jelentést a bűnvádi feljelentés megszerkesztésével egyidejűen kell a nyomozó alosztálynak megtenni.

A bűnjelt mindig lehetően abban az állapotában kell beszolgáltatni, amelyben azt a csendőr őrizetbe vette. Ha a bűnjelen a bizonyítás szempontjából fontos nyomok vannak, azt akként kell becsomagolni, hogy a nyomok meg ne semmisüljenek, illetőleg meg ne változzanak.

Pénzt és értéktárgyakat külön jegyzékbe kell foglalni és a gyanúsítottat átvevő hatóságnak kell átadni, esetleg a pénzt pénzeslevélben elküldeni.

Címke minta:

Bűnjel!

Jegyzék folyószáma:

1 drb kapa.

Őrizetbe vette a pilisvörösvári őrs 12. rendes jár-
őre, Kiss Péter és társai ügyében Nagy János pilis-
szántói lakostól.

Pilisszántó, 1927. július 7.

Nagy János

Farkas Mihály törzs m.

Magyar Ferenc cser: ör.

Előttünk:

Hosszú Péter

Lábos János

bizalmi egyének.

450. Méregnek vagy az egészségre ártalmas tartalmú tárgyakra vagy anyagokra tartályát le kell pecsételni és a tartály burkolatán annak veszélyes tartalmát szembetűnően fel kell tüntetni. Nagyobb mennyiségű ilyen anyagból vagy hamisítványokból elég üvegben mintát beszolgáltatni, a többit lepecsételve a községi előljárárság őrizetére kell bízni.

Ha a csendőr élelmiszerhamisítás gyanúja esetében mintát vesz, akkor azt egy edénybe vagy üvegbe teszi, amit zsineggel átköt. A zsineg végeit akként foglalja és erősíti (ragasztja) a címkébe, hogy annak megsértése nélkül a mintához ne lehessen férni. A mintát megvizsgálatás végett az illetékes vegykísérleti állomáshoz, a feljelentést pedig az illetékes közigazgatási (m. kir. rendőrségi) hatóságnak küldi be. Minden egyes mintáról külön mintavételi jelentést és külön kísérőjegyzéket kell kiállítani. (22 és 22/a. melléklet.) A minták lezárására alkalmazott címkén, a jegyzék folyószáma helyett a vonatkozó iktatószámot kell feljegyezni. Ha a csendőr ugyan-

attól a tulajdonostól és ugyanabból az élelmiszerből (termékből) egyszerre több mintát vesz, — aminek akkor lehet helye, ha az különböző minőségű vagy különböző helyekről származik — azokat egy mintavételi jelentésben, illetőleg kísérőjegyzékben is tárgyalhatja, az egyes mintákat azonban azok címkein római számokkal kell megjelölni s ezt a körülményt „A minta darabszáma“ rovat alatt úgy a mintavételi jelentésben, mint a kísérő jegyzékben fel kell említeni.

Robbanó anyagokat vagy robbanó lövedékeket a találás helyén kell hagyni és biztosítani kell, hogy érintetlenül maradjanak. Ilyen anyagok és lövedékek találásáról a közigazgatási (m. kir. rendőrségi) hatóságoknak, ha pedig katonai eredetűek, a legközelebbi honvéd állomásparancsnokságnak jelentést kell tenni.

Lőfegyvert rendszerint nem szabad töltött állapotban beszolgáltatni, hanem azt lehetően a töltény kivétele által ki kell üríteni és ennek megtörténtét az illetékes hatóságnak teendő jelentésben fel kell említeni.

Ha a fegyvert kiüríteni nem lehet (pl. a töltény berozsdásodása, beszorulása stb. miatt), akkor azt a csendőr egyén által és mindig közvetlenül az illetékes bírósághoz vagy hatósághoz kell beszolgáltatni. Ilyen esetekben a fegyveren annak töltött állapotát feltűnően meg kell jelölni.

Bűnjelt képező fegyvert kilőni vagy azzal lőni nem szabad.

Elültöltő fegyvernél a gyutacsot le kell venni, helyére vattát vagy vásznat tenni és a kakast le kell kötözni. Závárzatos fegyvernél a fegyvert az elsülés ellen a závarzat kivétele biztosítja.

451. Őrizetbe vett tárgyak átvételét az átvevő bíróság, hatóság vagy községi előljáróság a jegyzéken mindig elismerni köteles.

Ha az őrizetbe vett tárgyakat postán kell továbbítani, azokat mindig az őrsparancsnokból és két csendőrből álló bizottság csomagolja be. Az őrsparancsnok jegyzéket és ellenjegyzéket készít s ezeket a bizottság tagjaival is aláíratja, majd az ő jelenlétükben az ellenjegyzéket a tárgyakkal együtt becsomagolja s postára adatja. A jegyzéket a postai feladóvevénnyel együtt a feljelentés fogalmazványánál kell megőrizni.

74. §. Iratokkal, nyomtatványokkal, táviratokkal és levelekkel való eljárás.

452. Iratokat, nyomtatványokat, táviratokat és leveleket a csendőrnek csak házkutatás és személymotozás alkalmával és csak a 318. pontban felsorolt esetekben szabad őrizetbe vennie. Ezeken az eseteken kívül ilyen tárgyakat a csendőr nem vehet őrizetbe, hanem e célból a kir. ügyészséghez fordul, kivéve a tiltott kivándorlási nyomtatványokat,* amelyeknek az őrizetbevételét rendszerint a közigazgatási hatóság rendeli el.

A csendőr másnak szóló zárt levelet, táviratot vagy egyéb postai küldeményt bármi úton és bármilyen célból jussanak is azok kezébe, sohasem bonthat fel.

Ha a csendőr házkutatás vagy személymotozás alkalmával iratokat talál, ezek birtokosát vagy megbízottját kérdezze meg, hogy azok átolvasásába beleegyeznek-e. Ha az átolvasás ellen nem tiltakoznak, a csendőr az iratokat átolvashatja; ha tiltakoznak, az iratokat átolvasás nélkül tegye borítékba és a borítékot mind a saját, mind az érdekelt egyén, illetőleg a községi előljáróság pecsétjével zárja le.

Ha másnak iratai akár házkutatás, akár személymotozás alkalmával, akár más alkalommal a csendőr birtokába kerültek és azokat elolvasta, személyesen felelős azért, hogy az iratok tartalmáról az erre törvény szerint jogosítottakon kívül senki tudomást ne szerezzen.

453. Ha a csendőr olyan nyomtatvány vagy képes ábrázolat terjesztését vagy nyilvános helyen való kiállítását észleli, amely hivatalból üldözendő büntetendő cselekményt (izgatás, szemérem elleni vétség stb.) tartalmaz, ezekből a törvény által megengedett módon (vétél, elkérés útján stb.) legalább egy példányt szerezzen meg és azt az őrsparancsnokság útján a kir. ügyészségnek terjessze be. Ha a nyomtatványt vagy képes ábrázolatot megszerezni nem tudja, akkor észleleteiről a kir. ügyészségnek távbeszélőn vagy távirattal tegyen jelentést.

Ha valamely nyomtatványon a nyomdatulajdonos neve, illetőleg a nyomda cégjelzése feltüntetve nincs, vagy ha azon a nyomdatulajdonos álnevet használt, a nyomtatvány egy pél-

* L! a kivándorlásról szóló 1909. évi II. t.-c. 50. §-át.

dányát még akkor is meg kell szerezni és a kir. ügyészséghez beterjeszteni, ha az büntetendő cselekményt nem tartalmaz.

454. Ha a csendőr arról értesül, hogy valamely postavagy táviróhivatalban, vagy egyéb szállító és fuvarozó intézetnél olyan levelek, táviratok vagy egyéb küldemények vannak továbbítás végett, amelyeknek tartalma büntetendő cselekmény, vagy amelyeknek megszerzése a nyomozás érdekében áll, köteles haladéktalanul — a legrövidebb úton — a kir. ügyészségnek vagy a kir. járásbírósnak jelentést tenni. Ilyen lefoglalást a rendőri hatóság nem rendelhet el és a csendőrség felhívásra sem foganatosíthat.

Polgári vagy katonai hatóság őrizetében lévő azokat a közszolgálati iratokat, amelyek közszolgálati titkot képeznek vagy amelyek nélkül a közszolgálatot ellátni nem lehet, amennyiben a bűnvádi eljárásban bizonyításra fel lehet használni, a csendőr foglalja jegyzékbe, de hagyja meg az illető polgári vagy katonai hatóság őrizetében.

A gyanúsított és hozzátartozói, valamint az utóbbiak közt váltott leveleket és egyéb írásbeli közleményeket a hozzátartozóktól beleegyezésük nélkül csak abban az esetben lehet őrizetbe venni, ha ezeket a részesség, az orgazdaság vagy a bűnpártolás nyomatékos gyanúja terheli.

A gyanúsított és védője közt váltott leveleket és egyéb írásbeli közleményeket pedig csak akkor lehet őrizetbe venni, ha a védő ellen részesség, orgazdaság vagy bűnpártolás miatt vizsgálat van elrendelve, még akkor is, ha a védő a gyanúsítottat már nem képviseli. Nem vonatkozik ez a tilalom a 390. pont utolsó bekezdésében említett olyan csempészett levelekre, amelyeket a csendőr nem olvasott el.

75. §. Ismeretlen vagy szökésben levő gyanúsítottal való eljárás.

455. A büntetendő cselekményt akkor is nyomozás tárgyává kell tenni, ha a tettes, illetőleg részes ismeretlen, távol van, vagy megszökött.

Ha valamely bűntett elkövetésével nyomatékosan gyanúsított egyén megszökött, vagy ha a tettes ismeretlen ugyan, de a bűnjelek ismeretesek, a csendőr köteles a helyszínről az őrsparancsnokságnak távirattal, távbeszélőn vagy küldönc

útján azonnal jelentést tenni. Az őrparancsnokság pedig haladéktalanul köteles mindazokat az őröket és m. kir. rendőrségi hatóságokat, amelyekről fel lehet tenni, hogy a tettes feljük menekült vagy a bűnjeleket arra felé vitték, távirattal vagy távbeszélőn értesíteni.

Ez az értesítés, illetőleg jelentés a bűncselekmény helyét, idejét, nemét, a bűnjelek részletes leírását és ha lehet a tettes személyleírását, valamint annak a megjelölését tartalmazza, hogy a tettes gyaníthatóan melyik irányba menekült.

A megkeresett őrök kötelesek a tettes vagy a bűnjelek kézrekerítése végett, a megkeresésben megjelölt vagy az általuk helyesnek vélt összes irányokba, azonnal járőröket vezényelni.

Ha a tettes elfogására kilátás van, akkor a csendőr köteles őt azonnal üldözőbe venni. Ilyen üldözésekre a kincstár költségén vasutat vagy más szállító eszközt is igénybe szabad venni.

456. Üldözés közben az országhatárt átlépni nem szabad. A csendőrség azonban ilyenkor fel van jogosítva arra, hogyha a tettes nem politikai vagy katonai bűncselekményt követett el, a menekülésének irányába eső külföldi nyomozó hatóságokat feltartóztatása és elfogása végett közvetlenül megkeresse.

Ha az elmenekült tettes elfogása nem sürgős, vagyis ha az idővesztés a nyomozás sikerét nem kockáztatja, a tettes hollétéről a kir. ügyészségnek jelentést kell tenni, amely a kiadatás iránt a szükséges további lépéseket megteszi.

Ha az őrre valakinek elfogása vagy valamely halasztást nem tűrő nyomozási cselekmény végrehajtása végett valamely külföldi hatóságtól elfogató parancs (nyomozó levél) vagy megkeresés érkezik, az őr annak megfelelni köteles. Az elfogott egyént ilyenkor az elfogató paranccsal (nyomozó levéllel) együtt a legközelebbi kir. ügyészségnek adja át, a véghezvitt nyomozási cselekmény eredményéről pedig a megkeresés csatolása mellett ugyanoda tesz jelentést. Ha azonban a külföldi elfogató parancs (nyomozólevél) vagy megkeresés politikai vagy katonai bűncselekmény vagy ezzel kapcsolatos cselekmény miatt kéri az őr közreműködését, azt minden további eljárás nélkül a legközelebbi kir. ügyészségnek kell be-terjeszteni.

Nem lehet politikai bűncselekménynek, sem ilyennel kap-

csolatos cselekménynek tekinteni az Államfő személye vagy családjának tagjai ellen elkövetett merényletet, ha ez a merénylet az emberölésnek, gyilkosságnak vagy mérgezésnek, avagy valamelyikük kísérletének vagy a részességnek tényálladékát foglalja magában.

457. Ha az őrsök és a szakaszparancsnokok valamely nyomozásnak az egész országra való kiterjesztését, illetőleg a szökésben levő gyanúsított országos körözését vélik szükségesnek, ennek elrendelése végett azonnal, tehát még a nyomozás befejezése előtt, az illetékes kir. ügyészséghez, illetőleg a kir. járásbírósághoz fordulnak a szükséges intézkedések megtétele végett. Ezeknek a kérelmeknek tartalmazniok kell azokat az adatokat, amelyeknek alapján a kir. ügyészség (kir. járásbíróság) elbírálhatja, hogy a nyomozás kiterjesztésére, illetőleg a gyanúsított körözésére a kellő indok és a törvényes alap megvan-e. Nem elég tehát a gyanúnak csak egyszerűen kifejezést adni, hanem azt tüzetesen meg is kell indokolni.

A m. kir. rendőrség működési területén elhelyezett őrsök ezt a jelentésüket a m. kir. rendőrségi hatóság útján teszik meg, amely azt azonnal továbbítja.

458. Csendőrparancsnokságok körözéseket nem adhatnak ki. A „Cs—4.” (Nyut.) 42. §-a értelmében azonban az olyan nyomozatokat, amelyeknél fontos, hogy mielőbb az ország összes őrseinek és rendőrhatóságainak tudomására jussanak, a m. kir. csendőrség nyomozó osztályparancsnokság hírközpontjához „Nyomozati bejelentés”-ben a tudomásvétel után azonnal be kell jelenteni. Ez a bejelentés nem mentesíti az őrsöket és a szakaszparancsnokokat az előző pontban előírt kötelességük alól.

76. §. Feljelentés és tényvázlat.

459. A nyomozás eredményéről a csendőr jelentést, illetőleg feljelentést (tényvázlatot) szerkeszt és azt őrsparancsnoksága útján az illetékes bírósághoz (hatósághoz) beküldi. A feljelentés helyes megszerkesztése igen fontos, mert az a bíróság vagy a hatóság további eljárásának alapja. A leghelyesebben véghezvitt nyomozás is értékét veszítheti, ha az arról tett jelentés a bíróságot vagy hatóságot helytelenül vagy hiányosan tájékoztatja. Ezért minden nyomozás eredményéről a

nyomozó járőr pontos feljegyzéseket készítsen. Ezek a feljegyzések alaki szempontból szabályhoz kötve nincsenek, tartalmazniok kell azonban mindazokat az adatokat, melyek a tényálladék megállapításához és a feljelentés helyes megszerkesztéséhez szükségesek. (L! 462. és 463. pontot.).

Minden feljelentésről fogalmazványt kell készíteni. Ezt a nyomozást teljesítőnek a nyomozás közben szerkesztett feljegyzéseivel együtt utólagos átvizsgálás végett, a 26. mellékletben előírt módon a szárnyparancsnoksághoz kell felterjeszteni és csak onnan való visszaérkezés után szabad irattározni.

A feljegyzéseket a vonatkozó feljelentés fogalmazványánál kell megőrizni.

A feljelentés alapjául a járőr által készített feljegyzések szolgálnak. A feljegyzést a járőrvezetőn kívül a járőrtárs is aláírja.

A feljelentés fogalmazványát elvben a nyomozást végzett járőrvezető szerkeszti meg, ha ő erre nem képes vagy ebben akadályozva van, akkor az őrsparancsnok (helyettese) vagy az utóbbiak valamelyike által megbízott csendőr. Ha a fogalmazványt nem az eljáró járőrvezető szerkesztette, akkor azt vele el kell olvastatni, aminek megtörténtét az illető aláírásával igazolja.

Minden feljelentés fogalmazványát az őrsparancsnok átvizsgálni, felülbírálni és a szükséghez képest helyesbíteni köteles. A tisztázatot — amelynek a fogalmazvánnyal szószerint egyeznie kell — az őrsparancsnok, távollétében helyettese írja alá.

460. A feljelentést:

a) a kir. törvényszék hatáskörébe tartozó bűncselekmények esetében az illetékes kir. ügyészséghez;

b) a kir. járásbíróság hatáskörébe tartozó vétségek és kihágások esetében az illetékes kir. járásbírósághoz;

c) fiatalkorú gyanúsítottak bűnügyeiben a fiatalkorúak bíróságához;*

d) nyomtatvány útján elkövetett, magánindítványra üldözendő bűncselekmény esetében az illetékes kir. törvényszék vizsgálóbírájához;

* Az 1913. évi VII. t.-c. 3. §. eseteiben ide kell feljelenteni a felnőtt korúakat is, viszont kivételesen a rendes bírósághoz kell feljelenteni a fiatalkorúakat is a jelen utasítás 503. pontjának 4. bekezdésében foglalt esetben.

e) kivételes bírói illetékesség alá tartozó bűncselekmények esetében a kivételesen illetékes kir. ügyészséghez;

f) a közigazgatási (m. kir. rendőrségi) hatóságok mint rendőri büntető bíróságok hatáskörébe utalt kihágások esetében a főszolgabíróhoz (rendőrkapitánysághoz) mint rendőri büntető bírósághoz;

g) a községi előljáróságok, mint rendőri büntető bíróságok hatáskörébe tartozó kihágások esetében a községi előljárósághoz, városokban a polgármesterhez kell megtenni;

h) ha ugyanaz az egyén több bűncselekményt követett el — és pedig akár külön-külön, akár egy alkalommal, egy időben, vagy egymással összefüggésben — valamennyi bűncselekményről együttesen kell megtenni ahhoz a hatósághoz, amelynek hatáskörébe a legsúlyosabb bűncselekmény tartozik;

i) a felbújtóról, a bűnsegédről, az orgazdáról és bűnpártolóról is ugyanoda kell — lehetően együttesen — megtenni, ahová az elkövetett bűncselekmény gyanúsítottja elleni feljelentést a csendőr megteszi. Ugyancsak ide kell feljelenteni azokat a bűncselekményeket is, amelyeket a felbújtó, a bűnsegéd, az orgazda, vagy a bűnpártoló külön vagy másokkal együtt követett el.

A h) és i) alpontokban foglaltak irányadók akkor is, ha a bűncselekmények közt a rendőri büntetőbíróság hatáskörébe tartozó kihágás is van. A jövedéki kihágást és a kivételes bíróság hatáskörébe tartozó bűncselekményt azonban ahhoz a hatósághoz kell külön feljelenteni, amelynek ezekre az ügyekre hatásköre van.

A h) és i) alpontok értelmében tett együttes feljelentés (tényvázlat) felzetén nagy betűkkel, színes irónnal szembe-tűnően kell jelezni: „Kihágás is!”

A m. kir. rendőrség hatósági területén működő őrsök a kir. bírósághoz, ügyészséghez vagy vizsgálóbíróhoz címzett feljelentéseiket az illetékes m. kir. rendőrségi hatósághoz terjesztik be, amely azokat eredetiben továbbítja. A m. kir. rendőrségi hatóságnak jogában áll azonban a nyomozás esetleg szükséges kiegészítése iránt intézkedni. Közvetlenül kapott felhívásra teljesített nyomozásról a jelentést (feljelentést) közvetlenül a felhívó bírósághoz vagy hatósághoz kell betervezni, a m. kir. rendőrségi hatósághoz pedig erről rövid jelentést kell tenni.

461. Olyan kihágásokról, amelyeknek tettesét vagy részét a csendőr megállapítani nem képes, nem kell feljelentést tenni.

A csendőrhöz vagy őrshöz közvetlenül intézett felhívás folytán elfogott vagy elővezetett egyénekről feljelentést, illetőleg tényvázlatot szerkeszteni nem kell. Ezek átadását a felhíváson kell elismertetni, általános körözés vagy nyomozó levél alapján elfogottakat pedig rövid jelentéssel (értesítéssel) kell átadni.

462. A feljelentés célja az illetékes bíróságnak (hatóságnak) tudomására hozni, hogy ki, mit, hol, kivel, miért, hogyan és mikor követett el; ezért kit és milyen mértékben terhel büntetőjogi felelősség és hogy a gyanúsított egyén bűnössége kellően be van-e bizonyítva.

A feljelentés céljából következik, hogy annak világosnak, határozottnak, áttekinthetőnek, részletezettnek, megbízhatónak és pártatlannak kell lennie.

Világos a feljelentés, ha azt bárki első olvasásra azonnal és könnyen megértheti; határozott, ha ellentmondásokat és bizonytalan megállapításokat nem tartalmaz; áttekinthető, ha tartalma megfelelően csoportosítva van; részletezett, ha minden olyan körülményre, amelyre a bíróságnak (hatóságnak) szüksége van, kiterjeszkedik, de fölösleges dolgokat nem tartalmaz; megbízható, ha a benne foglaltak a valóságnak mindenben megfelelnek és végül pártatlan, ha a cselekményt a gyanúsított szempontjából a valóságnál sem kedvezőbb, sem kedvezőtlenebb színben feltüntetni nem igyekeznek.

Kikérdezett egyének előadását harmadik személyben kell tárgyalni, első személyben és szószerint idézve csak akkor, ha ez a cselekmény elbírálása szempontjából fontossággal bír.

A több órs körletében elkövetett bűncselekményt az az órs jelenti fel, amelyik a 64. §. értelmében a nyomozást lefolytatta.

463. A büntettekéről és vétségekről szóló feljelentéseket (15. és 15/a. melléklet), valamint az olyan kihágások feljelentését, amelyeknél a tényállás csak több tanu előadásának egybevetése, általában nyomozótevékenység során állapítható meg, az alábbi címszavak szerint csoportosítva kell összeállítani:

1. Az *eljárás alapja* alatt jelenteni kell, hogy a feljelentés tárgyát képező ügyben a nyomozás kinek, mikor, hol (kinél) tett feljelentésére, illetőleg melyik bíróságnak (hatóságnak)

mikor kelt és milyen számú felhívására indult meg. Ha az eljárást a csendőr feljelentés vagy felhívás nélkül saját kezdeményezéséből indította meg, továbbá, ha sértett nincs, ismeretlen, avagy ki nem kérdezhető, a csendőrnek ez alatt a címszó alatt azokat az észleleteit vagy értesüléseit kell leírnia, amelyek alapján a nyomozást bevezette. Hivatalból üldözendő bűncselekmények esetében a feljelentőt csak akkor kell megnevezni, ha az ebbe kifejezetten beleegyezik, vagy ha az ügyben mint sértett vagy tanu szerepel.

2. *Sértett* alatt az ő nevét, születési évét, vallását, családi állapotát és lakóhelyét (pontos lakáscímmel), foglalkozását, végül előadását, a cselekmény időbeli lefolyásának sorrendjében kell tárgyalni. A sértett előadásából kivehetőnek kell lennie annak, hogy ki, kivel, ki ellen, mit, mivel, mikor, hol, miként és miért követett el.

3. *Helyszín* alatt a bűncselekmény színhelyét kell részletesen leírni, de csak akkor, ha a későbbi bizonyítás szempontjából szükséges.

4. *Gyanúsított* alatt az ő személyi adatait, ú. m. nevét (névváltoztatás esetében az előbbi, esetleg ál-, művészi-, írói-, gúny- és megkülönböztető nevét is), születési évét, vallását (változtatás esetében előbbi vallásfelekezetét), családi állapotát (házastársának nevét, újabb házasságkötés esetében, régebbi házastársának nevét is), gyermekeinek számát, szülő- és illetőségi helyét, állandó tartózkodási helyét (pontos lakáscímmel), írni-olvasni tud-e, foglalkozását, vagyoni állapotát, katonai szolgálati viszonyát, előző büntetéseit (hol, mikor, miért és melyik bíróság vagy hatóság által, milyen büntetéssel volt büntetve), végül a sértetthez való viszonyát kell tárgyalni.

Ezután le kell írni, hogy a gyanúsított a terhére rótt bűncselekmény elkövetését beismerte-e vagy sem, végül a gyanúsítottnak, illetőleg a gyanúsítottaknak az ügyben tett előadását, megjegyzéseit, valamint a védelmül felhozott körülményeket. Ha a gyanúsított védelmére semmit sem adott elő, ezt külön meg kell említeni.

Ha több gyanúsított van és előadásuk mindenben egyezik, az általuk előadottakat együttesen kell tárgyalni, különben pedig minden gyanúsított eltérő előadását külön kell felvenni.

5. *Tanuk* alatt ugyanazokat a személyi adatokat kell felvenni, mint a sértettnél, ezenfelül azt is, hogy a tanuk a sér-

tettel és a gyanúsítottal milyen viszonyban állanak s hogy a gyanúsított cselekménye folytán előnyben részesültek-e vagy hátrányt szenvedtek-e. Ezt követi a tanuk előadásának leírása, illetőleg, ha a tanuságtételt valamelyik megtagadta, ennek megemlézése. Ha több tanu előadása egymással egyezik, azt együttesen lehet tárgyalni. Igen fontos, hogy ne csak a terhelő tanuk, hanem a gyanúsított által megnevezett vagy a csendőr által kinyomozott mentő tanuk előadása is felvétessék, mert az ügy igazságos elbírálása csak így lesz lehetséges.

A tanuk, vagy egyes tanuk által előadott olyan körülményeket, amelyek a gyanúsított bűnössége vagy ártatlansága mellett döntő fontossággal bizonyítanak, mindig fel kell venni.

6. *Megjegyzés* alatt kell tárgyalni:

a) azokat a körülményeket és bizonyítékokat, amelyek a kikérdezett egyének előadásaiban nem foglaltatnak, de amelyeket a csendőr a nyomozás folyamán megállapított és amelyek a gyanúsított bűnössége vagy ártatlansága, illetőleg a gyanúsított és a tanuk szavahihetősége mellett vagy ellen bizonyítanak. Ezenkívül a súlyosbító és enyhítő körülményeket s azok bizonyítékait is itt kell megemlíteni. Ha szükséges, leírható itt a csendőr eljárása is, nevezetesen, hogy a bűncselekményt miként derítette ki;

b) ha azt az ügy szövevényes volta, könnyebb megérthetése vagy valamely a bíróság (hatóság) által nem ismert körülmény megvilágítása szükségessé teszi, a nyomozást végzett csendőrnek a tényállásra, a sértett, gyanúsított vagy a tanuk előadására vonatkozó, kellően megindokolt megjegyzését, személyes tapasztalatát, benyomását és véleményét, annak kiemelésével, hogy ez csupán a csendőr egyéni véleménye, melyet az ügy nyomozása közben szerzett;

c) a nyomozás során végzett elfogást, elővezetést, bilincselést, házkutatást és személymotosztást azzal, hogy azt a csendőr mikor, hol, kivel szemben, miért és a jelen utasítás melyik pontja alapján foganatosította;

d) ha arra szükség van, a nyomozás késedelmes megindításának, a jelentés késedelmes beterjesztésének, elfogott egyének 24 órán túl való őrizetben tartásának, szabadonbocsátásának, nem az illetékes hatósághoz történt átadásának indokolását, végül azokat az esetleges kényszerítő okokat, melyek miatt a jelen utasítás valamelyik határozványát kivételesen nem lehetett megtartani.

7. *Bűnjelek* alatt az őrizetbe vett bűnjeleket kell felsorolni és a találati hely részletes leírásával meg kell említeni azt is, hogy azokat a csendőr hol, mikor, kitől és miért vette őrizetbe, valamint, hogy megőrzés végett kinek adta át. Az őrizetbe vett bűnjeleket úgy kell ismertetni, amint azok a jegyzékben szerepelnek.

Végül fel kell sorolni a bűnjeleken esetleg található olyan nyomokat vagy elváltozásokat, valamint a bűnjelekre vonatkozó minden olyan körülményt, amelyek folytán azok bizonysító erővel bírnak.

Ha egyes bűnjelekre (pl. élő állatokra, mesteremberek szerszámaira) a sértettnek sürgős szüksége lenne, azt itt meg kell említeni.

Azoknak a bűnjeleknek megnevezését, amelyek érdekes vagy tanulságos voltuknál fogva a m. kir. csendőrség bűnügyi múzeumában való elhelyezésre alkalmasnak látszanak, a felsorolásban piros tintával kell aláhúzni, a felsorolás végére pedig a következő szöveget kell írni: „A piros tintával aláhúzott bűnjeleket elkobzás esetében a 20.001/1908. I. M. rendelet 8. §-a alapján a m. kir. csendőrség bűnügyi múzeumában való elhelyezés végett a-i csendőr nyomozó alosztály igényelni fogja.“

8. *Nyomozta* alatt a nyomozást végzett csendőregyének nevét és rendfokozatát kell jelenteni.

9. *Bizalmi egyének* alatt név és lakóhely szerint meg kell jelölni azokat az egyéneket, akiket a csendőr a nyomozás alatt mint ilyeneket alkalmazott. Ha az egyes nyomozó cselekményeknél (kikérdezés, házkutatás, személymotoszás stb.) más-más bizalmi egyének szerepeltek, részletezni kell, hogy melyik bizalmi egyén melyik nyomozó cselekménynél volt jelen.

10. *Mellékletek* alatt azokat az iratokat, vázrajzokat, fényképeket, ujjlenyomatokat stb. kell felsorolni, amelyek nem bűnjelek, hanem a feljelentés mellékletét képezik.

Ha a gyanúsított erkölcsi és vagyoni bizonyítványa csatlolva nincs, itt kell jelenteni, hogy azt melyik hatóság fogja később megküldeni.

A címszavakat külön sorba kell írni és alá kell húzni. Ha valamely címszó alatt jelenteni való nincs, azt a címszót egészen el kell hagyni.

464. Kiderítetlen bűntettekről és vétségekről, vagyis azokról, amelyek a nyomozás megindításától számított 30 napon belül kideríthetők nem voltak, a jelentéseket — a rendelkezésre álló adatokhoz képest — a fentiek szerint, a főmagánvádra üldözendő bűncselekményekről szóló feljelentést a jelen utasítás 400. pontjában foglaltak alapján kell megszerkeszteni.

A kihágásokról szóló olyan feljelentéseket, amelyekben valamely egyszerű tény kerül kétséget kizáró módon feltárára, ha a gyanúsított beismerésben van, sőt talán tárgyi bizonyíték is rendelkezésre áll, a 16. melléklet alakjában kell megszerkeszteni.

A sértett, gyanúsított és tanuk neveit a fejelentésnek abban a részében, ahol előadásuk van leírva, alá kell húzni.

A feljelentés helyes megszerkesztéséért az órparancsnok, a feljelentésben bejelentett tények valóságáért a nyomozást végzett járőrvezető felelős és pedig akkor is, ha a feljelentést nem ő szerkesztette ugyan, de annak fogalmazványát ő is aláírta.

465. Saját kezdeményezésből elfogott egyénekről tényvázlatot kell szerkeszteni. A tényvázlat rovatozott részét a 17. melléklet szerint, míg a feljelentést tárgyaló részét úgy kell szerkeszteni, amint az a feljelentésekre nézve van elrendelve.

A tényvázlatot az elfogott vagy elővezetett egyénnel (egyénekkal) egyidejűen kell átadni az illetékes bíróságnak (hatóságnak), illetőleg annak az őrsnek, amelyik az elfogottat (elővezetettet) továbbkíséri.

466. Az illetékes főszolgabírónak a területén előfordult összes büntetendő cselekményekről, tehát azokról is tájékozva kell lennie, amelyeknek elbírálása a kir. bíróságok hatáskörébe tartozik. Ezért a csendőrségi ügyviteli szabályzat II. részében előírt és az őrs által tett feljelentésekről vezetett havi tevékenységi kimutatás egy példányát az illetékes főszolgabíróhoz a Csüsz. 188. pontja alapján a tevékenységet követő hó utolsó napján be kell terjeszteni. Ha a főszolgabíró kívánja, akkor az egyes bűncselekményekről tett feljelentések fogalmazványai hozzá betekintésre beterjeszthetők, azt azonban, hogy az őrs ezeket a fogalmazványokat vagy

azok egy részét rendszeresen felterjessze, a főszolgabíró nem követelheti.

A m. kir. rendőrség működési területén a m. kir. rendőrségi hatóság is bekérheti egyes olyan feljelentések fogalmazványait, amelyeket az őrs a jelen utasítás 460. pontja értelmében közvetlenül a kir. bírósághoz (kir. ügyészséghez, vizsgálobíróhoz) tett. Ezeknek a fogalmazványoknak a hatóságtól 8 nap alatt az őrsre vissza kell érkezniök.

467. A kir. bíróságok hatáskörébe utalt bűnügyekben a gyanúsítottról erkölcsi és vagyoni bizonyítványt kell beszerezni. Az erkölcsi bizonyítványnak 1—15. pontját (rendőrkapitányságok hatósági területén a 16. pontot is), a vagyoni bizonyítványnak pedig 1—2. pontját a nyomozást teljesítő csendőr tölti ki. Ha a gyanúsított állandó tartózkodási helye kis- vagy nagyközségben, avagy ezekhez tartozó területen van, az erkölcsi és vagyoni bizonyítványt, a többi kérdőpontok kitöltése végett, az illetékes községi előljárásnak kell megküldeni. Ha pedig a gyanúsított lakóhelye megyei vagy törvényhatósági jogú város területén van, akkor az erkölcsi bizonyítvány többi rovatát a m. kir. rendőrkapitányi hivatal, a vagyoni bizonyítványét pedig a városi tanács tölti ki.

Ha az erkölcsi és vagyoni bizonyítványt a feljelentés (tényvázlat) beszolgáltatásáig beszerezni nem lehet, akkor azt a hatóságot, amely a többi rovat kitöltésére hivatott, értesíteni kell, hogy azt közvetlenül melyik bíróságnak küldje be. Ilyen esetben a bizonyítvány-úrlap felzetére az őrsparancsnok még továbbítás előtt jegyezze fel, hogy az ki ellen, melyik őrs által, mikor, milyen szám alatt és hová tett feljelentéssel áll kapcsolatban.

A rendőri büntető bíróságok (főszolgabíró, m. kir. rendőrkapitányság) hatáskörébe eső kihágásokról tett feljelentésekhez a gyanúsított erkölcsi és vagyoni bizonyítványát nem kell csatolni. A feljelentésben azonban meg kell említeni, hogy a gyanúsítottnak mekkora értékű (ingó vagy ingatlan) vagyona van, vagy ha ilyennel nem rendelkezik, körülbelül mennyi az évi, havi, heti vagy napi keresete. Ha azonban az őrs a gyanúsított vagyoni viszonyaira vonatkozóan ezeket az adatokat csak külön, hosszadalmas puhatolások, esetleg csak levelezés útján tudná megállapítani, azok bejelentése elmaradhat, illetőleg megállapításuk iránt szükség esetében a rendőri büntetőbíróság intézkedik.

**77. §. A nyomozás abbanhagyása és újrafelvétele.
Kiderítetlen esetekkel való eljárás.**

468. A nyomozást abba kell hagyni:

- a) ha büntetendő cselekmény nem forog fenn;
- b) ha megszüntetésére az illetékes bíróság vagy hatóság felhívást adott vagy végzést (határozatot) hozott;
- c) ha magánindítványra üldözendő bűncselekmény esetében az indítvány megtételére jogosult indítványt nem tesz, vagy visszavonható indítványát visszavonja; és
- d) ha a bűncselekményt kellőképpen felderítették.

Ha kételyek merülnek fel arra vonatkozóan, hogy a nyomozás a jelen pont értelmében abbahagyható-e vagy sem, annak a bíróságnak (hatóságnak) a döntését kell kikérni, amelynek hatáskörébe a cselekmény tartozott volna.

469. Ha a nyomozás befejezése vagy megszüntetése, illetőleg a feljelentés betérjesztése vagy ítélethozatal után is, valamely bűnügyre vonatkozóan az elévülési időn belül új terhelő vagy mentő bizonyíték jut az őrs tudomására, köteles azt szabályszerűen kinyomozni és annak a bíróságnak vagy hatóságnak, amelyhez a feljelentést tette, bejelenteni. Megszüntető határozattal vagy felmentő ítélettel befejezett bűnügyben azonban a nyomozásnak újból való teljes lefolytatását csak a kir. ügyészségnek, illetőleg a kir. járásbíróságnak a felhívására lehet foganatosítani. Ilyen esetben az őrs a tudomására jutott körülményeket a nyomozás megindítása előtt a kir. ügyészségnek, illetőleg a kir. járásbíróságnak bejelenteni köteles. A döntés megérkezéséig csak a halaszthatatlan nyomozó cselekményeket szabad teljesíteni.

470. Hivatalból üldözendő büntetteket és vétségeket, továbbá azokat a magánindítványra üldözendő büntetteket és vétségeket, amelyek tekintetében a nyomozás megindítását kérték, ha azokat az első nyomozás, illetőleg a pótnyomozás során 30 napon belül kideríteni nem sikerült, továbbá, ha a feljelentett gyanúsított vagy ha többen volnának, ezek mindegyikének bűnössége a vádemeléshez szükséges mértékben bizonyítva nincs, a büntető törvénykönyv (1878. V. t.-c.) 106. §-ában meghatározott elévülésükig, illetőleg kiderítésükig mind az illetékes őrsparancsnokság, mind a szakaszparancsnok a csendőrségi ügyviteli szabályzat II. részében előírt módon nyilvántartja.

Mint hogy az őr minden tagjának fontos kötelessége az előfordult bűnesetek teljes kiderítése, ennél fogva a kiderítetlen eseteket az őr állandóan tovább nyomozni, illetőleg a kiderítésükhöz szükséges adatokat állandóan gyűjteni és a vonatkozó iratokra feljegyezni köteles mindaddig, míg az eset ki nem derül. A pótnyomozások eredményét szintén fel kell jegyezni. Pótnyomozásoknak különösebb indok nélkül és időszakonként rendszeresen ismétlődő megejtését követelni nem szabad.

Azokat az ügyeket, amelyekben az elévülés csak bizonyos cselekményekre vagy csak bizonyos gyanúsítottakra nézve állott be, mindaddig nyilván kell tartani, míg csak az azokban tárgyalt minden bűncselekmény el nem évül vagy ki nem derül.

X. Megelőző és nyomozó szolgálat egyes különleges eseteiben való eljárás.

78. §. Les.

471. Lesnek azt a szolgálati ténykedést nevezzük, mikor a csendőr valamely folyamatban lévő vagy bekövetkezhető eseményt, jelenséget, továbbá egyes személyeket, tárgyakat vagy terepet észrevétlenül megfigyel.

A lest rendszerint az őrsparancsnok írja elő. A fél órán felüli lest az őrjárat tartamához hozzá kell adni.

Indokolt esetben a járőrvezetőnek jogában áll saját kezdeményezéséből lest tartani vagy a les előírt idejét meghosszabbítani. Saját kezdeményezéséből fél órán túl tartott les esetében, a járőrvezető az őrjárat tartamát megfelelően meghosszabbíthatja.

Három óránál hosszabb lesre külön járőrt is lehet vezényelni.

Mindig figyelembe kell azonban venni, hogy a csendőr télen és rossz időjáráskor nem védett helyen sokáig egy helyben nem maradhat.

A les előírásánál annak célját, helyét és idejét röviden mindig meg kell jelölni. A hely közelebbi megválasztása a járőrvezetőre hárul, mert csak ő tudja megállapítani, hogy az előírt hely melyik pontja a legcélszerűbb a les megtartására.

472. A lest kitartással, türelemmel és éberséggel kell megtartani.

Ötletszerűen, minden különösebb indok vagy cél nélkül tartott lesnek gyakorlati értéke nincs. Lest csak indokolt esetben lehet elrendelni. Ilyen esetek lehetnek például: ha egy községben a lopások, betörések napirenden vannak; ha valamely egyént azzal gyanúsítanak, hogy éjjelenként lopni jár, hogy gyanús egyénnel áll összeköttetésben, akikkel éjjel szokott érintkezni; ha valakinek házában gyanús összejöveteleket tartá-

nak; pályaudvarokon, ha a vasúti kocsikat rendszeresen fosztogatják; ha az őrs készülő bűncselekményről és annak színhelyéről értesül; ha gyanítható, hogy valamely körözött egyén éjjelenként hazajár stb.

Lehetnek esetek, hogy egész éjjel vagy több egymásután következő éjjel, esetleg több járőrnek is, különböző helyeken kell ugyanabból a céiből lest tartania. Az esetleges eredménytelenség miatt elcsüggedni nem szabad, hanem, ha eredményre kilátás van, a lest folytatni kell.

Arról, hogy a csendőr lest tart, senkinek sem szabad tudnia. A les helyét észrevétlenül kell elfoglalni és annak tartama alatt mindent kerülni kell, ami a csendőr ottlétét elárulhatná vagy a les eredményét megghiúsíthatná.

473. A járőr tagjai a les tartamára egymástól el is távozhathatnak, de csak olyan távolságra, hogy szükség esetében egymással érintkezhessenek és egymásnak azonnal segítségére siethessenek. Hosszabb ideig tartó lesnél a járőr tagjai egymást felválthatják.

Kedvezőtlen időjárás esetében és más alkalmas hely hiányában fedett helyről is lehet lest tartani.

A les eredményét az őrsparancsnoknak mindig be kell jelenteni. A les alatt észlelteket, ha azonnal való közbelépésre indokul nem is szolgálnak, de később felhasználhatók, tudomásulvétel és esetleg előjegyzés végett az őrs valamennyi tagjával közölni kell.

Ha a les folyamán valakit tettenérni sikerült, ezt az eredményt a tettenért elfogásával (feltéve, hogy az elfogás feltételei egyébként fennforognak) és a bűnjelek azonnali őrizetbevételével ki kell aknázni. (A jelen utasítás megfelelő §-ai a tettenért egyénnel szemben az elfogás, személymotozás és házkutatás jogát kiterjesztik.)

79. §. Vasútbiztosítás.

474. A vasútbiztosítás célja valamely vasútvonal fokozott ellenőrzése, hogy a vonat vagy utasai ellen elkövetni szándékolt közveszélyes cselekmények és erőszakosságok meggátolhassanak s így a vonat akadálytalan áthaladása biztosítva legyen.

A vasútbiztosítást az osztályparancsnokságok útján esetről-esetre a kerületi parancsnokság rendeli el.

A vasútbiztosításra az osztályparancsnokság a 18. melléklet szerint állandó tervezetet készít, amelybe a parancsnokság területén áthaladó összes vasúti vonalakat felveszi annak megjelölésével, hogy adott esetben melyik őrs a vonal mely kilométer-szelvényeit s mely műtárgyait tartozik biztosítani, továbbá, hogy ellenőrző járőröket mely őrsök mely vonalrészre vezényelnek és hogy a kirendelt tiszt részére a jelentéseket melyik állomásra kell leadni. Az ezekre vonatkozó és állandó érvényű intézkedéseket az érdekelt parancsnokságoknak ki kell adni, de csak az őket érintő (területükre vonatkozó) terjedelemben, figyelembe véve a csatlakozási pontok kölcsönös ismeretét és biztosítását is. A biztosítás végrehajtását az őrsök számára vázlatban is fel kell tüntetni.

A vasútbiztosító szolgálatra az osztályparancsnokság nemcsak azokat az őrsöket veheti igénybe, melyeknek körletén a biztosítandó vasúti vonal áthalad, hanem mindazokat a közeli őrsöket is, amelyek járőreiket három-négy óra alatt a biztosítandó vonalra vezényelni képesek és távbeszélő-állomásuk van.

475. A tervezet összeállításánál elvül szolgáljon, hogy nyílt terepen egy 2 főből álló járőrnek legfeljebb 2 km-nyi távolság legyen a felügyeleti területe. Fedett terepen a járőrök, ha szükséges, sűrűbben is felállíthatók. Fontosabb műtárgyak: alagútak, nagyobb hidak stb. őrzésére külön járőröket kell vezényelni, amelyek a vonat elhaladásáig helyüket legfeljebb csak a közeli fedett terep átkutatása végett hagyhatják el. A vasútállomásokra, valamint forgalmasabb útvonal mellett fekvő őrházakhoz szintén járőröket kell felállítani, amelyekre ugyanazok a tennivalók hárulnak, mint általában a vasútügyeletet teljesítő járőrre.

A mozgó járőrök nappal elváltan portyáznak akként, hogy a felügyeleti terület egyik felét a járőrvezető, a másikat a járőrtárs járja be. A sötétség beálltával a járőrök tagjai együttesen portyáznak. Kötelesek a nekik kiutalt vonalrészben a pályatestet megvizsgálni, gyanús egyéneket igazoltatni, illetőleg a pályatesttől távoltage, a vasútvonal megrongálása esetében erről a kirendelt tisztnek jelentést tenni és egyidejűen a legközelebbi pályáért értesíteni, a vonat áthaladását pedig — mindaddig, amíg a pályát rendbe nem hozták —

megakadályozni. A vonat ellen intézhető erőszakos cselekmények meggátlása végett, különösen ott, ahol a vasútvonal fedett terepen halad keresztül, a vasútvonal környékét is át kell portyázni s az ott tartózkodó gyanús egyéneket el kell távolítani.

A vasútbiztosítás tartamára minden 6 km.-nyi vonalra egy ellenőrző járőrt kell kiküldeni. E járőrök feladata a nekik kiutalt vasútvonalat leportyázni, a mozgó, álló és vasútügyi szolgálatot teljesítő járőröket ellenőrizni, az észleletekről a kirendelt tisztnek jelentést tenni.

Minden 50 főnyi legénység után parancsnoklás és ellenőrzés céljából egy tisztet kell kivezényelni. A tiszt felügyeleti körletében jelentésgyűjtő állomást jelöl ki, amellyel az érintkezést fenntartani köteles.

476. A vasútbiztosító járőrök a biztosítandó vonat közeledésekor a vonalrész, műtárgy, vasútállomás (őrház) leginkább veszélyeztetett pontján állanak fel. A vonat áthaladásakor, ha azon az államfő vagy idegen államfő utazik, a járőrök a tiszteletadást teljesíteni kötelesek.

A járőrök a vasútbiztosító szolgálatot a biztosítandó vonat áthaladása előtt 3—4 órával korábban kezdik meg s ha a vonat áthaladt, a kirendelt tisztnek távbeszélőn tett jelentés után őrsükre külön parancs bevárása nélkül bevonulnak.

80. §. Átkutatás.

477. Az átkutatás (razzia) célja valamely területen tartózkodó gyanús, körözött stb. egyének felkutatása, igazoltatása, indokolt esetben elővezetése (elfogása) és ezáltal az átkutatott területnek az ilyen egyénektől való megtisztítása. Ebből következik, hogy átkutatásnak csak olyan községekben vagy területeken van értelme, ahol gyanús vagy körözött egyének tapasztalat szerint vagy gyaníthatóan nagyobb számban tartózkodnak és ahol azoknak az illetékes őrsök által egyénenként való állandó ellenőrzése bármi oknál fogva akadályokba ütközik (pl. nagyobb gyártelepekkel, nagy idegenforgalommal bíró községek és ezek környéke, rejtekhelyül alkalmas félreeső tereprészek, erdők, nádasok stb.).

Az átkutatás az elkobzás alá eső tárgyak felkutatására és őrizetbevételére is kiterjedhet.

Ha átkutatás közben házkutatás szükségessége merül fel, akkor a jelen utasítás 70. §-a mértékadó. Ilyen alkalommal mindig gondoskodni kell arról, hogy községi közegek, mint bizalmi egyének rendelkezésre álljanak.

A csendőrség működési területének különleges viszonyainál fogva az éjjeli átkutatás rendszerint nem nyújt megfelelő eredményre kilátást, éppen ezért a rendelkezésre álló erőhöz képest egyszerre csak akkora területet kell átkutatni, amelyen az átkutatás reggeltől estig befejezhető.

Az átkutatás egy vagy több községre, vagy valamely meghatározott területre terjed ki.

478. Az átkutatás csak akkor eredményes, ha meglepetésszerűen történik, ezért minden előkészületet titokban vagy legalább is leplezve kell megtenni. Ha az átkutatást nagyobb csendőrségi erő végzi, ezt az erőt az átkutatást megelőzően az átkutatandó községeken vagy területen kívül kell elhelyezni, illetőleg gyülekeztetni.

Városok külső területén és környékén az átkutatást a m. kir. rendőrséggel egyetértésben és úgy kell megtartani, hogy a városok belső és külső területe, illetőleg környéke egyidejűen kutattassék át, ez azonban nem zárja ki azt, hogy saját működési területén a csendőrség, ha szükségesnek látja, önállóan is tartson átkutatást.

Célszerű, ha az átkutatásnál a közigazgatási vagy a m. kir. rendőrségi hatóságnak egy önálló intézkedésre jogosult, kiküldött tagja is jelen van, aki az elfogott vagy elővezetett egyénekekkel szemben a hatósági intézkedéseket már a helyszínén megteszi.

479. Az átkutató járőrök feladata az átkutatott területen talált gyanús egyéneket igazoltatni, gyanús helyeket átkutatni, valamennyi szállodát és a nyilvános vagy a közönségnek nyitva álló s a büntettesek rejtekhelyéül szolgáló helyeket ellenőrizni, gyanús tárgyak holszerzését igazoltatni és végül az elkobzás alá eső tárgyakat felkutatni és őrizetbe venni. Egyéb közbiztonsági természetű szolgálatokat az átkutatás tartama alatt csak annyiba kell teljesíteni, amennyiben a késedelem veszéllyel jár, különben a tett észleleteket vagy vett feljelentéseket további eljárás végett az illetékes őrsparancsnoksággal kell közölni.

480. Saját őrállomásán, illetőleg őrskörletében az őr-

parancsnok az átkutatást saját kezdeményezéséből is bármikor elrendelheti. Ebben az esetben az őrsállomást, illetőleg az őrskörletet vagy ennek átkutatni szándékolt részeit a rendelkezésre álló járőrök között fel kell osztani és az ő feladatként kizáróan csak az átkutató járőrök számára fentebb meghatározott tennivalókat kell elrendelni. Ha az őrs létszáma erre nem elegendő, akkor az őrsnek az átkutatás tartamára való megerősítése végett a szárnyparancsnokhoz kell fordulnia.

Ha az átkutatást végző legénység létszáma a 25 főt meghaladja, akkor az átkutatásról a szárnyparancsnok tervezetet készít, amelyet az osztályparancsnokság hagy jóvá. Ilyen esetben az átkutatást mindig tiszt, lehetően az illetékes szárnyparancsnok vagy helyettese vezeti, akinek működése azonban a jelen utasítás 2., illetőleg 600. pontjában foglaltakon túl nem terjedhet.

Az „Átkutatási tervezet“ (19. melléklet) összeállításánál szem előtt kell tartani, hogy csak annyi községet, illetőleg akkora területet lehet átkutatni, amely legfeljebb 80 főnyi létszámmal és legfeljebb 12 óra alatt alaposan átkutatható. Az átkutatás végrehajtásához szükséges erőt járőrökre kell felosztani és minden járőr feladatát külön-külön kell megállapítani.

481. A járőröket a következők szerint kell felosztani:

a) *Portyázó járőrök.* Feladatuk a kijelölt területet vagy községet egy közös pont felé portyázva átkutatni. Ezeknek a járőröknek az útirányát (községekben az általuk átkutatandó utcákat, tereket, stb.) pontosan meg kell jelölni. Az egyes járőrök egymástól olyan távolságra legyenek, hogy közöttük nagyobb át nem kutatott terület ne maradjon. A portyázó járőrök portyázási ideje megállapítva nincs, de — indokolt esetet kivéve — az átkutatási tervezetben előre megállapított időre bevonulni kötelesek. A portyázó járőrök létszáma legalább két fő.

b) *Útellenőrző járőrök.* Feladatuk az átkutatandó területet vagy az abból kivezető utakat az átkutatás tartama alatt egy ponton állva ellenőrizni. Létszámuk rendszerint két fő.

c) *Vasútügyileti járőrök.* Feladatuk az átkutatandó területen vagy annak közelében levő vasútállomásokon az átkutatás tartama alatt vasútügyileti szolgálatot teljesíteni és az

átkutatandó területről esetleg vasúton menekülni szándékozó veszélyes vagy gyanús egyéneket feltartóztatni. Létszámuk rendszerint két fő.

d) Fogolyátvevő járőrök. Feladatuk a többi járőr által elfogott vagy elővezetett foglyokat átvenni és a gyűjtőhelyre továbbítani, hogy a többi járőrt a foglyok kísérése a szolgálatától hosszabb időre el ne vonja. Ilyen járőröket előre meghatározott helyeken és csak akkor állítunk fel, ha az átkutatás nagyobb területre terjed ki és így a járőröknek a foglyokat nagyobb távolságra kellene kísérniök. A fogolyátvevő járőrök létszáma rendszerint négy fő.

e) Ellenőrző járőrök. Feladatuk az *a)–d)* alatt felsorolt járőröket ellenőrizni. Átlag minden négy-öt járőrre egy ellenőrző járőrt kell számítani. Az ellenőrző járőrök létszáma mindig két fő legyen.

Minden járőr számára a felállítási helyet, melyet az átkutatás megkezdésének időpontjában elfoglalni, illetőleg ahonnan kiindulva szolgálatát megkezdeni köteles, pontosan meg kell jelölni.

Az átkutatást minden járőr ugyanabban az időpontban kezdi meg. A járőröket olyan sorrendben, ahogy a tervezetben vannak felsorolva, folytatóan meg kell számozni.

482. A tervezetben meg kell továbbá jelölni:

a) Az elosztóhelyet, nevezetesen azokat az átkutatandó területen kívül fekvő helyeket, ahová az átkutatásra kirendelt vagy összpontosított legénység az átkutatást megelőzően gyülekezni és ahonnan kiindulási helyére járőrönként szétszalani köteles. Ezeket az elosztóhelyeket lehetően úgy kell megállapítani, hogy az átkutatást megelőzően minden ellenőrző járőr az általa ellenőrzendő járőrökkel együtt legyen és ezeket tennivalóikra kioktathassa.

b) A felállítási és kiindulási pontokat, amelyeket az egyes járőrök az átkutatás megkezdésének időpontjában elfoglalni, illetőleg amelyekről kiindulva szolgálatukat megkezdeni kötelesek.

c) A gyűjtőhelyet, ahová a foglyokat kísérik, ahol az átkutatást vezető parancsnok, valamint az esetleg megjelenő közigazgatási (m. kir. rendőrségi hatósági) tag tartózkodik és ahová az átkutatás befejezése, illetőleg a magállapított idő letelte után valamennyi járőr bevonulni köteles. A gyűjtőhelyen néhány főnyi tartalékot készülségben kell tartani.

A tervezetben a fentiekén kívül, a legénységnek az átkutatást megelőzően és azt követően való elhelyezésére és élelmezésére nézve is intézkedni kell.

483. Minden átkutatási tervezethez az átkutatandó község vagy terület vázlatát kell csatolni, amelyen a járőrök elosztó, kiindulási és felállítási helyét, valamint a gyűjtőhelyet fel kell tüntetni.

Az átkutatáshoz elsősorban a csendőriskolát kell igénybe venni, de törekedni kell arra, hogy a portyázó járőrök egy-egy tagja az illetékes őrsről vezényeltessék, vagy legalább a helyi viszonyokkal ismerős legyen. Egy és ugyanazon tervezet szerint megfelelő időközökben több átkutatást is lehet tartani.

Az átkutatásra kivezényelt legénységet a tervezet szerinti elosztásban az elosztó helyekre úgy kell irányítani, hogy oda túlkorán meg ne érkezzenek.

484. Az ellenőrző járőrök vezetőit a parancsnok, a többi járőrt az ellenőrzők az átkutatást megelőzően kioktatják és az átkutatási tervezetnek rájuk vonatkozó kivonatával ellátják. A járőröknek az elosztóhelyen való eligazítása és felállítási helyükre való elindítása az ellenőrzők feladata.

Az átkutatás kezdetének és befejezésének időpontját a parancsnok állapítja meg.

Az átkutatás eredményét a parancsnok az osztályparancsnokságnak bejelenteni köteles. Ha azonban az átkutatást az őrsparancsnok a saját hatáskörében rendelte el és teljesítette, akkor az eredményről csak a szárnyparancsnokságnak tesz jelentést.

81. §. Határszéli szolgálat.

485. A határszéli szolgálat rendszeres ellátására a csendőrség nincs hivatva. A határszélen és annak közelében elhelyezett csendőrőrsök azonban a határvonal felügyeletében — hivatásszerű tennivalóik ellátása mellett — résztvenni kötelesek.

Határszélinek azt az őrsöt kell tekinteni, amelynek körlete egészben vagy részben a 343. pont 2. bekezdésében meghatározott határsávba esik.

Ott, ahol a létszámviszonyok, valamint a közbiztonsági viszonyok megengedik, a határvonalat mind éjjel, mind nap-

pal lehetően gyakran kell leportyázni, sőt ebből a célból megfelelő külön őrzőjáratokat is össze lehet állítani.

A határszél leportyázása alatt nem azt kell érteni, hogy a csendőrnek mindenütt magán a határvonalon kell haladnia, hanem azt, hogy a csendőr a határvonal közelében ott portyázzék, ahonnan a határvonalra jó kilátása van és ahol leginkább fordulhatnak meg emberek.

486. A határvonalon portyázó csendőr kötelessége a határvonal jogosulatlan átlépését, áruk, fegyverek vagy államellenes nyomtatványok átcsempészését, az állami berendezések, határjelek stb. megrongálását és a kémkedést megakadályozni, illetőleg az ilyen és más büntetendő cselekmények tetteseit elfogni vagy elővezetni és az illetékes hatóságnak átadni.

A határvonalon és annak közelében célszerű gyakran lest tartani.

Az ugyanitt fekvő községekben az idegenrendészetre különös figyelmet kell fordítani. Az ilyen helyeken talált idegen egyéneket minden szolgálat alkalmával ellenőrizni, illetőleg igazoltatni kell. Gyanús idegen egyének felkutatása végett pedig időnkint átkutatás is tartható.

487. Határátlépő állomásokon teljesítendő állandó szolgálatra, valamint útlevelek és határátkelési igazolványok rendszeres ellenőrzésére vagy ily ellenőrzésnél való közvetlen közreműködésre a csendőrséget csak a belügyminiszter engedélyével lehet alkalmazni.

A határszéli szolgálatot rendszeresen ellátó szervekkel szoros kapcsolatot kell fenntartani.

A határszélen szolgálatot teljesítő csendőrök különleges fegyverhasználati jogát a jelen utasítás 49. §. 330. pontjának 8. és 9. alpontja szabályozza.

82. §. Helyi rendészeti ügyekben való eljárás.

488. Azokat az ügyeket, amelyekben törvény, rendelet vagy szabályrendelet értelmében a rendészeti, intézkedési, végrehajtási és ellenőrzési jog, illetőleg kötelesség a helyhatóságot (községi előljáróságot) illeti meg, helyi rendészeti ügyeknek nevezzük.

Helyi rendészeti ügyekben a csendőrség csak felügyelő

és a községi közegeket támogató tevékenységet van hivatva kifejteni, mert a helyi rendészet kezelése elsősorban a község feladata, amely azt saját közegei által végezteti.

489. Helyi rendészeti ügyekben a csendőrség felügyelő tevékenysége abban áll, hogy ellenőrzi, vajjon a helyhatóság a szükséges intézkedéseket megtette-e, illetőleg, hogy az ellenőrzést kellőképpen foganatosítja-e. Ha tehát a csendőr a helyi rendészeti intézkedések vagy ellenőrzés hiányosságát, az idevonatkozó törvények, szabályok vagy rendeletek áthágását vagy mellőzését veszi észre, erről a községi előljáróságot az őrsparancsnokság útján szóval vagy írásban értesítse. Ha a községi előljáróság ilyen bajok orvoslására hajlandónak nem mutatkozik, vagy késedelmet tanúsít, erről az őrsparancsnokság a szárnyparancsnokság útján a közigazgatási hatóságnak tegyen jelentést.

Ha valaki a helyhatóság intézkedéseinek nem tesz eleget és ezáltal kihágást követ el, az illetővel szemben a csendőr önállóan eljárni köteles.

A csendőrnek saját őrskörletén kívül helyi rendészeti ügyekbe beleavatkoznia nem szabad.

Abból a célból, hogy az őrsök és járőrei a felügyeleti területükre vonatkozóan kiadott rendeleteknek vagy szabályrendeleteknek a helyi rendészetet érintő rendelkezéseivel mindig tisztában legyenek, az őrsparancsnokságokat a vármegye hivatalos lapjával el kell látni.

83. §. Jövedéki és a bortörvénybe ütköző kihágások esetében való eljárás.

490. A jövedéki kihágások üldözése elsősorban a pénzügyi közegek feladata, akiket a csendőr ebben az eljárásukban támogatni köteles. A csendőr csupán abban az esetben jár el önállóan, ha valakit dohány- vagy határvámjövedéki kihágáson (csempészetten) ér tetten, de ilyenkor is csak a legszükségesebb nyomozási cselekményeket teljesíti.

Szolgálatteljesítései során szerzett tapasztalatairól és megfigyeléseiről azonban a pénzügyőrséget haladéktalanul értesítse. Sürgős esetekben személyes közbelépésével akadályozza meg, hogy nem a magyar állam dohánygyáraiból és

raktáraiból származó leveles vagy vágott dohánnyal bárki is házaljon, vagy üzérkedjék. Gátolja meg a dohánnyal való csempészt.

Jövedéki kihágásokat felhívásra nyomozni nem szabad.

491. Ha a csendőr valamely jövedéki kihágás elkövetéséről értesül, vagy ha nála emiatt valakit feljelentettek, ezt anélkül, hogy a nyomozást megejtene, őrsparancsnokának bejelenti.

Az őrsparancsnok erről a nála közvetlenül tett szóbeli feljelentésről, a jövedéki eljárás lefolytatása végett, a legközelebbi pénzügyőri szakaszt értesíti. Az ilyen tárgyú átiratnak a feljelentő és a feljelentett nevét, foglalkozását és lakását, valamint a jövedéki kihágás tényálladékát magában foglaló cselekmény rövid leírását kell tartalmaznia.

Az őrsparancsnok valamely jövedéki kihágás tárgyában az őrsre érkezett írásbeli feljelentéseket minden további eljárás nélkül a pénzügyőri szakaszhoz teszi át.

492. Ha a csendőr valakit dohány- vagy határvámjövedéki kihágáson (csempészetten) tettenér, köteles az esetről tényleírást szerkeszteni és azt az őrizetbe vett tettessel és a bűnjelekkel együtt dohányjövedéki ügyekben a legközelebbi pénzügyőri szakasz, — határvámjövedéki kihágási ügyekben a legközelebbi vámhivatalnak vagy pénzügyőri szakasz, — átadni. A tényleírásban az őrizetbe vett tárgyakat, ezek szállítási és csomagolási módját, valamint a kihágás palástolására alkalmazott eljárást le kell írni.

Ha a pénzügyőri szakaszhoz, illetőleg vámhivatalhoz be kérésért egyén a csempészetten kívül még jogtalan határátlépésben vagy más büntetendő cselekményben is bűnös, őt a jövedéki kihágási eljárás lefolytatása után az illetékes hatósághoz kell feljelenteni, illetőleg átadni.

Ahol vámhivatal nincs, vagy ha élő állatokról, továbbá olyan tárgyakról van szó, amelyek romlandók vagy amelyeknek őrzése vagy fenntartása a vizsgálati eljárás befejezéséig tetemes költségeket okozna, a községi előljáráshoz kell fordulni, amely köteles ezeket átvenni.

A tényleírás mintáját a 20. melléklet, a szerkesztésére vonatkozó irányelveket pedig a 20. a) melléklet tartalmazza.

492/a. A bortörvénybe ütköző kihágások esetében a csendőr csak tettenérés esetében járjon el önállóan, de ilyen-

kor is csak a legszükségesebb nyomozó cselekményeket teljesítse.

Egyébként a csendőr bármi úton tudomására jutott ilyen kihágási eseteket, minden további eljárás nélkül, az őrsparancsnokság útján, haladéktalanul jelentse be az elsőfokú rendőrhatóságnak.

84. §. Nemzetközi jellegű bűncselekmények esetében való eljárás.

493. Nemzetközi büntetéseket általában azokat a bűntetteseket kell tekinteni, akik tevékenységüket több állam területére is kiterjesztik, illetőleg, akik olyan bűncselekményeket követnek el, amelyek több állam érdekeit, vagy általában az államok közötti gazdasági forgalom érdekeit veszélyeztetik.

494. Nemzetközi jellegű bűncselekményeknek általában azokat a súlyosabb bűncselekményeket kell tekinteni:

a) amelyek hatása az ország határain túl terjed, vagy amelyek, mint közönséges bűncselekmények valamely idegen állam gazdasági érdekei ellen irányulnak. Ilyenek: minden pénzhamisítás, bélyeghamisítás, értékpapír- és csekkhamisítás, sorozatosan elkövetett nagyobbszabású csalás (szélhámosság);

b) amelyeknek tetteséről vagy részeséről megállapítást nyer vagy alapos indokból fel lehet tételezni, hogy állandó tartózkodási helyének országán kívül eső helyeken, vagy több állam területén követett vagy követ el bűncselekményeket;

c) amelyeknek tettese vagy gyanúsítottja olyan szokásos büntettes, akit közönségesen is „nemzetközi“ jelzővel szokás megjelölni (nemzetközi szélhámos, házasságszedelgő, vasúti, szálloda-, bank-, zseb- stb. tolvaj, leánykereskedő, hamiskártyás stb.);

d) amelyeknek tettese vagy részese megszökött és feltehető, hogy külföldre menekült, vagy ha külföldi állampolgár, vagy röviddel azelőtt külföldről jött.

495. A nemzetközi büntetéseket és a nemzetközi jellegű bűncselekményeket külföldi nemzetközi nyilvántartó központok is nyilvántartják, hogy így az egyes államok hatóságainak a

nemzetközi büntettesek üldözését akkor is lehetővé tegyék, ha a tettes más ország területére menekült.

A nemzetközi bűnügyi nyilvántartás szerveivel való közvetlen érintkezés az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatal feladata. A csendőrség kötelessége tehát minden olyan bűncselekményről, amelyet a fentiek alapján nemzetközinek lehet minősíteni, továbbá nemzetközi büntettesek felbukkanásáról, elfogásáról és megszökéséről a szárnyparancsnokság útján ezt a hivatalt értesíteni.

Az értesítésnek tartalmaznia kell: a bűncselekmény tömör leírását, a gyanúsított nevét, személyi adatait, személyleírását vagy ezek helyett az egyébként ismeretes olyan körülményeket, amelyek alapján a gyanúsított vagy tettes azonosítása lehetséges. Ha a gyanúsított fényképe megszerezhető, az értesítéshez azt is csatolni kell s ha pedig a tettet elfogták, ujjlenyomatának lapját, lehetően 10 példányban, be kell küldeni.

Bármilyen pénz- vagy postabélyeghamisítás, nemkülönben nemzetközi forgalmú értékpapír- vagy csekkhamisítás esetében az értesítést, amelynek a hamisítvány pontos leírását is tartalmaznia kell, azonnal be kell küldeni. Ha több azonos hamisítvány áll rendelkezésre, akkor az értesítéshez azoknak egy vagy több példányát is csatolni kell. Ezt az eljárást kell követni akkor is, ha ugyanazok a hamisítványok kerülnek több ízben forgalomba.

Minden nemzetközi jellegű bűncselekmény nyomozásának befejezésével az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatalt a nyomozás eredményéről röviden tájékoztatni kell.

Az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatalhoz beszolgáltatott adatok kizáróan csak a nyilvántartás céljait szolgálják, azok beszolgáltatása tehát az őrsöt nem mentesíti azok alól a kötelességek alól, amelyeket a bűncselekmény szabályszerű kinyomozása és feljelentése, valamint a gyanúsítottal szemben való eljárás tekintetében a jelen utasítás előír.

Ha külföldi rendőrség vagy csendőrség valamely nemzetközi büntettesre vagy nemzetközi jellegű bűncselekményre vonatkozóan az őrssel közvetlenül közöl adatokat, azokat az Országos Bűnügyi Nyilvántartó Hivatalnak azonnal be kell jelenteni.

85. §. A magyar főudvarnagyi bíróság bírói hatósága alá tartozókkal, területenkívüliséget és konzuli személyes mentességet élvezőkkel és a magyar főudvarnagyi bíróság fennhatósága alá tartozó épületekben tartózkodókkal szemben való eljárás.

496. A magyar főudvarnagyi bíróság bírói hatósága alá tartozó személyekkel szemben bírói kézbesítést vagy egyéb hivatalos cselekményeket — amennyiben ilyeneknek egyáltalában helyük van — a magyar főudvarnagyi bíróság elnöke (Budapest, I., Királyi vár) mint egyes bíró útján kell fogatatosítani.

A magyar főudvarnagyi bíróság hatásköre kiterjed:

1. a királyi ház tagjaira;
2. azokra a személyekre, akikre eddig külön legfelsőbb intézkedések a főudvarnagyi hivatal bírói hatóságát kiterjesztették;

3. azokra a személyekre, akik a nemzetközi jog értelmében területenkívüliséget élveznek, ha magukat a főudvarnagyi bíróság bíraskodásának alávetik.

Területenkívüliséget élveznek:

- a) a külföldi uralkodók és államfők;
- b) a külföldi államok diplomáciai képviselői (pápai legátusok, nunciusok és az internuncius; nagykövetek, rendes és rendkívüli követek, meghatalmazott miniszterek, miniszterrezidensek, diplomáciai ügyvivők és a diplomáciai missziók tagjai);

- c) a diplomáciai képviselők és missziók hivatalos személyzete (követségi tanácsosok, titkárok, attasék, irodai hivatalnokok és követségi futárok);

- d) az a) — c) pontok alatt felsorolt egyéneknek velük együtt lakó családtagjai, továbbá a házi és szolgaszemélyzethez tartozó egyének, ha nem magyar állampolgárok;

- e) egyes nemzetközi szervezetek tagjai; így különösen a Hágai Állandó Választott Bíróság, az Állandó Nemzetközi Bíróság, a Nemzetek Szövetsége tagjainak képviselői és e Szövetség hivatalnokai, valamint a Nemzetközi Dunabizottság kiküldöttei.

497. Területenkívüliséget élvező személyt még tettenkapás esetében sem lehet elfogni, nem szabad őt mint gyanúsítottat kikérdezni vagy e végből megidézni, nem szabad a birtokában

vagy bírlalatában lévő tárgyakat lefoglalni, ellene házkutatást vagy személymotozást elrendelni vagy foganatosítani és általában személyes szabadságát korlátozó intézkedést tenni. Bűcselekmény elkövetése esetében a csendőrség nyomban jelentést tesz a kir. ügyészségnek, ha pedig a közigazgatási hatóság hatáskörébe tartozó kihágásról van szó, az illetékes hatóságnak. A terhelt területenkívülisége egyébként a nyomozás lefolytatását nem akadályozza. A tényállás kiderítése és a bizonyítékok megszerzése végett szükséges kikérdezéseket (a területenkívüliséget nem élvező tettestárs, részes, sértett, tanuk stb. kikérdezését) a csendőrség mindig foganatosíthatja.

Személyes mentességet élveznek:

a) a főkonzulok, konzulok és alkonzulok;

b) a konzuli tisztviselők; konzuli ügyvivő, konzuli attasé, konzuli titkár, irodaigazgató és egyéb tisztviselő.

A személyes mentességet élvező egyénekre, e pont első beekzdésében foglalt rendelkezéseket azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy büntett elkövetése esetében a személyes mentességet élvező gyanúsítottat is el lehet fogni, de csak akkor, ha arra feltétlenül szükség van. Az ilyen elfogásról az illetékes kir. ügyészségnek nyomban jelentést kell tenni.

498. Területenkívüliséget vagy személyes mentességet élvező egyént tanuként kikérdezni, vagy e végből őt megidézni nem szabad. Ha vallomására szükség van, a csendőrségnek a bírósághoz (rendőri hatósághoz) kell fordulnia.

A területenkívüliséget élvező személyek hivatalos helyisége és lakása, úgyszintén a konzuli irattár sérthetetlen, oda behatolni, illetőleg az ott elhelyezett tárgyakra vonatkozó bármiféle intézkedést tenni tilos.

499. A magyar szent korona országainak területén a királyi palotában és általában a királyi udvari épületekben, továbbá a királyi ház valamelyik tagjának lakó épületeiben, úgyszintén a különleges intézkedések alapján a magyar főudvarnagyi bíróság bírói hatóságának alávetett személyeknek, valamint a nemzetközi jog értelmében területenkívüliséget élvező személyeknek lakásán és mindezekhez az ingatlanokhoz tartozó belső területeken (ú. m. udvaron, kertben, parkban) bárkivel szemben hivatalos cselekményeket mindenkör a magyar főudvarnagyi bíróság elnöke útján kell foganatosítani.

Ilyen cselekményeket, mint pl. nyomozást, elővezetést, elfogást, helyszíni szemlét, házkutatást, személymotosztást stb. kizáróan a magyar főudvarnagyi bíróság elnökéhez, mint egyes bíróhoz közvetlenül írásban, illetőleg sürgősség esetében táviratban tett rövid előzetes jelentés és tőle kapott felhatalmazás alapján szabad foganatosítani. Kivételnek ez alól a szabály alól csak olyan esetben lehet helye, amely azonnali hatósági beavatkozást igényel. Ilyen esetben a halaszthatatlan hivatalos cselekmények foganatosíthatók, de utólagos jóváhagyás végett azokat az őrsparancsnok, vagy a járőr a magyar főudvarnagyi bíróság elnökének azonnal jelenteni köteles.

86. §. Mentelmi jogot élvezőkkel szemben való eljárás.

500. A „mentelmi jog” kifejezés alatt az országgyűlés (képviselőház, felsőház) tagjait hivatásuk akadálytalan gyakorlása és függetlensége érdekében megillető kétféle kiváltságot és pedig: a szorosabb értelemben vett „feleletmentesség” és az úgynevezett „sérthetetlenséget” kell érteni.

1. A szorosabb értelemben vett „feleletmentesség” (felelőtlenség, szólásszabadság) szerint az országgyűlés tagját azért, amit mint olyan, — tehát hivatása körében működve s e működése közben — akár az országgyűlésen, akár azon kívül mond vagy tesz, kizáróan csakis az országgyűlés illető háza vonhatja felelősségre. Ellene tehát a kérdéses magatartása miatt semmiféle — sem polgári, sem katonai — hatóság megtorló eljárást egyáltalában nem indíthat.

2. Az úgynevezett „sérthetetlenség” értelmében bármely, az előbbi pont alá nem eső büntetendő magatartásért, vagyis mindazért, amit az országgyűlési tag nem mint ilyen, tehát nem törvényhozói hivatásának gyakorlása közben mond vagy tesz, csakis akkor vonható az illetékes bíróságok (hatóságok) által felelősségre és — tettenérés esetét kivéve — csakis akkor fogható el, ha az országgyűlés illető háza erre az engedélyt megadja.

501. Az országgyűlés tagja által a Házon kívül a Ház megbízása nélkül teljesített ténykedést törvényhozói működésnek tekinteni általában még akkor sem lehet, ha ez a ténykedés a törvényhozói hivatással kapcsolatos (pl. a beszámoló beszéd).

Az országgyűlési képviselő és a választott felsőházi tag

mentelmi joga a választási eredmény kihirdetésének, más felsőházi tag mentelmi joga pedig a meghívólevél kézbesítésének időpontjában kezdődik s addig tart, amíg a tagság joga az országgyűlés berekesztése vagy egyéb ok miatt meg nem szűnik. Az országgyűlés működésének szünetelése (pl. az elnapolás tartama) alatt a mentelmi jog érvényben van.

A mentelmi jogról nem lehet lemondani.

502. Ha az országgyűlés tagja nem törvényhozói minőségben követ el büntetendő cselekményt, vele szemben a Ház engedélye nélkül eljárni ilyenkor sem lehet, hanem a mentelmi jog felfüggesztésének kieszközlése végett az észlelt vagy tudomásul vett büntetendő cselekményt a kir. ügyészséghez kell bejelenteni.

A mentelmi jog nem akadályozza azt, hogy a csendőr az eljárás sikerének biztosítása végett szükséges olyan nyomozati cselekményeket teljesítsen, melyeket az országgyűlés tagjának gyanúsítottként kikérdezése vagy elfogása (elővezetése) nélkül is foganatosítani lehet. Ilyen nyomozati cselekmények: a tanúk kikérdezése, a bűnjelek megszerzése, a bűncselekmény nyomainak biztosítása, igazoltatás stb.

A mentelmi jog védelme alatt álló egyéneket is el lehet fogni, ha őket büntett elkövetésén tettenérjük.

Tettenérés esetében a terhelt személyére is kiterjedő egyéb biztosítási intézkedéseknek sincs akadálya.

Nem akadályozza a mentelmi jog a bűnvádi eljáráson kívül bármely más olyan eljárás lefolytatását sem, amely a törvényhozói hivatás szabad gyakorlását nem gátolja.

Nem szükséges a Ház előzetes engedélye az országgyűlés tagjának tanuként való kikérdezéséhez sem. Amennyiben a tanuságtétel megtagadása, vagy a megjelenés elmulasztása miatt, az országgyűlés tagjának személyes szabadságát érintő intézkedés válik szükségessé, a kir. járásbírósághoz kell jelentést tenni, amely szükség esetében a mentelmi jog felfüggesztésének kieszközlése végett a kir. ügyészséghez fordul.

87. §. Fiatalkorúakkal szemben való eljárás.

503. Fiatalkorúakkal szemben a csendőrnek különös tapintattal kell eljárnia. Az ellenük folytatott nyomozás során kerülni kell minden feltűnést és arra kell törekedni, hogy az álta-

luk elkövetett bűncselekmények ne váljanak köztudomásúvá. Az esetleg még romlatlan fiatakorúaknak a nyilvánosság előtt való szükségtelen meghurcolása, őket csak megátalkodottakká teszi s valamely életpályán való későbbi elhelyezkedésüket is megnehezíti.

Gyermek ellen a törvény értelmében sem vád nem emelhető, sem bűnvádi eljárás nem indítható. Ennélfogva a csendőr olyan gyermek ellen, aki büntető jogszabályba ütköző cselekményt követett el, nyomozást nem vezethet és semmiféle nyomozó cselekményt nem végezhet, így különösen elfogást, elővezetést sem.

A megelőző szolgálat körében (349. p.) azonban a csendőr a büntető jogszabályba ütköző cselekménynek gyermek által szándékolt elkövetését személyes közbelépése által megakadályozza.

A fiatakorúak által elkövetett büntettek és vétségek, valamint egyes, a közigazgatási és m. kir. rendőrségi hatóságok hatáskörébe tartozó kihágások elbírálása a fiatakorúak bíróságának hatáskörébe tartozik, ezért ilyen cselekményeik miatt a feljelentést oda kell megtenni.

Ilyen bíróságok a kir. törvényszéknél és egyes járásbíróságoknál is működnek. A fiatakorúaknak azok a kihágási ügyei, amelyekben a teljeskorúakkal szemben a rendőri hatóság ítélik, a rendőrbíróságnak, mint a fiatakorúak bíróságának hatáskörébe tartoznak.

Ha valamely fiatakorú bűncselekménye felnőtt egyén által elkövetett bűncselekménnyel áll összerüggésben, a feljelentést csak a felnőttre illetékes bírósághoz (közigazgatási hatósághoz) kell megtenni.

Fiatakorú ellen a kir. büntetőbírósághoz vagy a kir. ügyészséghez tett minden feljelentéshez a fiatakorú születési anyakönyvi kivonatát helyettesítő „Értesítés“-t kell csatolni, ha pedig ezt a feljelentés megtörténteig beszerezni nem lehet, azt utólag kell beszerezni és annak a bíróságnak (hatóságnak), amelyhez a feljelentést tették, pótlóan megküldeni. Rendőri büntetőbírósághoz feljelentett fiatakorú születési anyakönyvi értesítőjét — ha szükséges — a rendőri büntetőbíró az illetékes anyakönyvi hivataltól közvetlenül szerzi be. A tényvázlaton (feljelentésen) színes íróval fel kell tüntetni azt, hogy a tettesek között fiatakorú is van.

A fiatakorú bírójának felhívására a feljelentéshez csa-

tolni kell a fiatalok egyéniségére, értelmi és erkölcsi fejlettségének fokára és életviszonyaira vonatkozó adatokat tartalmazó környezettanulmányt* is. Ennek kiállítása végett a csendőr forduljon elsősorban a kinevezett pártfogó tisztviselőhöz, másodsorban a fiatalok bírása által kijelölt személyhez, harmadsorban más hozzáértő és megbízható egyénhez (lelkész, tanító, községi jegyző, stb.), aki a fiatalok egyéniségét és életviszonyait ismeri s ezek megítélésére képes. Ha ilyen személy a csendőr előtt nem ismeretes, forduljon útbaigazításért a községi elöljárósághoz és ha ez sem jár azonnali eredménnyel, a feljelentéshez környezettanulmányt csatolni nem kell. Ezt a körülményt azonban a feljelentésben „Mellékletek“ címszó alatt tárgyalni kell.

504. Ha a csendőr a gyermeknek olyan cselekményéről értesül, amely büntető jogszabályba ütközik és a közrendet súlyosabban sérti, úgyszintén, ha azt észleli, hogy a fiatalok, vagy gyermek eddigi környezetében erkölcsi romlásnak van kitéve, vagy züllésnek indult, úgy erről a szükséges adatok megállapítása után, de alakszerű nyomozás megejtése nélkül, a közigazgatási (m. kir. rendőrségi) hatóságnak és ha helyben van, a fiatalok bíróságának is tegyen jelentést.

505. A fiatalokat rendszerint szüleiknek, törvényes képviselőjüknek vagy annak jelenlétében kell kikérdezni, akinek háztartásában élnek. Ezt az eljárást csak akkor lehet mellőzni, ha ezek a személyek a fiatalok által elkövetett bűncselekményben érdekelve vannak, vagy ha jelenlétük a nyomozás érdekét veszélyezteti.

Elfogott, elővezetett vagy őrizetbe vett fiatalok lehetően a felnőttektől elkülönítve kell őrizni és kíséreni és — hacsak különös elővigyázatra szükség nincs — meg lehet engedni, hogy a fiatalok, községekben és lakott helyeken, — de csakis nappal — ne a csendőr előtt, hanem mellette haladjon.

Elfogott vagy elővezetett fiatalokat a halaszthatatlan nyomozati cselekmények elvégzése után haladéktalanul mindig közvetlenül az illetékes fiatalok bíróságának, illetőleg az illetékes közigazgatási (m. kir. rendőrségi) hatóságnak kell átadni.

Ha az elfogott, elővezetett vagy őrizetbe vett fiatalok

* Környezettanulmány célja és mintája az 56.000/I. M. és 212.000/B. M. 1913. számú rendeletekben. (1936. évi 18. sz. Cs. K.).

más helyre kell átkísérni és különös elővigyázatra szükség nincs, a fiatalkorút lehetőleg a legközelebbi községi előljáróságnak kell átadni, amely az átkíséréssel polgári ruhába öltözött őrt, valamely egyesület erre vállalkozó tagját vagy más alkalmas egyént bíz meg.

Fiatalkorú fogollyal szemben bilincset csak a legvégső esetben kell alkalmazni.

88. §. Katonai egyénekekkel szemben való eljárás.

506. Helyőrségeken kívül a tiszti (hasonló állású) rendfokozatban nem álló katonai egyéneket a járőr katonai rendszeti szempontból (öltözködés, magatartás stb.), valamint csapattestüktől való távollétük igazolt volta tekintetében ellenőrzi.

Helyőrségeken kívül fekvő őrsállomásokon a fentebb említett katonai egyének bármely okból való megjelenésüket s 14 napon túl való tartózkodás esetében eltávozásukat is, az illetékes csendőrőrsön jelenteni kötelesek. Közülök tehát azokat, akik a köteles jelentkezést elmulasztották, igazoltatni kell. Ha szabadságolási vagy eltávozási engedéllyel, illetőleg őket kirendelő paranccsal nem rendelkeznek, őrizetbe kell őket venni. Ha magukat és ott-tartózkodásuk jogosultságát igazolni tudják, akkor a köteles jelentkezés elmulasztása miatt kell őket feljelenteni.

Az őrsön jelentkezett katonai egyénekről a csendőrségi ügyviteli szabályzat II. részében előírt nyilvántartást kell vezetni.

507. Azokat a katonai szolgálatra behívott egyéneket, akik a behívásra be nem vonultak és ennek okát igazolni nem tudják, szintén őrizetbe kell venni.

Ezenfelül a járőr (szolgálatilag fellépő csendőr) a katonai legénységi egyéneket elfogja:

- a) ha büntetlen vagy súlyos vétségen tettenéri;
- b) ha őket ilyen cselekménynek súlyos gyanúja terheli;
- c) ha garázda magaviseletükkel nyilvános botrányt idéznek elő;
- d) ha a csendőr hatáskörébe eső utasításának vagy parancsának nem engedelmeskednek, valamint, ha a csendőrt szidalmaznak vagy tettelesen megtámadják;
- e) ha az elfogásukra parancsot adtak;

f) ha ilyen ellenszegülő és garázdálkodó egyének elfogására a csendőrhöz a körülmények által igazolt felszólítást intéznek;

g) ha valamely bűncselekmény véghezvívése, folytatása, ismétlése, vagy büntett esetében a tettes megszökése más módon meg nem akadályozható.

Tiszteket és hasonló állásúakat csak az a), d), e) és g) alatti esetekben szabad elfogni, a többi esetben az elfogást csak tisztek által vezényelt járőrök vagy őrségek foganatosíthatják; más járőrök pedig csakis a garázdálkodó valamely feljebbvalójának követelésére és közbenjárása mellett.

508. Az elfogott vagy elővezetett katonai egyéneket a legközelebbi honvéd állomásparancsnokságnak írásbeli jelentéssel kell átadni, az elfogásról pedig az illető közvetlen előljáró parancsnokságának egyidejűen közvetlen jelentést kell tenni.

509. Tényleges szolgálatban álló katonai egyén ellen a csendőrors vagy a járőr az illetékes katonai parancsnokságtól vett felhívás nélkül csak akkor teljesíthet nyomozó cselekményeket, ha a késedelem veszéllyel jár. (Pl. a gyanúsítottnak előljáró katonai parancsnoksága nincs helyben, vagy annak intézkedését az eljárás céljára nézve lényeges hátrány nélkül bevárni nem lehet.) Minden más esetben a katonai egyének ellen tett feljelentést vagy saját észleleteit az illetékes katonai parancsnokságnak kell bejelentenie.

Katonai egyének ellen a feljelentést a szárnyparancsnokság útján és mindig az illetékes csapat- (önálló osztály- vagy intézet-) parancsnoksághoz kell tenni.

A tényleges szolgálatban álló katonai egyéneket tanuk gyanánt a csendőr bármikor kikérdezheti.

510. Ha a csendőrnek katonai épületben (hajón vagy táborban stb.) nyomozó cselekményeket (pl. kikérdezést, elfogást, házkutatást, tárgyak őrizetbevételét stb.) kell foganatosítania, e cselekményeket csakis az illető helyek parancsnokánál vagy helyettesénél történt előzetes jelentkezés és feladatának bejelentése után az utóbbi által kijelölt katonai egyén jelenlétében foganatosíthatja.

511. A csendőrt a jelen utasítás VII. fejezetében biztosított jogai általában véve katonai egyénekekkel szemben is megilletik, amennyiben a jelen § kivételt vagy a VII. fejezetben foglaltakkal ellentétes rendelkezést nem tartalmaz.

89. §. Tűzeset, vízáradás és elemi csapás esetében való eljárás.

512. Tűzvész esetében a csendőr első kötelessége a lakosságot felriasztani, a tűzoltóságot értesíteni és a helyszínére sietni. A tűz oltásával a csendőr ne foglalkozzék, addig azonban, amíg a tűzoltóság megérkezik, vagy az arra hivatott hatósági személy részéről intézkedés történik, gondoskodjék, hogy a lakosság a tűz eloltásához lásson, maga pedig a tűzoltást vezesse.

Az intézkedésre hivatott hatósági személyt és a tűzoltóságot mindenben támogatnia kell. Különösen arra kell ügyelnie, hogy a lakosság ezek rendelkezéseit teljesítse és ha víz-hordás szükséges, abban mindenki, aki erre kötelezve van, résztvegyen.

Tűzvész esetében, valamint ha veszélyeztetett házak lakóinak kilakoltatása válik szükségessé, a csendőr köteles minden veszélyeztetett házba behatolni, a lakókat a fenyegető veszélyre figyelmeztetni, a ház elhagyására felszólítani és a kilakoltatást foganatosíttatni. Kilakoltatásoknál arra kell figyelemmel lennie, hogy elsősorban a gyermekeket, betegeket vagy egyébként gyámoltalanokat mentse meg.

513. Vízáradás esetében általában hasonló módon kell eljárni. Ha a vízáradás veszélye már előre megállapítható, gondoskodni kell, hogy a szükséges óvintézkedéseket idejekorán megtegyék. Ilyen intézkedések: töltések, hidak és más átkelési művek jókarba helyezése; mentő eszközök, hágcsók, ladikok, csónakok, dereglyék stb. készentartása; éjjeli őrködésről és a vészjel gyors megadhatásáról gondoskodás és magasabb pontok kijelölése abból a célból, hogy árvíz esetében a lakosság ingóságaival oda menekülhessen.

A töltések védelmére különös gondot kell fordítani és ezeket szükség esetében a csendőr is őrizze. A töltések és védőgátak átvágására irányuló minden merényletet meg kell akadályozni.

514. A csendőr szolgálatteljesítés közben gyakran lehet abban a helyzetben, hogy elemi csapásokat vagy hasonló szerencsétlenségeket már keletkezésükben észrevehet. Ebben az esetben kötelessége a veszély által fenyegetetteket azonnal figyelmeztetni, nekik segílyt nyújtani és intézkedni, hogy mások is segítségükre siessenek. Ilyenkor a csendőr jogosult a

szükséges intézkedéseket saját hatáskörében is megtenni, hogy a fenyegető veszély elháríttassék vagy következményei enyhíttessenek.

515. Mind tűzvész, mind vízáradás vagy elemi csapás esetében a csendőr arra törekedjék, hogy a rendet minden körülmények között fenntartsa és az ilyenkor rendesen beállani szokott riadalmat és fejvesztettséget megszüntesse. Különös kötelessége ezenfelül a vagyon megmentésében és megőrzésében közreműködni. A felügyeletet az elemi csapás elmúlása után is folytatni kell.

Minden ilyen esetben azonnal nyomozást kell indítani annak kiderítése végett, hogy a tűzvész vagy vízáradás miként keletkezett és annak keletkezéséért terhel-e valakit büntetőjogi felelősség. Ha ilyen felelősség senkit sem terhel, a történetekről csupán a közigazgatási hatóságnak kell jelentést tenni.

516. A tüzesetet a m. kir. központi statisztikai hivatalnak az erre a célra szolgáló űrlapon be kell jelenteni. Ez a jelentés a következőket tartalmazza: a vármegyét, járást, községet (várost), melyben a tüzeset történt, továbbá, hogy a tüzeset mikor, kinek a telkén támadt. Ha a tűzvész valamely pusztán, majorban, erdőben, tanyán vagy valamely más, községen kívül fekvő helyen történt, akkor azt a községet (várost), amelyhez az illető hely tartozik, szintén meg kell nevezni.

Az illetékes hatóságnak ezenfelül be kell jelenteni még, hogy mi és milyen kárértékben égett el, biztosítva volt-e az elégett tárgy, ha igen, mennyire és hol s a biztosítás mikor jár le.

90. §. Rendkívüli esetek bejelentése.

517. A szolgálatban álló csendőr a Cs—4. utasítás (Nyut.) 9-ik mellékletében felsorolt rendkívüli eseteket, mihelyt azokról tudomást szerez, tehát még a nyomozás megindítása előtt, köteles őrsparancsnokságának a legrövidebb úton azonnal bejelenteni.

Ezt a jelentést, hacsak lehetséges, távbeszélőn kell megtenni. Ha a közelben távbeszélő nem áll rendelkezésre, csak távirda, akkor ezt kell igénybevenni, míg abban az esetben, ha sem távbeszélő, sem távirda nincs, a jelentés továbbítására polgári küldöncöt kell felfogadni, akinek a helyhatóság által

megállapítandó díjazását az őrparancsnokság nyugta ellenében azonnal kifizeti, az illetékes gazdasági hivatal pedig minden külön engedély nélkül a javadalmazás terhére elszámolja, illetőleg az őrparancsnokságnak megtéríti.

A jelentést, ha küldönc továbbítja, írásban kell megtenni. A küldönc hátafelé, vasutat, rendkívül sürgős esetben pedig egylovas előfogatot is igénybe vehet.

Ha a járőrnek megbízható és e célra kiképzett szolgálati eb áll rendelkezésre, a jelentést azzal továbbíthatja.

518. A szolgálatban álló csendőr által bejelentett, valamint az őrparancsnok által észlelt vagy más úton megtudott rendkívüli eseteknek illetékes helyekre való azonnali bejelentése az őrparancsnok feladata. Azt, hogy az őrparancsnok az egyes rendkívüli eseményeket hova és milyen úton köteles bejelenteni, a „Cs—4.” (Nyut.) 9. melléklete tünteti fel.

A nyomozó alakulatok által önállóan nyomozott rendkívüli eseteket a Nyut. 9. mellékletének szellemében a nyomozó alakulatoknak kell illetékes helyre jelenteniök, illetőleg közölniök akkor, ha az érdekelt őrparancsnokságnak a rendkívüli eseményről nincs tudomása s így az előírt jelentést megtenni nem áll módjában.

519. A rendkívüli esetekről szerkesztett jelentéseknek röviden tartalmazniok kell azt, hogy:

a) Hol, mikor, mi, miért és hogyan történt, kik azok a személyek, akikkel valami történt, vagy akik valamit cselekedtek.

b) Ha a közhangulat nem nyugodt, rendzavarástól tartani kell-e vagy sem.

c) Milyen intézkedések történtek vagy szükségesek.

d) A jelentéseket a Cs—4. utasítás (Nyut.) 9-ik melléklet melyik folyószáma és pontja szerint tették meg.

Ha az előírt helyek valamelyikéhez jelentést tenni nem lehetett, ezt is meg kell említeni.

Fegyverhasználatról tett jelentésben jelteni kell, hogy:

1. Ki által, ki ellen, mikor, hol, miért, szolgálatban vagy szolgálaton kívül s milyen fegyvert használtak.

2. Haláleset vagy sebesülés történt-e s az utóbbi milyen mértékű volt. (Halottakat és súlyosan sebesülteket névszerint is fel kell sorolni.)

3. Csendőregyén halt-e meg, vagy sebesült-e meg.

4. Milyen a közhangulat. Rendzavarástól tartani lehet-e és az őrs megerősítése szükséges-e.

5. Minő intézkedések történtek vagy szükségesek.

6. A jelentéseket a Cs—4. utasítás (Nyut.) 9-ik melléklet melyik folyószáma és pontja szerint tették meg.

Ha az előirt helyek valamelyikéhez jelentést tenni nem lehetett, ezt is meg kell említeni.

Ha valaki annak következtében sérült meg, hogy a csendőrnek éles kardját vagy szuronyát ösztönszerű félelemből megragadta, ez fegyverhasználatnak nem tekinthető ugyan, de azért a szárnyparancsnokságnak szintén be kell jelenteni, hogy az eset kivizsgálható legyen.

A rendkívüli esetekről szóló s különböző helyekre tett jelentéseknek egymással szószerint egyezniök kell.

520. Ha az intézkedésre hivatott parancsnokság olyan intézkedések megtételét tartja szükségesnek, amelyeket maga bármely okból meg nem tehet, azok elrendelése végett a leg-rövidebb úton a közvetlen előljáró parancsnoksághoz kell fordulnia.

Sem az őrs-, sem a szárnyparancsnokoknak nem szabad felsőbb rendelkezésre várniok, hogy a hatáskörükbe eső azokat az intézkedéseket megtegyék, amelyek a rendkívüli esemény kinyomozása, a tettesek és részeselek elfogása, a rend helyre-állítása vagy a veszély vagy kár elhárítása, illetőleg csökkentése szempontjából szükségesek.

Ha az intézkedésre hivatott csendőrparancsnok bírói vagy közigazgatási (m. kir. rendőrségi) intézkedések megtételét is szükségesnek tartja, e végből rövid úton a bírósághoz, illetőleg az illetékes közigazgatási (m. kir. rendőrségi) hatósághoz fordul.

XI. Felszólított szolgálat.

91. §. Felhívási és megkeresési joggal bíró hatóságok és hatósági személyek.

521. A csendőrörsöket, járőröket és egyes csendőröket a jelen utasítás 64. pontjában felsorolt szolgálatokra közvetlen felhívás útján igénybevenni jogosultak:

- a) az illetékes kormánybiztos,
- b) a vármegye alispánja és az ő helyettese,
- c) a kir. bíróságok,
- d) a kir. ügyészségek elnökei és az ő helyetteseik,
- e) a vizsgálóbírák, kiküldött bírák és kir. ügyészek,
- f) az illetékes járás főszolgabírája és az ő helyettese,
- g) a m. kir. rendőrség vidéki főkapitánya, az illetékes

rendőrkapitányságok és kirendeltségek vezetői és az ő helyetteseik, továbbá az illetékes megyei és törvényhatósági jogú városokban a rendőri büntetőbíráskodással megbízott tisztviselők, de hatóságuknak csak azon területén lévő csendőrörsökkel szemben és csak azon a területen teljesítendő szolgálatokra, amelyen a közbiztonsági szolgálatot a csendőrség látja el,

h) a közigazgatási (m. kir. rendőrségi) hatóságoknak esetenként kiküldött önálló intézkedésre jogosított tagja.

A m. kir. honvédbíróságok és a katonai bűnvádi perrendtartás szerinti illetékes parancsnokok ügyészei a c) és d.) alatt említett hatóságokkal egy tekintet alá esnek.

522. Sürgős esetekben — ha a késedelem veszéllyel jár — a csendőrörsöket, járőröket és szolgálatban álló egyes csendőröket is a jelen utasítás 64. pontjában előírt szolgálatok végzésére — hatáskörükön belül — közvetlenül megkereshetik:

a) a területileg nem illetékes közigazgatási és m. kir. rendőrségi hatóságok,

b) a letartóztatási intézetek (fegyház, börtön, fogház, államfogház és közvetítő intézetek) igazgatóságai,

- c) vámhatóságok, belépő állomások, pénzügyi, adó-, posta,- távirdahivatalok és a vasúti állomásfőnökségek,
- d) a m. kir. rendőrség és pénzügyőrség szolgálatban álló tagjai és ezek fölöttes hatóságai,
- e) kirendelt bírósági végrehajtók,
- f) községi előljáróságok és végül felhívhatják
- g) a m. kir. honvédség, határőrség, folyamőrség tiszti parancsnokságai (hatóságai),
- h) vegyeskísérleti és vegyvizsgáló állomások meglepő vizsgálatok tartására kiküldött közegei.

523. Minden más hatóság — valamint nem sürgős esetekben az 522. pontban felsoroltak is — olyan szolgálatokra, amelyeket a csendőrség saját kezdeményezéséből nem teljesíthet, az őrsöket csakis az illetékes főszolgabíró (m. kir. rendőrségi hatóság) útján vehetik igénybe.

A felhívási vagy megkeresési joggal bíró hatóságok és hatósági személyek ezt a jogukat ilyen joggal nem bíró más hatóságokra vagy személyekre, kivéve az 534. pont 2. bekezdésében említett személyeket, sem általánosságban, sem esetenként át nem ruházhatják.

Felhívási joggal nem bíró személyek felszólításait csupán feljelentéseknek, illetőleg kérelmeknek kell tekinteni.

92. §. A felszólított szolgálat végrehajtása. Felhívások elbírálása.

524. Azt a szolgálatot, amelyet a csendőrség felhívás vagy megkeresés folytán teljesít, felszólított szolgálatnak nevezzük.

A felhívás foganatosítására kijelölt járőr tagjainak nevét a járőrvezető megjelölésével az őrsparancsnok a felhívásra rávezeti és a felhívást az eligazításkor a járőrvezetőnek átadja.

A felhívó vagy megkereső bíróságnak vagy hatóságnak a felhívás teljesítését vagy a szolgálat eredményét csak akkor kell jelenteni, ha kifejezetten kívánja; ha pedig a felhívás vagy megkeresés bármely okból teljesíthető nem volt, ezt a felhívó hatóságnak vagy személynek az akadály megjelölése mellett mindig be kell jelenteni. Ha a felhívó vagy megkereső hatóság valamelyik tagja az eljárás befejezésekor jelen van, a

szolgálat eredményét csak szóval kell neki jelenteni, illetőleg tudomására adni. Ebben az esetben, valamint olyankor is, amikor a csendőr valamely hatósági személy mellé segédletül van kirendelve, a felhívás teljesítését az eredeti felhíváson az illető hatósági személy igazolja.

Ha az őrsöt különböző hatóságok ugyanabban az időben több szolgálatra vagy segélynyújtásra hívják fel vagy keresik meg és a rendelkezésre álló legénység ezek teljesítésére elégtelen, valamely szomszédos őrs segítségét kell közvetlenül igénybe venni. Ha erre idő nincs, akkor mindig a közbiztonsági szempontból fontosabb vagy sürgősebb szolgálatot kell előbb teljesíteni.

525. A szárnyparancsnok kötelessége annak ellenőrzése, hogy a csendőrséget, a feladatát nem képező vagy meg nem engedett szolgálatra igénybe ne vegyék, ezért a felhívásokat és megkereséseket a 25. mellékletben előírt módon és időben, utólagos láttamozás végett, hozzá fel kell terjeszteni.

Ha az őrsparancsnokságot vagy a járőrt valamely hatóság vagy hatósági személy olyan szolgálatra hívja fel, melynek teljesítése az őrsparancsnok (járőrvezető) véleménye szerint nem a csendőrség feladata, vagy amelynek végzése kifejezetten tilos, akkor idevonatkozó aggályát az őrsparancsnokság az eredeti felhívás felterjesztése mellett a szárnyparancsnokságnak bejelenti és ennek döntéséig a felhívás teljesítését felfüggeszti.

Csupán alakilag kifogásolható felhívásokat elbírálás végett csak teljesítésük után kell felterjeszteni. Ugyanígy kell eljárni minden aggályos felhívással, ha a szárnyparancsnok döntésének kikérésére idő nincs és a felhívás alapján teljesítendő szolgálat elhalasztásából kár vagy hátrány származnék.

A szárnyparancsnok a hozzá fölterjesztett aggályos felhívásokat a jelen utasítás 13. §-ában foglaltak alapján azonnal elbírálni, döntéséről a felhívó hatóságot és az érdekelt őrsparancsnokságot értesíteni, az ügyre vonatkozó összes iratokat pedig utólagos jóváhagyás végett szolgálati úton a kerületi parancsnoksághoz felterjeszteni köteles. Ha a kerületi parancsnok a szárnyparancsnok döntésével egyetért, az iratokat láttamozás és jóváhagyás után a szárnyparancsnokságnak visszaadja, ellenkező esetben a döntést megváltoztatja és ezt — indo-

kaival együtt — mind a felhívó hatósággal, mind az érdekelt szárnyparancsnoksággal közli.

Az őrsparancsnokság a szárnyparancsnokság döntését sürgős esetben rövid úton — távbeszélőn — is kikérheti, a felhívást azonban ilyen esetben is utólag fel kell terjeszteni és a döntést utólag írásban is ki kell adni.

Az 522. pontban felsorolt hatóságok és személyek megkereséseinek teljesítése és elbírálása tekintetében a felhívásokra előírt eljárást kell követni.

93. §. Karhatalmi szolgálat.

526. „Csendőrségi karhatalom”-nak azt a csendőrjárárt vagy csapatot nevezzük, amely a közhatóságok vagy hatósági személyek támogatására olyan célból van kirendelve, hogy azoknak hivatalos eljárásukban esetleges erőszakos ellentállás vagy támadás leküzdése végett a szükséges erő rendelkezésükre álljon. Az ilyen karhatalmi szolgálat célja tehát az, hogy valamely hatóságnak vagy hatósági személynek fegyveres segítség nyújtassék, ezért ebben a szolgálatban a csendőrség csak olyan mértékben működik önállóan, amennyiben azt az előbb megjelölt szolgálati célnak elérése szükségessé teszi.

A csendőrséget karhatalom gyanánt csak akkor lehet igénybe venni, ha törvényszerű hatósági eljárásnál ellenszegülés fordult elő vagy ilyentől nyomós okok alapján tartani lehet, amit az igénylés alkalmával kifejezésre kell juttatni. Csendőrségi karhatalmat szükségtelenül igényelni nem szabad.

527. Csendőrségi karhatalmat igénybe lehet venni:

a) hatóságok, bíróságok és hivatalos kiküldetésben eljáró hatósági személyek személyes védelmére;

b) az előbbi alpontban említettek támogatására, illetőleg az általuk kiadott törvényszerű rendelkezések végrehajtásának biztosítására és

c) katonai, közbiztonsági és más törvényszerű fegyveres testületeknek és szerveknek, valamint azok hivatásukban eljáró tagjainak támogatására, illetőleg segítségére.

528. Csendőrségi karhatalom közvetlen igénybevételére jogosultak:

a) a belügyminiszter;

b) a kormánybiztosok;

c) a vármegye alispánja és az ő helyettese;

d) a kir. ügyészség, a kir. törvényszék és a kir. járás-bíróság elnöke és az ő helyetteseik;

e) a vizsgálóbírák, továbbá a kiküldött bírák és kir. ügyészek;

f) az illetékes járás főszolgabírája és az ő helyettese;

g) a m. kir. rendőrségi hatóság vezetője és az ő helyettese, de hatóságának csak azon a területén, amelyen a közbiztonsági szolgálatot a csendőrség teljesíti.

A honvéd bíróságok és a katonai bűnvádi perrendtartás szerinti illetékes parancsnokok ügyészei a d) és e) alatt említett hatóságokkal egy megítélés alá esnek.

Az itt felsorolt bíróságok, hatóságok és személyek karhatalom kiállítása iránt felhívásukat közvetlenül az illetékes őrsparancsnoksághoz vagy a szolgálatban álló járőrhez intézik. Ha azonban a kívánt karhatalmi szolgálat teljesítésére az őrsnek rendelkezésre álló létszáma nem elegendő, megkereséseikkel az illetékes szárny- vagy osztályparancsnoksághoz fordulnak.

529. Sürgős esetben — ha a késedelem veszéllyel jár — karhatalmat közvetlen megkeresés útján igényelni jogosultak még:

a) a honvédség, határőrség, folyamőrség szolgálatban álló egyénei, járőrei és ezek fölöttes parancsnokságai;

b) a m. kir. rendőrség és pénzügyőrség szolgálatban álló egyénei és ezek fölöttes hatóságai;

c) a rendőri hatóságoknak önálló intézkedésre jogosított kiküldött tagjai, a községi előljáróságok tagjainak kivételével;

d) letartóztatási intézetek igazgatóságai;

e) kirendelt bírósági végrehajtók és

f) községi előljáróságok.

Minden más hatóság vagy hatósági személy, valamint nem sürgős esetekben az itt b)—f) alatt felsorolt hatóságok, csendőrségi karhatalom kirendelése iránti megkereséseiket közvetlenül az illetékes járás főszolgabírájához (m. kir. rendőrségi hatósághoz), míg az a) alatt megjelölt parancsnokságok, a csendőr tiszti parancsnoksághoz kötelesek intézni. Ha az e hatóságok részéről az őrs- vagy a szárnyparancsnoksághoz közvetlenül intézett megkeresések törvényessége ellen aggály merül fel, a teljesítésre nézve a járás főszolgabírájának (a m. kir. rendőrségi hatóságnak), ha az aggály az a)

alpont alatti parancsnokságokkal szemben merül fel, az osztályparancsnokságnak döntését kell kikérni.

530. A csendőrséget karhatalom gyanánt rendszerint csak saját működési területén lehet alkalmazni. Ezen a területen kívül való alkalmazását — halaszthatatlanul sürgős eseteket kivéve — csak a belügyminiszter rendelheti el.

531. Hatóságok és hivatalos kiküldetésben eljáró hatósági személyek és közegek támogatására kirendelt csendőrségi karhatalom feladata az illető hatóságot vagy hatósági személyt az erőszakoskodások ellen megvédeni és feladatának akadálytalan teljesítését biztosítani, de magában a hivatalos eljárásban cselekvően résztvennie nem szabad.

532. A hivatalos eljárás jogos vagy jogtalan voltának elbírálásába — minthogy ezért a felelősség az eljáró hatósági személyt terheli — a csendőrség rendszerint nem bocsátkozhatik. Ha azonban a hatósági személy részéről tanúsított eljárás nyilvánvalóan törvénybe ütközik, akkor az illetőt fel kell kérni, hogy törvénytelen eljárásával hagyjon fel, mert különben a csendőrség kénytelen lesz a karhatalmi segélynyújtását megszüntetni. Ha ez a felkérés eredménytelen maradt, a karhatalmi segélynyújtást be kell szüntetni és erről a közvetlen előljáró tiszti parancsnokságnak és az eljáró hatósági személy felettes hatóságának azonnal jelentést kell tenni.

533. A csendőrség a közbiztonságot súlyosan veszélyeztető mozgalmak, zavargások, lázongások, csendőregyének megtámadása vagy lefegyverzése, továbbá nagyobb arányú fegyverhasználatok esetében hatósági felhívás (megkeresés) nélkül, saját kezdeményezésből karhatalmat rendelhet ki. Ilyenkor az osztályparancsnok felsőbb parancs bevására nélkül köteles azonnal intézkedni, hogy a mozgalom vagy rendzavarás színhelyén a rendfenntartás végett legalább egy szakasz erősségű csendőrségi karhatalom jelenjék meg. Ez a karhatalom addig marad a helyén, amíg a közrendet teljesen helyre nem állította. A karhatalom bevonása iránt — a parancsnok jelentése alapján — az osztályparancsnok intézkedik.

534. Katonai vagy közbiztonsági fegyveres testületek csapataival vagy egyéneivel való karhatalmi együttműködés esetében a csendőrség az említett testületekkel vagy személyekkel egyetértésben, de saját utasításai szerint és önállóan jár el.

Népgyűlésekre kirendelt csendőrségi karhatalom az illetékes hatósági személynek, választásokra kirendelt karhatalom

pedig a választási elnöknek rendelkezésére áll annyiban, hogy a rend fenntartására, illetőleg helyreállítására vonatkozó felhívásaikat teljesíteni köteles, a végrehajtás módját azonban a karhatalom parancsnoka állapítja meg. A karhatalom parancsnoka az itt említett személyeknél, ha tiszt, bemutatkozni, különben jelentkezni köteles.

535. Csendőrségi karhatalom kivezénylésére jogosítva van:

a) az őrsparancsnok őrsének létszáma erejéig;

b) a szárny-, az osztály- és a kerületi parancsnok, valamint a belügyminiszter a jelen utasítás 216. és 217. pontjában meghatározott módon és mértékben.

536. A karhatalom létszámát a kivezénylő csendőrparancsnokság határozza meg, mely felelős azért, hogy a karhatalom olyan erős legyen, hogy feladatának minden körülmények között meg tudjon felelni. Az igénylő hatóságtól tehát a kivezénylő parancsnokság tudja meg azokat az adatokat, amelyekből a karhatalom szükséges erejét megállapíthatja.

Összpontosított karhatalmi erőt mindig egységes parancsnoklás alá kell helyezni. Karhatalmi szolgálatra kivezényelt csendőrcsapatok, az előírt béketáskálószeren kívül, puskáinkint 30 darab tartaléktölténnyel és feltűzött szúronnyal vonulnak ki.

A kivezényelt karhatalom elhelyezésére és élelmezésére vonatkozó előkészületeket az alkalmazás helyén lévő vagy arra a helyre nézve illetékes csendőrszárnyparancsnokság teszi meg.

94. §. Szállítmányfedezet és oltalmi kíséret.

537. Állami és kincstári hivatalok, továbbá állami vagy magánvállalatok nagyobb pénz- vagy értéküldeményeinek szállításakor a csendőrséget a szállítmány biztosítására igénybe lehet venni. Állami és kincstári hivatalok, illetőleg vállalatok ilyen szállítmányfedezet kiállítására sürgős szükség esetében a csendőrséget közvetlenül, különben pedig mind ezek, mind a magánvállalatok csak az illetékes főszolgabíró (m. kir. rendőrségi hatóság) útján vehetik igénybe.

A szállítmányfedezetre kivezényelt járőrnek legalább két főből kell állnia és ha a szállítmányt kocsin (gépkocsin) továbbítják, azt külön kocsin (gépkocsin), kocsin való továbbításnál esetleg kerékpáron kell kísérnie. Sem a szállítmány, sem a kíséret kocsijára — az arra jogosítottakon kívül — senkit sem

szabad felengedni. A szállítmányfedezet részére szükséges kocsiról az érdekelt hivatal vagy vállalat saját költségén köteles gondoskodni.

Szállítmányfedezet alkalmával szem előtt kell tartani, hogy a kíséret úgy teljesíttessék, hogy minden váratlan támadásnak idejekorán elejét lehessen venni. E célból a kíséret a szállítmányt az igénybevett járómű sajátosságainak megfelelő távolságban, erősen fedett, igen kanyarulatossá vagy egyébként veszélyes helyeken pedig kisebb távolságban kísérje.

Vasúti szállítmányok kíséretére a csendőrséget csak kivételes esetekben, kizáróan nagyértékű vagy különösen fontos állami vagy kincstári szállítmányok biztosítása céljából és csak az illetékes szárnyparancsnokság útján lehet igénybe venni. Vasúti szállítmány kísérete alkalmával a szállítmányfedezetnek ugyanabban a vasúti kocsiban kell utaznia, amelyben a szállítmány van elhelyezve. Igen hideg időjárás esetében — ha a szállítmányfedezetnek fűtetlen vasúti kocsiban kell utaznia és az utazás 4 óránál hosszabb időt vesz igénybe — gondoskodni kell arról, hogy a szállítmányfedezetet körülbelül négy óránként valamely az útvonalba eső őrsváltásra.

538. Indokolt esetben magánegyének is kérhetik egy járőrnek oltalmi kíséret gyanánt való kirendelését, de csak akkor, ha az utazás nem vasúton vagy hajón történik. Ilyen esetekben a szállítmányfedezetre nézve megállapított szabályok mértékadóak.

Magánvállalatok részére szállítmányfedezetet vagy oltalmi kíséretet csak akkor lehet vezényelni, ha az a közbiztonsági vagy más fontosabb szolgálatra hátránnyal nem jár.

A szállítmányfedezetet vagy oltalmi kíséretet igénylő hatóság, vállalat vagy egyén az „Illetékszabályzat”-ban meghatározott kíséreti díjat az őrparancsnokságnak — nyugta ellenében — előre lefizetni köteles.

Lovas őrökre ugyanezek a szabályok irányadóak, azzal a különbséggel, hogy a kíséretet lóháton is lehet teljesíteni.

95. §. Fogolykiséret és fogolyőrizet.

A) Foglyok átvétele és átadása.

539. „Fogoly” kifejezés alatt a csendőrség által felhívásra vagy saját kezdeményezésre elfogott, elővezetett vagy őri-

zetbe vett, továbbá a hatóság által a csendőrségnek fogoly gyanánt kísérés vagy őrzés végett átadott egyéneket kell érteni.

Az ebben a §-ban a foglyok átvételére, kísérésére és őrzésére vonatkozó elővigyázati rendszabályok elvben mind az elfogott, mind az elővezetett egyénekre vonatkoznak, az elővezetett egyénekekkel szemben azonban az ezekhez való merev ragaszkodás nem kötelező. A járőrvezetőnek jogában áll, hogy az elővezetendő egyéneknek a körülményekhez képest, belátása szerint könnyítéseket engedélyezzen. (Pl. étkezésnél kés, villa használata, beszélgetés, dohányzás stb.)

Felhívásra kísérendő foglyok átvételénél a csendőr mindenekelőtt győződjék meg személyazonosságukról; állapítsa meg, hogy menetképesek-e, panaszuk vagy kérelmük van-e és végül, hogy élelemmel és az évszaknak megfelelő ruházattal el vannak-e látva. Az ebben az irányban esetleg észlelt hiányosságokra az átadó hatóság figyelmét megfelelő intézkedés végett fel kell hívni, ha azonban a hiányosságokat nem lehet megszüntetni, ez a fogolykíséret elindulását nem késleltetheti.

Ezután a foglyot meg kell motozni és holmiját át kell vizsgálni. Olyan tárgyak, amelyek támadásra, a megszökés elősegítésére vagy öngyilkosság elkövetésére alkalmasak lehetnek, továbbá pénz és értéktárgyak nála meg nem hagyhatók. Pénzt és értéktárgyakat, valamint a hatóság által esetleg rendelkezésre bocsátott ruházatot és takarót nyugta és ellennyugta mellett kell átvenni, ha pedig egyes tárgyakat a fogolytól vettek el, azokról jegyzéket kell készíteni és ezt a fogollyal is alá kell iratni. A csendőr a fogollyal együtt csak olyan tárgyakat köteles a hatóságtól átvenni, amelyeket járőrtáskájában elvihet, illetőleg amelyeknek vitelét a fogolyra bízhatja.

Az őrkíséretet az átadó hatóság kísérlévével és ha a kíséret előreláthatóan költséggel jár, a szükséges költségelőleggel is ellátja.

A fogoly esetleges panaszát vagy sérülését az átvevő csendőr a kísérlévébe bejegyeztetni köteles.

540. A kíséret elindulása előtt a foglyok személyi adatait és személyleírását fel kell jegyezni, hogy szökésük esetében e feljegyzések alapján őket körözni lehessen.

Fogolykíséretnél ott, ahol vasúti vagy hajóközlekedés

van, ezt kell igénybe venni. Ilyen közlekedés hiányában 10 km-nél nagyobb távolságról a kíséret mindig kocsin történik.

Ha a saját kezdeményezésből elfogott vagy elővezetett egyén azt kívánja, hogy 10 km-en alul is szállítóeszközön kísértessék, ez csak abban az esetben engedhető meg, ha aggályosnak nem látszik és a szállítás költségeit a fogoly a sajátjából fedezni tudja. Bűnjelt képező pénzt azonban ilyen célra felhasználni nem szabad.

Ha a foglyot kísérés végett a bíróság (hatóság) adta át a csendőrnek, a szállítás módját is az átadó bíróság (hatóság) állapítja meg.

Ugyanabban az ügyben érdekelt, valamint a hatóság által veszélyesnek jelzett foglyokat egymástól már az átvétel alkalmával lehetően külön kell választani és erre a foglyok esetleges összebilincselésénél is figyelemmel kell lenni.

Fogolykíséretet éjjel — sürgős szükség esetét kivéve — lehetően mellőzni kell.

Saját kezdeményezésből elfogott vagy elővezetett egyénekre az előző bekezdésben foglaltakat értelemszerűen alkalmazni kell.

541. A foglyokat rendszerint közvetlenül annak a bíróságnak (hatóságnak) kell átadni, amely elfogásukat vagy elővezetésüket elrendelte vagy kérte, illetőleg, amelyhez az elfogott egyén által elkövetett bűncselekményről szerkesztett tényvázlatot címezni kell. Kivételek a következő esetek:

a) ha az elfogásra vagy elővezetésre vonatkozó felhívásban vagy megkeresésben az a bíróság vagy hatóság, amelynek az elfogott vagy elővezetett egyént át kell adni, meg van jelölve, akkor a foglyokat a felhívásban megjelölt bíróságnak vagy hatóságnak,

b) nyomozólevél vagy elfogatóparancs alapján elfogott és elővezetett egyéneket a legközelebbi (legrövidebb idő alatt elérhető) kir. ügyészségnek, rendőrhatóságilag körözött egyéneket a legközelebbi rendőrhatósághoz; saját kezdeményezésből elfogott és elővezetett egyéneket a törvényszék hatáskörébe tartozó esetekben a legközelebbi kir. ügyészségnek, a járásbíróság hatáskörébe tartozó esetekben: ha az illetékes kir. járásbíróság közel van, ahhoz, egyébként a legközelebbi kir. ügyészségnek, rendőri büntető bíráskodás alá tartozó esetekben pedig az illetékes közigazgatási (m. kir. rendőrségi) hatóságnak kell átadni,

c) kizáróan a m. kir. rendőrség működési területén elkövetett bűncselekmény miatt bárhol elfogott vagy őrizetbe vett egyéneket a legközelebbi m. kir. rendőrségi hatóságnak,

d) fiatalkorúakat mindig közvetlenül az illetékes fiatalkorúak bíróságának, kivéve, ha a fiatalkorú bűnügyében is a rendes bíróság, vagy a fiatalkorúak törvényszéki tanácsa hivatalos eljárni, mely utóbbi esetben az illetékes kir. ügyészségnek,

e) több bíróság (hatóság) által egy időben nyomozott egyént, az őt nyomozó legközelebbi bíróságnak (hatóságnak) kell átadni, utóbbi esetben azonban az átadásról a többi nyomozó bíróságnak (hatóságnak) is jelentést kell tenni,

f) a m. kir. rendőrség területén működő csendőrsők az összes elfogott és elővezetett egyéneket — az a) pont alá tartozó esetek kivételével — az illetékes rendőrkapitányságnak adják át.

542. Ha valamely elfogott vagy elővezetett egyén több őrskörlet területén vagy a csendőrség és a m. kir. rendőrség működési területén több, egymástól független bűncselekményt követett el, a nyomozás befejezése után azokat az őrsöket és m. kir. rendőrségi hatóságokat, amelyek ezeknek a különálló bűncselekményeknek a nyomozására illetékesek, értesíteni kell, hogy a gyanúsítottat melyik bíróságnak (hatóságnak) adták át. Az így értesített őrsök, ha a gyanúsítottra a további nyomozás megejtése végett szükségük van, kiadását az illető bíróságtól (hatóságtól) kérik.

Ilyen folytatólagos nyomozás címén a gyanúsítottnak az illetékes bírósághoz (hatósághoz) való átadását késleltetni, vagy őt a csendőrség őrizetében a megengedett időn túl tartani nem szabad.

543. A fogolyra vonatkozó tényvázlatot mindig a fogollyal egyidejűen kell a bíróságnak (hatóságnak) átadni.

A foglyok átvételét az átvevő hatóság az eredeti felhíváson, illetőleg ha a foglyokat a csendőrség saját kezdeményezésére fogta el, külön átvételi elismervényen igazolja. Ha a fogollyal együtt tárgyak vagy értékek is átadatnak, ezek átvételét vagy a járőr által szerkesztett jegyzéken, vagy pedig — egyenkint felsorolva — a fogoly átvételét bizonyító elismervényen kell igazolni, amelyet a tényvázlat fogalmazványához kell csatolni.

A saját kezdeményezésből elfogott vagy őrizetbe vett egyént a csendőr rendszerint őrsparancsnokságához kíséri be,

amely annak az illetékes bírósághoz (hatósághoz) való átadása iránt intézkedik.

544. Ha a nagy távolság és a közlekedési eszközöknek hiánya miatt a foglynak az őrsről az illetékes helyre való közvetlen bekísérése és átadása nehézségbe ütközik, a foglyot az útirányba eső legközelebbi őrsnek kell átadni és azután az átadásig őrsről-őrsre tovább kísérni. Ilyen esetben a fogoly tárgyait, az esetleges bűnjeleket, valamint a fogolyra vonatkozó iratokat is átvételi elismervény mellett a fogollyal együtt kell őrsről-őrsre továbbadni.

Ha a közbeeső őrsök valamelyikén a továbbkíséréshez szükséges legénység nem áll rendelkezésre, a kíséretet addig az őrsig kell folytatni, ahol megfelelő számú legénység van.

Az az őrs, amely a foglyot a hatóságnak átadta, az átadásról szóló átvételi elismervényeket ahhoz az őrshöz juttatja vissza, amelynek járőre az elfogást teljesítette.

Fogolykíséretet lehetően úgy kell útnak indítani, hogy a foglyot a járőr rendeltetési helyére való megérkezése után azonnal átadhassa. Ha azonban az átadás azonnal nem lehetséges, a fogoly a bíróságnak (hatóságnak) való átadás végett az okmányokkal együtt az ott állomásozó őrsnek vagy csendőriskolának is átadható, ha ez a fogoly őrzéséhez szükséges legénységgel rendelkezik.

545. Ha az elfogást vagy elővezetést teljesítő járőr az általa elfogott vagy elővezetett egyént az őrsparancsnoksághoz kísérte be, az őrsparancsnok vagy helyettese az illetőt az őrsirodában két, nem a csendőrséghez tartozó egyén jelenlétében és a bekísérő csendőrök távollétében kikérdezni köteles a következők felől:

a) hol, mikor (nap, óra), ki és miért fogta el, illetőleg vette elővezetés végett őrizetbe;

b) van-e elfogatása vagy elővezetése alkalmából az őt elfogott vagy elővezetett, illetőleg bekísért csendőrök vagy más egyének részéről irányában tanúsított bánásmód miatt panasza és ha igen, mi;

c) vannak-e testén sérülések, sebhelyek vagy bántalmazásból származó más nyomok. Ha igen, azokat ki vagy mi, hol, mikor és miként okozta.

Az elfogott vagy elővezetett egyén válaszát a tényvázlatba be kell jegyezni.

Ha az őrsre bekísért egyén a csendőrség részéről irányá-

ban tanusított bánásmód miatt panaszt emel, a kivizsgálás megejthetése végett erről a szárnyparancsnoksághoz azonnal jelentést kell tenni s ha az illetőn sérülések látszanak, orvossal meg kell vizsgáltatni.

546. Öt éven felüli szabadságvesztéssel büntetendő bűntettel gyanúsított vagy e miatt elfogott egyénről személyleírást kell felvenni és azt a tényvázlat fogalmazványa mellett kell megőrizni.

A személyleírás mintáját a „Cs-4“ (Nyut.) 8. melléklete mutatja.

547. Ha az elfogás felhívás, megkeresés, nyomozólevél vagy elfogató parancs alapján történt, az elfogottal vagy elővezetettel az elfogás vagy elővezetés indokát az őrsparancsnok a személyazonosság újabb megállapítása után újólaj közli. Ha pedig az elfogás vagy elővezetés saját kezdeményezésre történt, akkor az elkövetett büntetendő cselekményekre vonatkozóan a bekísért egyént az őrsparancsnok vagy helyettese részletesen kikérdezni köteles.

548. A fogoly pénzét — ha nem kell bűnjelként kezelni — a fogoly beleegyezésével az ő élelmezésére, elszámolási kötelesség mellett, fel lehet használni. Az erre vonatkozó számlákat, nyugtákat stb. annak a bíróságnak vagy hatóságnak kell átadni, amelynek a fogoly pénzét adják át. A vásárolt élelmicikkek átvételét a fogoly a számlán, nyugtán stb. elismerni köteles.

B) Fogolykíséret gyalog és lovon.

549. A fogolykíséret elindulása előtt a járőrvezető a foglyokat figyelmeztesse nyugodt és illedelmes magatartásra, engedelmességre, mindennemű ellenszegülés és szökési kísérlet kerülésére, hogy ellenük szigorúbb rendszabályokat ne kelljen alkalmaznia. Ha a fegyverek még nincsenek megtöltve, azokat a foglyok jelenlétében kell megtölteni.

A fogoly minden esetben a csendőr előtt köteles menni s őt a csendőr olyan távolságban kövesse, hogy szökés kísérlete esetében azonnal utólérhesse, megtámadtatás esetében pedig a kellő védelemre helye és ideje legyen. (Kivételt lásd az 505. pont 2. bekezdésében.) Két főből álló járőr a foglyot mindig mögötte menve kíséri. Nagyobb számú fogoly kísérésére lehetően olyan erős járőrt kell vezényelni, hogy a foglyokat a járőr

tagjai elől, hátul és kétoldalt közrefoghassák. A járőrvezető ilyenkor leghátul menetel. ■

Megbilincselte veszélyes foglyot fűzőláncon is lehet vezetni.

Ha a fogolykíséret lovon történik, akkor azt városok és községek belső területén, továbbá olyan helyeken, ahol a fogoly megszökésétől vagy kiszabadításától tartani lehet, kivont karddal, fedett s nehezen lovagolható terepen pedig megragadott pisztollyal kell teljesíteni. A fogolynak fűzőlánccal való kísérésénél a két fűzőláncot össze kell lakatolni és annak végét a járőrtárs tartsa kezében. A foglyot a nyereghez kötni tilos.

550. Kísérés közben — az előljárókon és az arra jogosított hatósági személyen kívül — senkinek sem szabad megengedni, hogy a fogolyhoz közeledjék, vele szóba álljon, jelekkel vagy másképpen érintkezzen. A csendőrnek a fogollyal beszélgetnie nem szabad és azt sem szabad megengedni, hogy a foglyok egymással beszélgessenek.

Ügyelni kell továbbá arra is, hogy a foglyokat senki se bántalmazza, hogy öngyilkosságot el ne követhessenek, magukhoz idegen tárgyat ne vehessenek és maguktól semmit el ne dobjanak.

Fedett terepen, élénk forgalmú utcákon — mely utóbbiakat egyébként lehetően kerülni kell — és általában mindenütt, ahol a szökés lehetősége nagyobb, vagy a körülmények a foglyok kiszabadítására kedvezők, fokozott óvatossággal kell eljárni.

Kísérés közben a fogoly nem dohányozhatik, csakis elkülönített helyen és a csendőr jelenlétében étkezhetik, de kést és villát nem használhat és szeszes italt sem élvezhet. Természeti szükségét csakis a csendőr jelenlétében végezheti.

C) Fogolykíséret vasúton vagy hajón.

551. A fogolykísérő csendőr a vasúti vagy hajóállomásra megérkezve, a vonat vagy a hajó érkezését lehetően elkülönített helyen várja be. Ha ezalatt az idő alatt a jegyváltás nehézségbe nem ütközik, váltson jegyet, ellenkező esetben, valamint mindig, amikor a foglyot csak egyedül kíséri, jegy nélkül szálljon fel a vonatra vagy hajóra és a jegyet a kalauznál utólag váltsa meg. Két főből álló járőrnél a jegyváltást a járőrtárs végezze.

Beszállásnál a csendőr ügyeljen, hogy a fogoly a többi utas közé ne vegyülhessen és a kalauzt kérje fel, hogy a kíséret részére külön fülkét vagy legalább is külön padot bocsásson rendelkezésre.

552. A vasúti kocsiban a foglyot úgy kell elhelyezni, hogy a kijáráshoz vagy ablakhoz közel ne kerüljön. A fogoly közepében lévő ablakot nyitva tartani nem szabad, ügyelni kell arra is, hogy a fogolynak az illemhelyre kísérése közben a kocsi (folyosó) ajtajai zárva legyenek.

Ha a járőr több foglyot kísér, a járőr tagjai mindig a padszélén üljenek, a foglyok közé elvegyülve ülniök nem szabad.

Ha a fogolynak vízen való átszállítására hajó nem áll rendelkezésre, arra csónakot vagy más alkalmas biztos vízi járóművet is igénybe lehet venni.

D) *Fogolykíséret kocsin.*

553. Ha a foglyot kocsin kell kísérni, akkor mind a kocsira való felszállás, mind leszállás előtt — ha elővigyázat szempontjából szükségesnek látszik — a hámköteleket le kell oldani. Felszállás előtt a kocsit meg kell vizsgálni, hogy nincs-e rajta olyan eszköz, amelyet a fogoly a csendőr ellen támadásra felhasználhat.

Ha a fogoly megbilincselése szükséges, akkor ennek még a felszállás előtt kell megtörténnie.

A fogoly a csendőrrel szemben üljön. Ha a szállítás több kocsin történik, az első kocsira a kocsis mellé egy olyan csendőr üljön, aki a lovak hajtásához ért, hogy szökési kíséret esetében a hátsó kocsik előrehajtását megakadályozhassa akként, hogy az első kocsit az úton keresztbe állítja.

554. A lovakat legfeljebb csak ügetésben szabad hajtani és az egész szállítmány felügyeletét gyakorló járőrvezető a legutolsó kocsin foglaljon helyet. Az első kocsiba mindig a leggyengébb, az utolsó kocsiba pedig a legjobb lovakat kell befogatni.

Ha a foglyokat kocsin olyan távolságra kell kísérni, hogy a kocsik vagy a lovak váltása szükséges, akkor már előre intézkedni kell, hogy a felváltó lovak és kocsik a szállítmány megérkezésekor azonnal rendelkezésre álljanak.

E) *Menetképtelenné vált vagy megbetegedett fogollyal való eljárás.*

555. Ha a fogoly útközben azt állítja, hogy az utat gyalog folytatni képtelen, ezt a legközelebbi helyhatóságnak tudomására kell hozni azzal a megkereséssel, hogy a fogolynak orvosi megvizsgáltatása, valamint az esetleg szükséges kocsikirendelése iránt intézkedjék. Ha pedig a fogoly útközben annyira megbetegszik, hogy ilyen állapotban rendeltetési helyére egyáltalában el nem szállítható, gondoskodni kell arról, hogy orvosi ápolásban részesüljön. A csendőr ilyen esetben a helyszínén marad s az őrsparancsnokságnak további intézkedés végett a legrövidebb úton jelentést tesz.

Ha a csendőr több foglyot kísér és ezek közül valamelyik megbetegszik, az illetőt az útbaeső legközelebbi őrsnek kell átadni. Ha pedig a legközelebbi őrsig való továbbutazásra a beteg fogoly szemmel láthatóan képtelen, elhelyezéséről és gyógykezeléséről a legközelebbi községi előljáróság útján kell gondoskodni.

556. Kevésbé veszélyes beteg fogoly őrzését a községi előljáróságra is lehet bízni, veszélyes foglyokat, valamint olyanokat, akikről feltételezhető, hogy betegségüket csak színlelik, a csendőr maga őrizze mindaddig, míg csak az őrsparancsnok nem intézkedik, illetőleg míg a legközelebbi őrsről igénylendő járőr meg nem érkezik és a fogoly őrzését át nem veszi.

A foglyok megbetegedését, valamint a csendőr által foganatosított intézkedéseket annak a bíróságnak (hatóságnak), amelynek a foglyot át kellett volna adni vagy átadták, be kell jelenteni.

F) *Foglyok őrzése.*

557. A fogolyőrzés célja a fogoly megszökésének megakadályozása, továbbá annak meggátlása, hogy a fogoly magában vagy másban kárt tehessen, mással beszélhessen vagy érintkezhessék, végül, hogy magához olyan tárgyat vehessen, amely támadásra, öngyilkosságra vagy a megszökés elősegítésére alkalmas.

Elfogott és őrizetbe vett egyéneket rendszerint a község-

házának egy erre alkalmas helyiségében (községi fogdában), ennek hiányában pedig a csendőrlaktanyában — de csakis szobában — kell őrizni. Polgári foglyokat csendőrségi fogdában őrizni nem szabad.

Az őrzés tartama alatt legalább egy, a községi előljáróság által kirendelendő polgári egyénnek állandóan jelen kell lennie. Saját kezdeményezésből elővezetés végett őrizetbe vett olyan egyén őrzése, akinek megszökésétől a terhére rótt törvénysértés csekélysége miatt tartani nem kell, továbbá, ha az illető a csendőrség előtt ismeretes és az átadása ebből az okból sem aggályos, a községi előljáróságra is bízható.

558. A fogolyőrzés megkezdése előtt meggyőződést kell szerezni arról, hogy a fogoly őrzésére szánt helyiség megfelelően zárható-e és nincs-e benne olyan tárgy, amellyel a fogoly magában vagy másban kárt tehetne, vagy szökését elősegíthetné. Ha a hely őrzés szempontjából nem egészen biztos, továbbá, ha a fogoly veszélyes vagy öngyilkosságától kell tartani, a csendőrnek a foghelyiségben kell tartózkodnia.

Ha a foglyoknak a helyiségből éjjel bármely oknál fogva ki kell mennie, őt meg kell bilincselni és fűzőláncon kell kísérni, hogy meg ne szökhessek.

A fogolyőrzést teljesítő csendőröknek, ha a fogolyőrzés szobában történik, 4 óránként, különben pedig 2 óránként, végül nagy hidegben vagy igen nagy melegben lehetően óránként kell felváltani.

Ha a fogolyőrző járőr két vagy több tagból áll, az őrködés felváltva történhetik, az őrködést nem teljesítők aludhatnak, de olyan helyen és úgy, hogy szükség esetében azonnal rendelkezésre álljanak.

559. Nagyobbszámú vagy különösen veszélyes foglyok őrzésére, ha elegendő csendőrségi erő rendelkezésre nem áll, támogatás céljából a községi előljáróságtól lehetően felfegyverzett polgári egyéneket kell igényelni. Ezeket a polgári öröket az őrzés megkezdése előtt arra kell figyelmeztetni, hogy a fogoly megszökése miatt őket is büntetőjogi felelősség terheli.

A foghelyiséget éjjel ki kell világítani.

A csendőr jelenléte nélkül az előljárókon és az erre jogosított hatóságai személyeken kívül a fogolyhoz belépni, vele be-

szélgetni vagy érintkezni senkinek sem szabad. A foglyok egymással sem beszélhetnek vagy érintkezhetnek.

A csendőrség őrizetében lévő fogoly magát saját költségén élelmezheti. Ilyenkor az élelmet a fogoly részére a csendőr szerzi be, vagy ha azt hozzátartozói szállítják, a fogolynak a csendőr adja át. A beszállított élelmet a fogolynak való átadás előtt alaposan meg kell vizsgálni, hogy nincs-e abban levél vagy a szökésre, támadásra stb. alkalmas eszköz vagy tárgy.

560. A fogoly részére érkező leveleket vagy egyéb küldeményeket csak az erre hivatott hatósági személynek, saját kezdeményezéséből elfogott vagy őrizetbe vett foglyok részére pedig csak az őrsparancsnoknak (járőrvezetőnek) engedélyével és csak előzetes elolvasás, illetőleg átvizsgálás után lehet átadni.

Az őrsparancsnok (járőrvezető) a saját kezdeményezéséből elfogott egyén hozzátartozóinak és védőjének indokolt esetben kivételesen engedélyt adhat arra, hogy a foglyot meglátogassák és vele — de mindig csak csendőr jelenlétében — a csendőr által értett nyelven beszélhessenek, ilyenkor sem szabad azonban a fogolyhoz közel menniök vagy vele kezét fogniok.

A csendőr a fogolyórzés közben szerzett észleleteit, valamint a fogolynak ő hozzá intézett kérelmét vagy kívánságát, mihelyt azt őrhelyének elhagyása nélkül megteheti, különben pedig felváltása után az őrsparancsnoknak vagy a hatóságnak bejelenteni köteles.

561. A bíróságnak (hatóságnak) már átadott vagy nem a csendőrség által elfogott, illetőleg őrizetbe vett foglyok őrzésére, valamint bírósági főtárgyalásokhoz szolgálattételre a csendőrséget csak kivételesen és csak a szárnyparancsnokság intézkedésére lehet alkalmazni. Ha ez a szolgálat három napnál tovább tart, annak ellátására az osztályparancsnokság engedélyét kell kikérni.

Ilyen esetekben a csendőr a fogolyórzésre itt megállapított szabályok megtartásán felül az intézkedésre jogosított hatósági személy, illetőleg a főtárgyalási elnök rendelkezéseit is teljesíteni köteles. ■

G) Fogoly megszökése esetében való eljárás.

562. Ha valamely, a csendőrség őrizetében lévő fogoly megszökött, a foglyot őrzött csendőr erről a fogoly személyleírá-

sának közlése és a fogoly valószínű szökési irányának megjelölése mellett még a helyszínéről a legrövidebb úton (távirat-, távbeszélő-, küldönc útján) őrsparancsnokságának, vagy az ennél hamarabb elérhető őrsparancsnokságnak jelentést tenni köteles. A jelentést vevő parancsnokság erről a megszököttnek születési, illetőségi és legutolsó tartózkodási helyére illetékes őrsparancsnokságokat (m. kir. rendőrségi hatóságokat), amelyek a helyszínéről elvezető út- vagy vasútvonal mentén fekszenek, haladéktalanul (távirat, távbeszélő) értesíteni köteles. Ha a csendőr a fogoly megszökését nem a saját őrsparancsnokságának jelentette, akkor a jelentést vevő parancsnokság a jelentést tevő járőr őrsparancsnokságát is köteles a legrövidebb úton értesíteni a fogoly megszökéséről, valamint arról is, hogy erről eddig mely őrsparancsnokságokat (rendőrhatóságot) értesített.

A fogoly megszökéséről értesített őrsök az összes rendelkezésre álló és nélkülözhető legénységet a fogoly kézrekerítése végett azonnal kivezényelni, a vasút mentén fekvő őrsök ezenfelül a közlekedő összes vonatokat ugyanebből a célból ellenőrizni kötelesek.

A fogoly megszökését az őrsparancsnokság a szárnyparancsnokságnak azonnal jelentse, amely az ügyet minden egyes esetben, parancs bevárása nélkül kivizsgálni köteles.

Ha a megszökött foglyot kézrekerítették, erről a foglyot őrzött csendőr előljáró őrsparancsnoksága mindazokat a hatóságokat és csendőrparancsnokságokat, amelyeket a megszökésről értesítettek, tudósítsa. Ha pedig a foglyot 24 órán belül nem lehet kézrekeríteni, erről annak a bíróságnak vagy hatóságnak, amelynek a foglyot át kellett volna adni, jelentést kell tenni.

XII. Személyi szabályok.

96. §. Általános határozványok.

563. A honvédségi Szolgálati Szabályzat II. részében a honvédség tagjai és parancsnokai részére előírt személyi szabályok általában véve a csendőrség hasonló rangú tagjaira, illetőleg hasonló állású parancsnokaira is kötelezők, egyebként pedig az alábbi szabályok mértékadók.

A csendőrségi illetékes parancsnokok ügyészeire, valamint a csendőrséghez beosztott orvosokra, állatorvosokra nézve az állománycsoportjuk, illetőleg szolgálati ágazatuk részére fennálló személyi szabályok mértékadók.

A jelen utasításban fel nem sorolt parancsnokok, főnökök és szervek részére megállapított személyi szabályokat az ezek részére kiadott külön szervi határozványok tartalmazzák.

Az egyes parancsnokok szemléinek megtartására nézve a Cs.—7. jelezésű utasítás rendelkezései irányadók.

97. §. A járőrtárs részére.

564. A járőrtárs a járőrvezetőnek alá van rendelve, ezért minden parancsát teljesíteni és őt feladatának végrehajtásában nemcsak minden erejéből támogatni, hanem a szolgálat ellátásában utasításai szerint önálló tevékenységgel is közreműködni köteles.

A szolgálat szabályszerű teljesítéséért a járőrvezető felelős, ha azonban valamely szabálytalanságban vagy mulasztásban a járőrtárs is résztvesz, a felelősség őt is terheli.

Ha a járőrvezető tiltott dolgot, szabálytalanságot vagy mulasztást készül elkövetni, a járőrtársnak nemcsak joga, de kötelessége is a járőrvezető figyelmét a szabálytalanságra vagy mulasztásra felhívni. Ha ez a figyelmeztetés eredménytelen maradt, a járőrtárs kötelessége bevonulása után a történetkről a járőrvezető közvetlen előljárójának azonnal jelentést tenni.

A járőrtársnak járőrvezetőjét — ennek a parancsa nélkül — semmi körülmények között, tehát még akkor sem szabad elhagynia, ha ez utóbbi súlyos természetű szabálytalanságot vagy éppen bűncselekményt követ el, hanem ilyen esetben az őrsparancsnoknak már a helyszínéről tegyen jelentést és addig is igyekezzék tőle telhetően minden nagyobb botránynak, kárnak vagy hátránynak elejét venni.

Ha a járőrvezető bármely okból szolgálatát folytatni képtelen, a parancsnokságot a legidősebb járőrtárs veszi át.

98. §. A járőrvezető részére.

565. A csendőrség külső közbiztonsági tevékenysége a járőrszolgálaton alapszik. A járőr az az egység, amelynek minden előforduló szolgálati ténykedés ellátására képesnek kell lennie. A járőr parancsnoka a járőrvezető, akinek rátermettsége biztosítja a szolgálat eredményességét. Ezért a járőrvezetői sarjadék helyes megválogatása, a közbiztonság fenntartás szempontjából, az előjárók elsőrangú kötelessége.

A járőr tagjainak nehéz feladatok megoldása alkalmával egy testté kell összeforrniok, amelynek irányító lelke a járőrvezető legyen. Az ő szaktudását, járőrvezetői képességét és magas erkölcsi felfogását egészítse ki a rátermettség, hogy az adott helyzet gyors felismerésével és helyes mérlegelésével veszélyes pillanatokban is hidegvérrel rendelkezni és cselekedni tudjon.

A járőrvezető a jelen utasításnak a külső közbiztonsági szolgálat ellátására vonatkozó rendelkezéseit tökéletesen ismerje, hogy válságos helyzetekben is teljes biztossággal tudja, hogy melyek az adott esetre előírt eljárási szabályok s mik a ráháruló kötelességek. A büntető törvényeket és rendeleteket is annyira ismernie kell, hogy az előforduló összes büntetendő cselekményeket külső megnyilvánulásukban felismerje és az ezek ellen vétőket törvényszerűen üldözni képes legyen.

A nyomozás terén olyan fokú elméleti tudással és gyakorlati képességgel bírjon, hogy az előforduló bűnesetek nyomozását habozás nélkül helyes irányban bevezethesse és sikeresen lefolytathassa.

566. Járőrvezető gyanánt elvben a járőrnek legmagasabb rendfokozatú, illetőleg rangban legidősebb tagját kell alkal-

mazni. Rangban fiatalabb (de nem alacsonyabb rendfokozatú) csendőrt a járőr vezetésével csak akkor szabad megbízni, ha ő a járőrvezetői tanfolyamot sikerrel elvégezte, a rangban idősebb azonban nem. Alacsonyabb rendfokozatú egyént magasabb rendfokozatúnak járőrvezetőjévé tenni nem szabad.

567. A járőrvezető felelős a szolgálat szabályszerű végrehajtásáért; felelős továbbá a körülményekhez képest járőrtársának, illetőleg a járőr tagjainak cselekedeteiért, magatartásáért és szolgálatuk teljesítéséért is.

A járőrvezető kötelessége az is, hogy járőrtársát minden szolgálat során a járőr feladatáról részletesen tájékoztassa, a szolgálatra, különösen pedig a nyomozásra gyakorlatilag oktassa, valamint a helyi és személyi ismeretekbe bevezesse.

Ha a szolgálat érdekében járőrtársától el kell válnia, akkor ezt az általa teljesítendő szolgálatra oktassa ki és a szabályszerű magatartásra figyelmeztesse. Szükség esetében a szolgálatot egy papírlapra írja elő, amit bevonulás után a szolgálati laphoz kell csatolni.

A járőrvezető szolgálatának tartama alatt, illetőleg mindaddig, amíg ilyen minőségben működik, — rendfokozatára való tekintet nélkül — a „járőrvezetői jelvény”-t köteles viselni.

99. §. Az őrsparancsnokhelyettes részére.

568. Az őrsparancsnokhelyettest a rangviszonyok tekintetbe vételével a szárnyparancsnok javaslatára az osztályparancsnok nevezi ki.

Az őrsparancsnokhelyettes az őrsre beosztott valamennyi csendőrnek közvetlen előljárója.

Az őrsparancsnokhelyettes kötelessége alárendeltjeit mind a laktanyában, mind a laktanyán kívül és mind szolgálatban, mind szolgálaton kívül fegyelmezni, oktatni, magatartásukat ellenőrizni. Kötelessége minden olyan jelenséget vagy körülményt, amely akár a szolgálatra, akár az őrsre bármely tekintetben hátrányos lehet, azonnal megszüntetni, illetőleg intézkedés végett őrsparancsnokának bejelenteni.

Az őrsparancsnokhelyettes közvetlenül az őrsparancsnoknak van alárendelve, akit minden tennivalójában hathatósan támogatni és távollétében helyettesíteni köteles. Az őrsparancs-

nokhelyettes részletes tennivalóit a jelen § kereten belül az őrsparancsnok állapítja meg.

569. Fontosabb, de halasztható ügyeket az őrsparancsnok bevonulásáig tartson függőben.

Ha az őrsparancsnok távolléte előreláthatóan harminc napnál tovább tart, az őrsparancsnokhelyettes az őrsöt leltár szerint is köteles átvenni.

100. §. Az őrsparancsnok részére.

570. A csendőrség szervei tagozásában a legkisebb egység az őrs, amelynek parancsnokát az őrsparancsnok-iskolát végzetek közül, a rangsor figyelembe vételével, a csendőrkerületi parancsnok nevezi ki. A kinevezést, valamint az esetleges elmozdítást és felfüggesztést állomány-parancsban kell kihirdetni.

Az őrsparancsnok hivatása iránt való teljes odaadás és lankadatlan kötelességteljesítés által tűnjék ki. Az ő fontos szolgálati állása tapasztalt parancsnokot igényel, akinek emelkedett erkölcsi felfogás mellett olyan tetterővel és alapos csendőrségi tudással kell bírnia, amely őt őrskörlete közbiztonságának feltétlen fenntartására, őrsének ügyes vezetésére, a legénység továbbképzésére, szigorú fegyelmezésére és szellemének fejlesztésére alkalmassá teszi.

Az őrs állapotáért, alárendeltjeinek katonai és hivatás-szerű elméleti és gyakorlati kiképzéséért, valamint az őrskörlet közbiztonsági állapotáért teljes mértékben felelős.

571. Az őrsparancsnok a szakaszparancsnok útján a szárnyparancsnoknak van alárendelve.

572. Az őrsparancsnok általában, az őrskörlet portyázásán kívül, csak fontosabb szolgálatok teljesítésére van hivatva, mint pl. ellenőrzésre, lényegesebb esetek nyomozására, kiderítetlenül maradt esetek pótnyomozására, kényesebb vagy jelentősebb felhívások teljesítésére stb.

Az őrs vezetése körül felmerülő tennivalókat, belátása szerint, megoszthatja maga és helyettese között, de az őrs vezetéséért és helyettese tevékenységéért is ő felelős.

Köteles őrskörletének minden tereptárgyánál legalább 8 hetenkint — nagyobb kiterjedésű és sok tereptárggyal bíró őrsökön pedig csak 12 hetenkint — egyszer bárműnő szolgálat-

tal kapcsolatban megjelenni. Olyan tereptárgyaknál azonban, ahol a közbiztonsági viszonyok szükségessé teszik, gyakrabban is meg kell jelennie. A nagyobb kiterjedésű őrsöket a szárnyparancsnok írásban külön jelöli meg. Ezt az írásbeli intézkedést a „Portyázási áttekintés” folyó lapoldalánál kell megőrizni. Új őrsállomás elfoglalása esetében az őrskörletet 4 hét alatt teljesen le kell portyáznia és a szomszédos őrsök parancsnokait, államáshelyükön mielőbb, de legkésőbb nyolc héten belül személyesen fel kell keresnie. A további személyes találkozásokat aszerint és annyiszor kell foganatosítani, amint azt a közbiztonsági viszonyok megkívánják.

A bíróságokkal, kir. ügyésszel és a közigazgatási (m. kir. rendőrségi) hatóságokkal a szolgálati érintkezést állandóan és lehetően személyesen tartsa fenn. Gondoskodják arról, hogy ezeknek a hatóságoknak a vezetői őt ismerjék és hogy a hatóságok vezetőit alárendeltjei szintén ismerjék. Ezeknek a hatóságoknak a vezetőit, valamint a büntető ügyek intézésével megbízott bírót (vizsgálóbírót), ha hivatják, felkeresni köteles.

573. A szolgálat végrehajtására szükséges rendelkezéseket az őrsparancsnok teszi meg. Minthogy a szolgálat vezetéseért az őrsparancsnok felelős, annak meghatározása, hogy mikor, hova, milyen feladattal és melyik csendőr vezényeltetéséig szolgálatba, teljesen az őrsparancsnok belátására van bízva. Az előljáró parancsnokságok az őrsparancsnoknak ebbe a jogába csak akkor avatkozzanak bele, ha azt tapasztalják, hogy a szolgálatot nyilvánvalóan helytelenül kezeli, vagy e téren a saját maga vagy valamelyik alárendeltje javára, avagy a szolgálat hátrányára szabálytalanságot vagy visszaélést követ el.

574. Az őrsparancsok kötelessége alárendeltjeit, ezek használhatóságát, képességeit, egyéni tulajdonságait stb. a legtűzetesebben megismerni. Kísérje figyelemmel alárendeltjeinek nemcsak szolgálati, hanem szolgálatonkívüli magatartását, továbbá magánéletét is és ha ezen a téren helytelenséget tapasztal, igyekezzék az illető csendőrt jóakarátú figyelmeztetéssel attól visszatartani, ha pedig ez eredményre nem vezet, a szárnyparancsnokának tegyen jelentést.

Kíváló gondot fordítson arra, hogy alárendeltjei szolgálaton kívül csakis csendőrhöz illő társaságba járjanak és szabad idejüket illendő szórakozással töltsék el.

Igyekezzék alárendeltjeit erkölcsös, józan, takarékos és

vallásos életmódra nevelni, bennük a kötelességérzetet állandóan ébren tartani és a munkaszeretetet, valamint az érdeklődést a szolgálat iránt fokozni. Nevelje alárendeltjeiben a bajtársi és hazafias érzületet, a közszellemet és egyetértést, szoktassa őket a lakossággal szemben előzékeny és tapintatos viselkedésre.

Kerülje alárendeltjeivel való túlbizalmas pajtáskodást és tekintélyét előttük mindig óvja meg, anélkül azonban, hogy gőgös vagy sértően lekicsinylő magatartást tanúsítana.

Legyen méltányos és igazságos alárendeltjeinek megítélésében. Legyen előljárói jogainak gyakorlásában feltétlenül tárgyilagos és kerülje egyesek előnyben részesítését, hogy minden alárendeltjének bizalmát és ragaszkodását bírhatta.

Ne feledje, hogy a jó példaadás minden oktatásnál többet ér, mutasson tehát mind szolgálatban, mind szolgálaton kívül is követendő példát alárendeltjeinek.

575. Az őrsparancsnok kötelessége őrsén a katonai rendet és fegyelmet fenntartani. Ha az őrsön fegyelmi zavar fordul elő, erről a szárnyparancsnokságnak azonnal jelentést kell tennie. Olyan csekélyebb jelentőségű, nem rosszakaratból elkövetett mulasztásokat, amelyekből a szolgálatra kár vagy hátrány nem keletkezett, jogosítva van őrskihallgatáson oktató intéssel vagy dorgálással saját hatáskörében elintézni.

Gondoskodják arról, hogy alárendeltjei önképzésükkel foglalkozzanak. Az „Irányelvek az őrsökön való továbbképzésre“ című szolgálati könyvben foglaltak szerint oktassa őket és az időközben megjelent rendeleteket és parancsokat magyarázza meg nekik, hogy alárendeltjei azokkal és azok végrehajtásának módjával mindig teljesen tisztában legyenek.

Különösen használjon fel minden alkalmat arra, hogy alárendeltjeit a gyakorlati közbiztonsági szolgálatban minél alaposabban kiképezze. Ezért szolgálatba lehetőleg próbacsendőrt vagy olyan csendőrt vigyen magával, aki a közbiztonsági szolgálatban még kevésbé jártas.

Örködjék a fölött, hogy alárendeltjeinek egészsége épségben tartassék és hogy ők az egészség ápolására vonatkozó szabályokat megtartsák.

Köteles alárendeltjeit szolgálatban az előírt módon és mértékben mind éjjel, mind nappal ellenőrizni.

576. Az őrsparancsnok őrsállomásának és őrskörletének társadalmában szolgálaton kívül is olyan tekintélyt biztosít-

son magának, amely mindenki által becsült állásának megfelel. Helyes magatartás és viselkedés, valamint kellő tapintat és szerénység mellett ez mindig sikerül is a nélkül, hogy magát valamely társaságra ráérvszakolná vagy abban anyagi erejét meghaladó szerepet vinne.

577. Kötelessége gondoskodni arról, hogy a laktanyarendet mind a legénység, mind a laktanyában lakók és családtagjaik megtartsák, továbbá, hogy alárendeltjeinek fegyverzete, ruházata és szereléke, lovasörsökön a lovak és lószerezvények is, továbbá az összes kincstári tárgyak és berendezési cikkek, valamint a laktanya állandóan jókarban és a megrongálástól megóva legyenek. Ennek ellenőrzése végett naponta általános szobavizsgát, hetenkint egyszer pedig — rendszerint szombaton — részletes laktanya-, ruha-, szerelék- és lóvizsgát tartson.

Köteles az érvényben lévő gazdaszatkezelési utasítások határozványai szerint az örs gazdaszati tennivalóit is ellátni. Ügyeljen fel arra, hogy örsén a közgazdálkodást az érvényben lévő szabályok szerint vezessék és a közgazdálkodási vagyon olyan kedvező állapotban legyen, hogy a legénység mindig jó és bőséges étkezésben részesüljön.

578. Ha egy járőr valamely bűncselekményt minden igyekezete dacára sem tudott kinyomozni, az örsparancsnok kötelessége, lehetően a járőr bevonulása után 24 órán belül, a pótnyomozást személyesen megejteni, amikor figyelme arra is terjedjen ki, hogy a járőr a nyomozást kellő lelkiismeretességgel végezte-e; ha vétkes mulasztást vagy hanyagságot észlel, a tényállást állapítsa meg és szárnyparancsnokának tegyen jelentést.

Súlyos büntettek esetében a nyomozás eredménytelenségét az örsparancsnok a szakaszparancsnoknak — a pótnyomozás megejtése végett — soronkívül bejelenteni köteles.

Az örsparancsnok azoknak az alárendeltjeinek, akik korlátlan kimaradási engedéllyel nem bírnak, feltéve, hogy a szolgálat megengedi, kimaradást engedélyezhet, de ébresztőig csak hetenkint egyszer. Ez alkalommal az illetőket kimaradási engedélyjeggyel látja el. Ugyancsak jogában áll alárendeltjeinek havonkint 24 óra tartamára eltávozási engedélyt adni. A 24 órát két részletben és helyben is igénybe lehet venni. Ezzel a kedvezménnyel az örsparancsnok is élhet. A kimaradási

P. Mshskjeu 20-1942. H. k. r. P. 34/Est. 1942.

és eltávozási engedélyjegyeket minden hó végén a szárnyparancsnoksághoz fel kell terjeszteni.

579. Próbacsendőrök véglegesítésére az őrsparancsnok a próbaszolgálati idő letelte előtt egy hónappal a próbacsendőr szolgálati, erkölcsi, szellemi és testi alkalmasságára kiterjedő javaslatot tesz.

580. Ha az őrsparancsnok őrskörletének legelterjedtebb nemzeti kisebbségi nyelvét nem beszélné, köteles azt két év alatt legalább a szolgálat igényeinek megfelelően elsajátítani. Ugyanerre alárendeltjeit is ösztönöznie kell.

581. Ahol az őrsparancsnok hivatása magaslatán áll, ott az őrsön zavar, kihágás és rendetlenség csak a legritkább esetben fordulhat elő.

582. A különítményparancsnokra ugyanazok a szabályok érvényesek, mint az őrsparancsnokra.

101. §. A szárny-szolgálatvezető részére.

583. A szárny szakaszparancsnokai után rangban következő csapat alhadnagy (csapat alhadnagyi vizsgát tett tiszt-helyettes) a szolgálatvezető. A szárnyparancsnok segédközege, a rangban fiatalabb legénységnek előljárója.

A szárny szolgálatvezetője kipróbált becsületességgel, szilárd jellemmel, végül oly katonai és csendőri ismeretekkel birjon, melyek őt arra képesítik, hogy a távollevő szakaszparancsnokokat helyettesítse és szárnyparancsnokának mindenben segédkezhessék.

Feladata:

1. A távollevő szakaszparancsnokok helyettesítése.
2. A szárnyparancsnokság összes közbiztonsági vonatkozású előjegyzéseinek, valamint a szolgálati napló vezetése.
3. A lőlapok és a lőszer kezelése s az utóbbi nyilvántartása.
4. A fenyítések végrehajtásával járó tennivalók végzése. A fogdahelyiség rendjének fenntartása.
5. A szárnykihallgatás rendezése és előállítása. Csendőröknek és járőröknek a szárnyparancsnokságnál jelentkezésével kapcsolatos tennivalók lebonyolítása. Az állomáson megforduló járőrök és csendőrök ellenőrzése.
6. Az állomáson a laktanyarend betartásának, a lakta-

nyán kívül pedig a rangban fiatalabb legénység magatartásának és egyben az őrsparancsnok ezirányú kötelmeinek ellenőrzése.

7. A szakaszparancsnokok által egyébként végzendő mindazoknak a közbiztonsági és ellenőrző szolgálati tennivalóknak ellátása, amelyeknek teljesítését a szárnyparancsnok célszerűségi okokból esetenként a szolgálatvezetőnek elrendeli.

8. Az állomáshelyéről szolgálatilag távollevő szárnyparancsnok tartózkodási helyének figyelemmel kísérése és szükség esetén az összeköttetés felvétele.

9. Tisztek és a szakaszparancsnokok távollétében a szárny fölött ideiglenes parancsnoklás.

10. Harcbalépő szárnynál, általában a század szolgálatvezetőjét (lőszeraltiszt) megillető feladatok végzése.

101/a. §. A szakaszparancsnok részére.

584. A szakaszparancsnok a közbiztonsági szolgálat irányítása és ellenőrzése, az őrsök katonás és testületi szellemének, rendjének és fegyelmének fenntartása tekintetében, valamint a legénység oktatása és továbbképzése terén a szárnyparancsnok segédközege.

Szolgálatát a szabályzatok rendelkezései és szárnyparancsnoka parancsai szerint látja el, működése azonban — ezeken belül — legyen önálló, kezdeményező és öntevékeny. Minden irányú tevékenységéért közvetlenül a szárnyparancsnoknak felelős.

A szakaszparancsnok elsősorban gyakorlati szolgálatteljesítésre van hivatva; írásbeli munkáját csak a szolgálati működésével összefüggő legszükségesebb tennivalókra korlátozza. Írásbeli tennivalók miatt kiszállást nem mellőzhet és el nem halaszthat. A szárnyparancsnokság belső irodai ügyvitelében nem vesz részt.

A szakaszparancsnok feladata:

1. Szárnyparancsnoka mellett közreműködik a közbiztonsági szolgálat irányításában;
2. A közbiztonsági szolgálatban esetenként személyesen részt vesz;
3. Vezeti és ellenőrzi a legénység oktatását és továbbkésztését a szárnyparancsnok rendelkezései szerint;

4. Ellenőrzi, hogy az őrsök és járőrök a szolgálatukat szabályszerűen teljesítsék, hogy a csendőrök mind szolgálatban, mind szolgálaton kívül kifogástalan magatartást tanúsítsanak, végül biztosítja és ellenőrzi az őrsök katonai rendjét és fegyelmét.

A szakaszparancsnokot hosszú és tapasztalatokban gazdag csendőrségi multja kötelezi, hogy szárnyparancsnokát példás fegyelmezettséggel, szilárd jellemmel, becsületesen, nyílt őszinteséggel és minden képességének teljes latbavetésével támogassa.

Szakasza területén legyen alapos, minden részletre kiterjedő helyi és személyi ismerete.

Minden községben, bánya- és ipartelepen, valamint fontosabb lakott helyeken legyenek a társadalom minden rétegére kiterjedő személyes összeköttetései, hogy azok közbiztonsági, ezen belül pedig kiváltképpen állambiztonsági vonatkozásban mindenkor szükséges tájékozottságát biztosítsák.

Ezeket a helyeket — a jelentőségük szerint — minél gyakrabban, de legalább félévenként egyszer jelenjék meg. Ezekre a helyekre bármilyen célból történt szolgálati kiszállásai megjelenésnek számítanak.

Bármilyen úton szerzett adatait, amelyek a közbiztonsági és az állambiztonsági szolgálatban értékesíthetőknek látszanak, jegyezze elő a szolgálati előjegyzésébe; törekedjék ezeknek az adatoknak állandó kiegészítésére is, hogy szolgálati előjegyzése a szárny helyi és személyi viszonyairól vezetett előjegyzésnek szerves kiegészítője legyen.

A területe szerint illetékes bíróságoknál, igazságügyi és közigazgatási hatóságoknál, határszélen pedig az ott szolgálatot teljesítő szerveknél alkalmilag, de minél gyakrabban jelenjék meg, hogy a csendőrségi szolgálattal kapcsolatos ügyek és események felől tájékozódják és kívánságaikat vagy óhajaikat megismerhesse.

585. Súlyos természetű, valamint közfeltűnést keltő bűncselekmény, veszélyes jellegű politikai vagy társadalmi mozgalom, nagyobb népgyűlés, jelentős kárt okozott elemi csapás és tömegszerencsétlenség, végül összpontosítás esetében, ha az események természete vagy várható fejleményei szükségessé vagy kívánatossá teszik, kérje a szárnyparancsnoktól a helyszínre kirendelését. Ha erre nincs idő, parancs nélkül is szálljon ki és kérje utólag a szárnyparancsnok jóváhagyását.

Ugyanígy járjon el, ha súlyos bűncselekményről értesül és az illetékes őrs összetétele nem nyújt reményt arra, hogy a nyomozás szakszerű és eredményes lesz. Ilyenkor vegye át és vezesse személyesen a nyomozást.

Kiderítetlenül maradt súlyos büntett vagy elharapódzott kisebb súlyú bűncselekmények esetében is a tudomásulvétel után azonnal, de legkésőbb egy héten belül szálljon ki, a nyomozást egészítse ki, ha pedig szükségesnek látszik, ismételje meg. Terjessze ki a figyelmét annak megállapítására is, hogy az eredménytelenség nem volt-e olyan hibának, illetőleg mulasztásnak a következménye, amely további eljárást tesz szükségessé vagy pedig tanulságot szolgálhat.

586. Ismerje minden alárendeltjének megbízhatóságát, egyéni és jellemtulajdonságait, képességeit és magánviszonyait, hogy alkalmazhatóságukat helyesen meg tudja ítélni; tárja fel az érdemeiket és hibáikat, hogy ezáltal őket helyes irányban befolyásolja, szárnyparancsnokát pedig támogassa. Előnyös és előnytelen tapasztalatait, figyelmeztetéseit stb. a szárnyparancsnokságnál őrzött minősítvényi jegyekbe helyezendő $\frac{1}{4}$ ív papírra esetekint jegyezze fel. E feljegyzések nincsenek alakiséghez kötve.

587. Őrseit elvben negyedévenként egyszer éjjel vagy nappal lepje meg. Meglepésre kirendelését a szárnyparancsnokától kérje. Azokat az őrseit, amelyeket bármi okból fokozottabban kell ellenőrizni, a többi őrs rovására gyakrabban lepje meg.

Szolgálati utazásai alkalmával, ha a szolgálat céljával vagy érdekével nem ellenkezik, vasutat (hajót) 7.5 km. távolságon túl pedig, ha nincs kerékpárral ellátva, a kincstár költségén előfogatot vehet igénybe. Lovas szakaszparancsnok, ha erre mód van, vagy ha célszerűnek mutatkozik, lóháton járjon.

A szakaszparancsnok szemlét nem tart. Meglepés alkalmával az esetleg szolgálatban álló — elsősorban az őrsparancsnok által vezetett — járőrt ellenőrizze. Rendes szolgálatban álló járőr ellenőrzése az őrjáratnak részben vagy teljesen való utánportyázása által is történhetik.

Meglepés alkalmával a szakaszparancsnok meggyőződik az őrs általános rendjéről és állapotáról; betekint egyes előjegyzésekbe és ügyiratokba, a pénztár álladékát ellenőrzi,

laktanya-, ruha- és fegyvervizsgát tart. A ruha-előirányzatokat átvizsgálja és a tervezett selejtítéssel összhangba hozza. Megtartja a szárnyparancsnok által meghatározott gyakorlatias oktatást és a székhelyén levő őrsön már megtartott gyakorlatot; ellenőrzi az őrsparancsnok oktatási tevékenységét, meggyőződik a legénység csendőrségi elméleti felkészültségéről, az újonnan megjelent törvényeket és rendeleteket ismereti. Lovas szakaszparancsnok lovas és vegyes őrsökön lovardát is tart.

Fordítson 1—2 órát arra is, hogy az őrsöt különösen érdeklő vagy éppen időszerű közbiztonsági ügyekről az őrs legénységével értekezzen. Az ilyen értekezés — ha tervszerűen történik — a közbiztonsági szolgálat érdekét lényegesen előmozdítja és az alárendeltek megismerését is megkönnyíti. Tegyen az őrs által készített egy-két bűnügyi feljelentést is megbeszélés tárgyává.

Riadógyakorlat esetét kivéve, a legénység éjjeli nyugalomát ne zavarja.

Az őrsmeglepés tartama általában 24 óra. Ebbe a járőr-ellenőrzésre és a nyomozásra fordított idő nem számít bele. Éjszakázás elkerülése végett az őrsmeglepés tartamát legfeljebb egy éjszakával kivételesen megrövidítheti vagy meghosszabbíthatja.

Ha járőrtársra van szüksége, azt a célszerűség szerint a helyi vagy bármely más őrsről is igénybeveheti.

Az őrsállomásra érkezését és onnan eltávozását a szolgálati havifüzetbe folytatólag piros tintával bejegyzi. A meglepés eredményéről, nevezetesen: az őrs általános állapotáról, a megtartott gyakorlat és oktatás anyagáról és eredményéről, a járőr-ellenőrzések alkalmával tapasztaltokról, esetleges közbiztonsági működéséről, észrevételeiről, intézkedéseiről és javaslatairól készítsen irónnal feljegyzést és e feljegyzés alapján tegyen jelentést a szárnyparancsnokának. A feljegyzéseket gyűjtve, közös szám alatt az év végén a szárnyparancsnokság irattározza.

588. Az őrsök által minden szerdán és szombaton felterjesztett szolgálati lapokat, azok mellékleteit, valamint az ezektől független közbiztonsági ügyiratokat a szárnyparancsnoksághoz beérkezésük után érdemi és alaki szempontból átvizsgálja, az észrevételeit magának feljegyzi, esetleg az általa

tervezett elintézést is megszövegezi. Ezek után az ügyeket a szárnyparancsnoknak szóval előadja, észrevételeit és esetleg javaslatait az ügydarab bemutatása mellett jelenti. Minden esetben jelentse, ha az ügyet kiderítetlennek tartja, vagy ha a nyomozás kiegészítését vagy megismétlését tartja szükségesnek. Ezek után jegyezze fel és foganatosítsa a szárnyparancsnok parancsait.

Ha a szárnyparancsnok otthon van, parancsot, dicséretet és észrevételt csak ő adhat és írhat alá.

A szakasz őrsziről az előírt időközökben előterjesztett írásbeli, számtani és rajzfeladatok közül minden csendőrnek két-két feladatát átvizsgálja. Ugyanekkor ellenőrizze, hogy az előírt feladatokat kidolgozták-e. Észrevételeit a szárnyparancsnoknak jelenti.

A szakaszparancsnok kisebb jelentőségű kivizsgálások teljesítésével is megbízható.

589. Ha nincs szárnyparancsnokhelyettes, a szárnyparancsnokot — legfeljebb két hónapig — a legidősebb szakaszparancsnok helyettesíti.

590. A szárnyparancsnokot helyettesítő vagy a távollevő szakaszparancsnokot a szárny szolgálatvezetője helyettesíti.

591. Ha a szakasz vagy annak egy része külső vagy belső ellenséggel harcba lép, a szakaszparancsnok a helyszínen azonnal vegye át a parancsnokságot.

102. §. A segéd munkások (kezelők) részére.

592. A segéd munkások (kezelők) a parancsnok (főnök, segéd tisztt) segédközegei s közvetlenül neki vannak alárendelve.

Kötelesek a nekik feldolgozásra kiadott ügyiratokat a csendőrségi ügyviteli szabályzatnak és egyéb fennálló rendelkezéseknek megfelelően kezelni vagy lemasolni, az előjegyzéseket pontosan vezetni s figyelemmel lenni arra, hogy a határidőre előírt beadványok és jelentések pontosan beérkezzenek, illetőleg felterjesztessenek.

Felelősek, hogy az ügyiratok tartalma és a parancsnok intézkedései általuk avatatlannak tudomására ne jussanak.

Pontosság és lelkiismeretesség, szorgalom és titoktartás.

olyan követelmények, amelyek a segédmunkásoknál nem hiányozhatnak. Ezért minden az ügykörükre vonatkozó előírást és rendeletet alaposan ismerjenek, az irattárt tartsák rendben, hogy az egyes ügyiratokról szükség esetében kellő felvilágosítással szolgálhassanak.

103. §. A szárnyparancsnok részére.

593. A szárny élén az alosztályparancsnoki jogkörű szárnyparancsnok áll. Feladata: a közbiztonsági szolgálat irányítása és ellenőrzése, az őrsök katonai rendjének és fegyelmének fenntartása, a katonás és testületi szellem ébrentartása és fejlesztése, az oktatás és továbbképzés vezetése. Feladatában őt a szárny törzsét alkotó szárnyparancsnokhelyettes, a szakaszparancsnokok, a szolgálatvezető és az irnok támogatják.

Mindenben példatadó egyénisége, katonai és csendőrségi ismeretei és tapasztalatai, fenkölt gondolkodása, emberismerete és helyes ítélőképességgel párosult feltétlen igazságossága biztosítsák, hogy szárnya egész területén — ennek szétosztott volta ellenére is — az ő vezető tevékenysége és élénkítő befolyása érvényesüljön anélkül, hogy alárendeltjeinek nélkülözhetetlen önállóságát szükségtelenül korlátozza.

A szárnyparancsnok felelős szárnya erkölcsi színvonalaért, valamint az alárendeltek képzettségének olyan színvonalon tartásáért, hogy minden közbiztonsági és katonai feladatuknak meg tudjanak felelni.

594. A közbiztonsági szolgálatot személyesen, valamint helyettesének, szakaszparancsnokainak és szolgálatvezetőjének közreműködésével úgy irányítsa és ellenőrizze, hogy azt őrsparancsnokai az utasítások és rendelkezések szerint, de ezeken belül célszerű rugalmassággal vezessék, a legénység pedig lelkiismeretesen, testi és szellemi képességeinek teljes latbavetésével lássa el. Szabályellenességek és mulasztások ne maradjanak felfedetlenül és megtorlatlanul.

Működjék szorosan együtt a nyomozó szervekkel és biztosítsa ezt az együttműködést az őrsein is. Különösen az állambiztonsági szolgálat körében érvényesítse parancsnoki, szellemi és erkölcsi befolyását, hogy őrsei a nyomozó alaku-

latok munkáját ezen a téren is észszerűen és hathatósan támogatassák. Tartsa szemmel őrséinek állambiztonsági felderítő tevékenységét, e tevékenység megszervezésénél és éber működésben tartásánál pedig legyen segítségükre.

595. Tartson személyes kapcsolatot a területén lévő polgári hatóságokkal és katonai parancsnokságokkal; ezáltal biztosíthatja legjobban, hogy őrséinek ezekkel való érintkezése is zavartalan és surlódásoktól mentes legyen.

L. H. M.
mak
42. 11. 21.
alt
33 32/elm.
1942. 12.
adatok

Határszéli szárnyparancsnok a parancsnoksága átvételét követő egy éven belül, szemléivel kapcsolatban járja be a szárny területére eső határvonalat; a határszéli szervek tisztii parancsnokait és vezető tisztviselőit személyesen ismerje.

Használjon fel minden alkalmat arra, hogy helyi ismereteit és személyi kapcsolatait gyarapítsa. Útirányait eszerint válassza és változtassa.

Ismerje alárendeltjeit, megbízhatóságukat, képességeiket, szolgálati használhatóságukat és magánviszonyaikat. Bánjék velük jóindulatú szigorral, nevelje őket önálló, cselekvésre képes, lelkiismeretes, kötelességérzettől és hivatásuk szeretetétől áthatott, jellemes férfiakká.

596. Helyi őrsén az oktatáson és a gyakorlaton gyakran jelenjék meg; azt havonta egy-két ízben vezesse személyesen. Az általa tartott gyakorlatokon és oktatásokon a helyettesén kívül a szakaszparancsnokai és a szolgálatvezetője is legyenek jelen, hogy a hallottak és látottak nyomán az őrsökön a gyakorlatot és az oktatást a szárnyparancsnok kívánta mederben és szellemben, jó eredménnyel vezethessék. Ahol helyben nincs őrs, a gyakorlatokat és az oktatást a törzséhez beosztottakkal úgy tartsa meg, hogy velük ezt a célt elérje.

597. Teljesítsen évente legalább 10 járőrellenőrzést, egyes ellenőrzései az őrjáratnak részben való leporthyázásából, ha pedig szükséges, teljes utánporthyázásából is álljanak. A járőrellenőrzéseket tisztii helyettesével is megoszthatja. Elsősorban a szakasz- és őrsparancsnokait ellenőrizze. Szolgálati ténykedéseihez, ha szükséges, járőrt rendelhet maga mellé.

Az őrsállomásra érkezését és onnan elindulását a szolgálati havifüzet jobb hasábjára röviden feljegyzi.

598. Az őrsök által átvizsgálás végett előterjesztett ügyiratokkal kapcsolatosan szakaszparancsnokai előadását meg-

hallgatja, azokat velük megbeszéli és az elintézésre nyomban intézkedik. A fontosabb ügyeket személyesen dolgozza fel.

Az írásbeli, számtani és rajzfeladatokat is a szakaszparancsnok szóbeli jelentésének meghallgatása után bírálja felül.

Parancsnoki képességein múlik, hogy vezetői tevékenysége mindig helyes mederben maradjon; hogy alárendeltjeinek munkaidejét és képességeit a szolgálat érdekében teljes mértékben értékesítse, de lényegtelen ügyeknek túlzottan körülményes elintézésével feleslegesen ne vegye igénybe. A saját parancsnoki működése se vesszen el lényegtelen részletekben. Feladatát ne lássa kimerítve alárendeltjeinek megbírálásában, hanem ott, ahol támogatásra vagy útmutatásra szorulnak, legyen segítségükre.

A közbiztonsági szolgálati vonatkozású ügyiratok átvizsgálásához a Szut. 25. melléklete ad irányelveket.

Irányító és ellenőrző kötelességéből folyóan minden olyan nyomozó cselekmény teljesítését elrendelheti, amelyre a csendőrség saját kezdeményezéséből is jogosult, illetőleg köteles. Ezek a jogok előljáró parancsnokait is megilletik. Az e téren elkövetett túlkapásokért és mulasztásokért az intézkedő parancsnok felelős.

Olyan ügyekben, amelyekben az illetékes bíróság vagy hatóság már intézkedett, a szárnyparancsnok — és előljáró parancsnokai — nem intézkedhetnek, de az esetleg szükségesnek vélt intézkedések megtételére a bíróság vagy hatóság figyelmét felhívhatják.

599. Ha sürgős személyes beavatkozásra van szükség, az illetékes szakaszparancsnokot, ha pedig ő nem áll rendelkezésre, a szolgálatvezetőjét a helyszínre azonnal rendelje ki. A szakaszparancsnokot az alárendelt őrsök meglepésére, nyomozások teljesítésére és kiegészítésére, járőrök ellenőrzésére és összpontosított legénység parancsnokául a szükség szerint bármikor kirendelheti. Ne mulassza el a kirendeltek eligazítását, mert ez a tervszerű munka alapja.

600. A legénység személyes ügyeinek intézésénél az illetékes szakaszparancsnok véleményét is hallgassa meg. Őrsparancsnokhelyettesek kinevezésére, valamint az őrsparancsnok-iskolába vezénylendőkre vonatkozó javaslatának előterjesztése előtt az őrsparancsnok véleményét is szerezzze be.

A szárnyparancsnok javaslatot tehet: őrsök, különítmények felállítására és megszüntetésére; őrsök létszámának megállapítására, megerősítésére, lovasítására, gyalogosítására; vezénylések elrendelésére, állandó járőrök kirendelésére, kitüntetésre, dícséretre, jutalmazásra, segélyezésre, áthelyezésre, eltávolításra; szakaszparancsnoki, szolgálatvezetői, őrsparancsnoki, őrsparancsnok-helyettesi és írnoiki beosztásokra és elmozdításokra. Előléptetési sorban levőkről és felülvizsgálandókról véleményt ad. Az alárendelt legénység minősítvényi táblázatainak szerkesztésében részt vesz.

601. A szárnyparancsnoknak legyen meg az egész területét feltüntető, a közigazgatási határok felülnyomásával ellátott részletes térképe. Ezen a szárny- és az őrskörletek határain kívül a szomszédos őrsállomásokat és a térképen fel nem tüntetett tereptárgyakat — utóbbiakat a távolsági kimutatás folyószámának megjelölésével — törülhető írónnal meg kell jelölni. A részletes térképet vászonra húzva a falra kell függeszteni.

Ezenkívül legyenek meg a szárnyparancsnoknak a szárny területét és az ahhoz közvetlenül csatlakozó területet felölelő általános térképlapjai is. Határszéli szárnyparancsnokot a határszél részletes térképlapjaival külön el kell látni.

602. A szárnyparancsnok az alosztályparancsnok fegyelmi fenyítő hatalmával van felruházva. A legénységre kiszabott fegyelmi fenyítéseket a szolgálatvezető közreműködésével hajtatja végre.

Legénységi alárendeltjeinek belföldre 14 napi szabadságot engedélyezhet.

A szárnyparancsnokot helyettesítő szakaszparancsnok legfeljebb 3 napi szabadságot engedélyezhet, de csak sürgős magánügyben. A hosszabb szabadság engedélyezése iránt benyújtott kérelmeket terjessze fel az osztályparancsnoksághoz.

Az őrsök közigazdálkodásait ellenőrzi, célszerű vezetésüket biztosítja.

Gazdászatkezelési ügyeket nem végez, ilyenekkel megbízni sem szabad. Kivételek: parancsnoksága leltárainak vezetése és a vezénylési pótdíj-kimutatások megerősítése.

Általános jellegű figyelmeztető és oktató parancsok kiadására nem jogosult; ezekre az osztály-, illetőleg a kerületi parancsnoksághoz tegyen javaslatot.

Irodai munkálataiban a szárny írnoka a Szut. 102. §-ában előírtak szerint támogatja.

603. A szárnyparancsnok — és a többi tiszt is — nyugodt viszonyok között, szolgálatmentes időben az állomáshelyét a Szolg. Szab. I. rész 296. pont 4. bekezdésében meghatározott időtartamra — osztályparancsnokság székhelyén azonban elvileg az osztályparancsnok tudtával — elhagyhatja, de tartózkodási helyét és azt, hogy szükség esetében hol és miként lehet vele érintkezésbe lépni, helyettesével és az ügyeleti közeggel közölje. Mind a szárnyparancsnok, mind a helyettese jegyeztesse be az eltávozását és a visszaérkezését a szolgálati naplóba.

Az a tiszt, akinek az állomáshelyén nincs közvetlen előjárója, az állomás szolgálati körzetének ilyen természetű elhagyását egyidejűleg szolgálati jegyben jelentse.

Ahol több tiszt van, valamennyi egy időben nem hagyhatja el az állomás szolgálati körzetét. Az otthonmaradó tiszt nevét az ügyeleti közeggel közölni kell.

604. A szárnyparancsnokhelyettes tennivalóit a szárnyparancsnok határozza meg. Úgy foglalkoztassa, hogy munkaköre őt öntevékenységre és látókörének bővítésére serkentse és hogy minél több gyakorlati tapasztalatot szerezhessen. Fordítson nagy gondot a nevelésére és önálló parancsnokká képzésére.

Ha a szárnyparancsnokot átmenetileg a szakaszparancsnok helyettesíti, parancsot, dicséretet és észrevételt az utóbbi is adhat. Ilyen esetben az írásbeli feladatok készítése, utasításellenes vagy aggályos felhívások ügyében döntés, felülvizsgálандókról alosztályparancsnoki vélemény szerkesztése, minősítvényi táblázatok szerkesztése, végül bizalmas és titkos ügyek elintézése az alosztályparancsnok feladata. Céllovészet és szemle tartásához, tiszt által eszközözendő kivizsgálásra, vagy más olyan ténykedésre, amelyet csak tiszt végezhet, az osztályparancsnok más szárnytól rendeljen ki tisztet.

605. Húsz főnyi vagy nagyobb létszámú összpontosított legénység felett tiszt vegye át a parancsnokságot. Ha a viszonyok megkívánják, a szárnyparancsnok kisebb erő összpontosítása esetében is jelenjék meg vagy rendelje ki a tiszt helyettesét a szolgálat közvetlen és személyes irányítása céljából.

Ha egy vagy több őrset külső vagy belső ellenség részéről támadás éri vagy ha egyébként harctevékenységre kerül sor, a szárnyparancsnok harcoló csapatánál legyen.

104. §. Az iskolaparancsnok részére.

606. A csendőrök kiképzését és továbbképzését az iskolaparancsnok vezeti, aki a kiképzés eredményéért személyesen felelős és minden tekintetben közvetlenül az osztályparancsnoknak van alárendelve.

Az iskolaparancsnok kötelessége a csendőrségi oktatási és kiképzési utasítás szellemében, valamint a kiképzési tervek szerint a csendőrséghez toborzott újonc próbacsendőröket újonckiképzésben, az iskolába vezényelt és katonailag kiképzett próbacsendőröket első elméleti kiképzésben részesíteni, az őrsokról az iskolába vezényelt rangosztályba nem sorolt havidíjasokat és altiszteket mind elméleti, mind gyakorlati szempontból továbbképezni.

607. Minthogy az iskola hallgatói különböző előképzett-ségű és gondolkodású egyénekből állanak, a legénységgel való állandó foglalkozást pedig a közbiztonsági szolgálat nem korlátozza, az iskolaparancsnok használja fel ezt a kedvező alkalmat az oktatással párhuzamos nevelésre, ferde szokások és téves felfogások kiküszöbölésére, az istenfélelem, hazaszeretet, közszellem és egyetértés, valamint a testület és hivatás iránti szeretet megszilárdítására.

Tekintettel arra, hogy az iskola karhatalmi alakulat is, az iskolaparancsnok köteles gondoskodni arról, hogy az iskola legénységét, szükség esetében, bármikor menetkész állapotba helyezni és karhatalmi szolgálatra alkalmazni lehessen.

608. Az ő kötelessége a segédoktató személyzet kiképzése, hogy szükség esetében abból megfelelő tartalék álljon rendelkezésére.

609. Az iskolaparancsnok jogai és kötelességei megegyeznek az alosztályparancsnokéval és őt a fegyelmi fenytő hatalom gyakorlása, továbbá szabadságok engedélyezése tekintetében ugyanazok a jogok illetik meg, mint a szárnyparancsnokot.

Jogában áll a csendőrségi szolgálatra akár erkölcsi, akár

szellemi vagy testi fogyatkozás miatt alkalmatlanoknak bizonyult próbacsendőrök elbocsátása iránt javaslatot tenni.

610. Az iskolához beosztott alantas tisztek, valamint a segédoktatók tennivalóit az iskolaparancsnok állapítja meg.

Az időnkint felállított különleges iegénységi tanfolyamok parancsnokai számára az iskolaparancsnok részére előírt határozványok mértékadó.

105. §. Az előadók részére.

611. Az előadók a nekik kiutalt munkakörben a parancsnok segédközegei és közvetlenül a parancsnoknak vannak alárendelve.

Kötelesek a nekik kiosztott ügyeket akár a parancsnok utasításai szerint, akár önállóan lelkiismeretesen és pontosan feldolgozni. Fontosabb ügyek elintézése előtt a parancsnok döntését ki kell kérniök.

Az előadók felelősek azért, hogy a munkakörükbe tartozó ügyeket a kitűzött határidő alatt akként dolgozzák fel, hogy pótintézkedések kiadása szükségessé ne váljék; ezért azokat a törvényeket, rendeleteket és utasításokat, amelyek az általuk elintézendő ügyekre irányadók, alaposan ismerniök kell. Az előadó személyesen felelős minden általa jelentett olyan adat helyességéért, amelynek alapján parancsnokának valamely ügyben döntenie kell.

Ha a parancsnok valamely ügy feldolgozására olyan meghagyást adna, amely az érvényben lévő törvényekbe, rendeletekbe vagy utasításokba ütköznék, erre a parancsnok figyelmét nyomban fel kell hívniök.

Az előadókat egyáltalában lelkiismeretesség, pontosság, ügykörükben való teljes jártasság és tájékozottság jellemezze.

Az előadók a hozzájuk beosztott segédmunkások munkakörét megállapítani s őket tennivalóik pontos elvégzésében ellenőrizni kötelesek.

106. §. A kerületi és osztály segédtsízt részére.

612. A segédtsízt a parancsnokának, ennek távollétében pedig helyettesének első segédközege és előadója. Minden tekintetben közvetlenül parancsnokának van alárendelve. Ő a kapocs a parancsnok és az alárendelt tisztikar között.

A segédtsízt személyesen felelős minden általa jelentett olyan adat helyességéért, amelynek alapján parancsnokának valamely ügyben döntenie kell.

A segédtsízt gondoskodik arról, hogy a parancsnokság címére érkezett minden ügýdarab a kellő időben átvétessék, a sürgős ügyek azonnal, egyéb ügyek pedig a parancsnoka által meghatározott időben a parancsnok elé terjesztessenek és ennek elhatározása kikéressék.

Az előadó tisztek munkakörét a segédtsízt meghallgatásával a parancsnok határozza meg, a segédmunkásokét pedig a segédtsízt. A beérkezett ügyeket feldolgozás végett ő osztja ki.

613. A segédtsízt gondoskodik arról, hogy a csendőrségi ügyviteli szabályzat rendelkezéseit pontosan megtartsák, különösen pedig, hogy a kiadványokat kellő időben továbbítsák, az ügýmenetben fennakadás ne álljon be és indokolatlan hátrálék ne keletkezzék. Ügyiratok elintézésében a kerületi segédtsízt rendszerint csak annyiban vesz részt, hogy a neki alárendelt segédmunkások munkáját a parancsnoknak leendő bemutatás előtt átvizsgálja és kézjegýével ellátja.

Felelős azért, hogy a beadványok és a felsőbb helyre előterjesztendő jelentések határidőit pontosan megtartsák.

A segédtsíztnek a parancsnokságnál megforduló minden ügýről alaposan tájékozottnak kell lennie, ezért őt a parancsnokságnak többi, neki alá nem rendelt előadója is köteles az ügýkörébe tartozó minden fontosabb ügýről állandóan tájékoztatni és e célból egyes ügýdarabokat betekintésre hozzá áttenni.

614. A segédtsízt őrzy meg és tartja nyilván a parancsnok által rábízott és titkos kezelést igénylő ügýiratokat, szolgálati könyveket és egyéb tárgýakat, köteles továbbá a hivatalos pecsét- és címnyomó biztos megőrzéséről is gondoskodni, hogy azokkal visszaélés ne történjék.

Kihallgatásoknál mindig jelen kell lennie, hacsak parancsnoka másként nem rendelkezik.

A parancsnokság által kiadandó parancsokat a segédtsízt állítja össze s ő felelős azért, hogy minden intézkedés vagy értesítés a parancsokban idejekorán megjelenjék.

615. A segédtsízt a hozzá beosztott segédmunkásoknak közvetlen előljárója, a fegýelmi fenyítő hatalmat a kerületi

segédtsízt az osztályparancsnokot, az osztálysegédtsízt pedig az alosztályparancsnokot megillető mértékben gyakorolja. A parancsnoksághoz beosztott csendőröknek az osztálysegédtsízt 14 napig, a kerületi segédtsízt pedig 6 hétig terjedhető szabadságot engedélyezhet.

107. §. Az osztályparancsnok részére.

616. Az osztályparancsnok a kerületi parancsnoknak van közvetlenül alárendelve.

Feladata alárendelt alosztályainak, különösen pedig a szárnyparancsnokoknak működését ellenőrizni, a közbiztonsági és belső szolgálat szabályszerű és célirányos kezelése felett őrködni, ezeket a szolgálatokat felsőbb fokon irányítani, az idevonatkozó utasítások és szabályzatok pontos megtartása fölött őrködni, a legénység beható és egyöntetű oktatására és kiképzésére felügyelni, illetőleg azt vezetni és végül gazdasági hivatala útján parancsnokságának gazdasági ügyeit ellátni.

Jogában áll bármikor ott megjelenni vagy alárendelt tisztjeit oda kirendelni, ahol azt akár közbiztonsági intézkedések, akár pedig fegyelmi tekintetek szükségessé teszik. Ilyen kirendelésekből felmerülő költségek felszámítására az engedélyt ő adja meg, saját személyére nézve pedig azt utólag kéri a kerületi parancsnokságtól.

A szolgálat menetének ellenőrzése, valamint a szárnyparancsnokok működésének felülbírálása végett, az osztályparancsnok negyedévenként egy-két órának egy havi fogalmazványait, szolgálati havi füzetét és szolgálati lapjait — a szárnyparancsnok által történt átvizsgálásuk után — követelje be. Esetleges — érdemleges — észrevételeit a szárnyparancsnoknak külön paranccsal adja le, aki azokat — szükség esetében — tartalmuk szerint külön-külön közli az érdekelt szakasz-, illetőleg szakasz- és őrsparancsnokkal.

617. Gondoskodik arról, hogy a legénység a rendszeresített létszám szerint osztassék el, továbbá arról is, hogy nagyobb arányú és a közbiztonságot veszélyeztető mozgalmak, zavargások vagy lázongások esetében a szükséges karhatalmi erő kellő időben és helyen rendelkezésre álljon.

A szolgálat érdekében a polgári hatóságokkal és a katonai parancsnokságokkal közvetlen írásbeli és személyes érintkezést tart fenn, a kölcsönös együttműködést és egyetértést biztosítja.

618. Ő osztja be a csendőröket az őrsparancsnokok kivételével az őrsökre. Ő intézkedik ezeknek a parancsnoksága területén való áthelyezése és vezénylése iránt, valamint a kerületen belül egyik osztály területéről a másik osztály területére való áthelyezése iránt, utóbbi esetben az érdekelt osztályparancsnokkal való előzetes megegyezés útján. Gondoskodik, hogy a próbacsendőrök az iskola elvégzése után a próbaszolgálatuk leteltéig őrsükről lehetően át ne helyeztessenek és el ne vezényeltessenek. Az őrsparancsnokok áthelyezése iránt a kerületi parancsnokságnak javaslatot tesz.

A legénység beosztásánál és áthelyezésénél legyen figyelemmel a nyelvismeretre, a vidék ismeretére, valamint arra, hogy senki ne jusson olyan állomásra, ahol alkalmazása bármely okból a szolgálatra hátrányos volna. (Lásd a 86. pontot.) Figyelemmel kell lennie továbbá arra is, hogy minden őrsön alkalmas őrsparancsnokhelyettes és megfelelő számú helyi és személyi ismerettel bíró és egyébként is alkalmas járőrvezető álljon rendelkezésre. Áthelyezések mindig az érdekelt szárnyparancsnok meghallgatásával, javaslatának figyelembevételével és lehetően a szárnyakon belül történjenek. Figyelembe kell venni továbbá a szárnyparancsnok által saját kezdeményezésből felterjesztett áthelyezési javaslatokat is.

A bevonult próbacsendőröket az idevonatkozó szabályok szem előtt tartásával ő esketi fel. Ő nevezi ki az őrsparancsnokhelyetteseket és ezt alosztályaival közli.

Elsősorban felelős azért, hogy alárendeltjeit kizáróan rendszeresített helyeken alkalmazzák, valamint, hogy a legénységet a közbiztonsági szolgálattól semmiféle címen el ne vonják.

619. Az osztályparancsnok minden alárendeltjének a csendőrségi szolgálatban szükséges kiképeztetéséért, valamint a katonai rend és fegyelem fenntartásáért személyesen felelős. Az iskolában levő csendőrök kiképzését ellenőrzi s vizsgájukon résztvesz.

Ha szükséges, félévenként általános figyelmeztető parancsokat adhat ki; oktató parancsok kiadására a kerületi parancsnoksághoz tesz javaslatot.

A közbiztonsági szolgálatban vagy egyébként szerzett kiváló érdemek elismerése végett a tiszteknek és a legénységnek

megdicsérésére vagy kitüntetésére, különös méltánylást érdemlő esetekben pedig segélyezésére a kerületi parancsnokhoz javaslatot tesz. A szárnyparancsnok meghallgatásával javaslatba hozza a járőrvezetői tanfolyam és őrsparancsnokképző iskola hallgatására alkalmas altiszteket.

A próbacsendőrök véglegesítésére nézve hozzá érkezett előterjesztéseket alapos bírálat alá veszi és amennyiben a próbacsendőr megtartása a szolgálat érdekében áll, véglegesítésére, ellenkező esetben leszerelésére, javaslatot tesz.

620. Tisztek részére egyhuzamban legfeljebb 14 napig és legénység részére pedig 4 hétig terjedő szabadságot engedélyezhet. Az általa engedélyezett tiszti szabadságok tartamát, nemét, helyét, megkezdését és befejezését a kerületi parancsnokságnak esetről-esetre bejelenti.

A honvéd helyőrségi kórházak parancsnokságaival esetleg polgári kórházakkal történt előzetes megállapodás után, ő jelöli meg azokat a kórházakat, ahová az egyes alosztályok beteg legénységét át kell adni. Az osztály állomáshelyén lévő kórházakban ápolts csendőregyéneket időnkint, az állomáshelyén kívül lévő kórházakban ápolts csendőregyéneket szemléi alkalmával személyesen látogassa meg, vagy alárendelt tisztjeivel látogattassa meg.

Ha valamely alárendelt szárnyparancsnokságának nem tiszt áll az élén, vagy ha a tiszti parancsnok szárnya vezetésében tartósan akadályozva van, az osztályparancsnok jelöli ki azt a szárnyparancsnokot, aki az ilyen szárny tiszti elintézést igénylő ügyeit végzi.

Ellenőrzi, hogy a szárnyparancsnok és helyettese közt a munkakör arányosan elosztva s utóbbi a szolgálat minden ágában felváltva foglalkoztatva legyen.

Gondoskodik arról, hogy alárendelt alosztályai a csendőrséget érintő, vagy a csendőrség által teljesítendő szolgálatra vonatkozó törvényekkel, rendeletekkel, szabályrendeletekkel, parancsokkal és hivatalos lapokkal, valamint a szükséges oktatási segédeszközökkel elláttassanak.

Lovas őrsökkel bíró osztályparancsnoknak a lovas szolgálatot illető kötelességei azonosak a szárnyparancsnokéival azzal a különbséggel, hogy e tekintetben szárnyparancsnokait is ellenőrzi és irányítja.

621. Az osztályparancsnok köteles gondoskodni arról, hogy alárendeltjei illetményeiket és ruházatukat az előírt időben és mennyiségben hiánytalanul megkapják, valamint, hogy a kincstári javak, különösen pedig a lovak, a ruházat, a fegyverzet és a felszerelés mindig kifogástalan állapotban legyenek és szabályszerűen gondoztassanak. E tekintetben, valamint a katonai rend fenntartása érdekében az alárendelt gazdasági hivatalt ellenőrzi és raktárát negyedévenként rovancsolja.

Az osztályparancsnok kötelessége a csendőrségi laktanyáknak biztosításáról és karbantartásáról gondoskodni. A laktanyák kibérlése végett a tulajdonosokkal közvetlenül érintkeznek és a szerződések megkötésére a kerületi parancsnoksághoz ő tesz javaslatot.

Az osztályparancsnokot távolléte esetében az ő állomáshelyén lévő s rangban legidősebb alárendelt tisztje helyettesíti.

108. §. A beosztott törzstisztek részére.

622. A beosztott törzstisztek a csendőrkerületi parancsnokság törzséhez tartoznak és közvetlenül a csendőrkerületi parancsnoknak vannak alárendelve. A beosztott törzstisztek közül a rangidősebb a „csendőrkerületi parancsnok helyettes“, akit ebbe a minőségbe a honvédelmi miniszter nevez ki.

A parancsnokot távollétében minden tekintetben a helyettes, ennek távollétében pedig a másik beosztott törzstiszt helyettesíti, kivéve azokat a fontosabb ügyeket, amelyeknek elintézését a parancsnok magának tartotta fenn.

A beosztott törzstisztek kötelessége a csendőrkerületi parancsnokot hivatásának minden ágazatában hathatósan támogatni és a parancsnok által részükre kijelölt munkakört, illetőleg az esetleges különleges alkalmazással járó különös tennivalókat ellátni. Az előadótisztek által készített elintézési tervezeteket a parancsnoknak való bemutatás előtt a kerületi parancsnok helyettese köteles — kivéve, ha távol van —, átvizsgálni és ennek megtörténtét a fogalmazványon aláírásával igazolni.

109. §. A csendőr kerületi parancsnok részére.

623. A csendőrkerületi parancsnok összes alárendelt alakulatainak csapatparancsnoka és közvetlenül a csendőrség felügyelőjének van alárendelve.

A csendőrkerületi parancsnok kötelessége a katonai és hazafias szellem ápolása, a közszellem emelése, a fegyelem fenntartása, a közbiztonsági szolgálatnak a törvények és szabályzatok keretén belül való irányítása, továbbá a katonai gazdasági és belső ügyek felsőbb fokon való igazgatása, végül a teljes egyöntetűségnek minden tekintetben való biztosítása. Tennivalóinak ellátásában a beosztott törzstisztek, a segédtsízt és az előadók támogatják. A szolgálat érdekében köteles a közvetlen támogatására hivatott törzstiszteket a parancsnokságnál előforduló eseményekről és ügyekről tájékoztatni, fontosabb esetekben javaslataikat meghallgatni és velük minden lényegesebb rendelkezését és intézkedését közölni.

Minden rendelkezése olyan keretben mozogjon, amely az alárendelt parancsnokokat az őket megillető felelősséghez és önállósághoz szoktatja és a jelen utasítás által biztosított hatáskörüket nem sérti.

624. Köteles a tisztikarára katonai, tudományos és társadalmi tekintetben nevelő és vezető befolyást gyakorolni és e célból beosztott törzstisztjeinek közreműködését is igénybe venni.

Igyekezzen minden egyes alárendelt tisztjének előképzettségét, tehetségét és személyes tulajdonságait megismerni. Iparkodjék a legénység közül legalább a szakaszparancsnokokat és őrsparancsnokokat használhatóságuk, képzettségük és jellemtulajdonságaik tekintetében megismerni, hogy őket a szolgálat érdekében célszerűen és megfelelő helyen alkalmazhassa.

625. Ő esketi fel a csendőrséghez felvett tiszteket és felügyel a próbaszolgálatra felvett tisztek gyakorlati irányú kiképzésére.

Őt illeti meg általában a becsületügyi eljárás megindításának joga a főtisztek ellen.

Ő vezeti a csendőr kerület valamennyi tisztjéről a büntetési jegyzőkönyvet, őrzi a minősítvényi táblázataiknak foglal-

mazványát, kötelezőiket, büntetési jegyzőkönyvi kivonataikat és eskülapjaikat.

626. Bizalmi állásra és különleges alkalmazásra tisztjeit maga választja ki és választásához képest az ilyen állásra való kinevezésük vagy alkalmazásuk végett felsőbb helyre előterjesztést tesz.

Gondoskodik arról, hogy összes alárendeltjeinek minősítvényi táblázatai a vonatkozó szabályok és rendeletek értelmében évente pontosan megszerkesztessenek.

627. A kerületi parancsnok fel van hatalmazva bármikor megjelenni ott, vagy alárendelt tisztjei bármelyikét kirendelni oda, ahol az akár közbiztonsági, akár fegyelmi vagy bármi más belső szolgálati tekintetből szükséges. Állomáshelyének 48 óránál tovább tartó elhagyását a honvédelmi- és a belügyminiszternek, valamint a csendőrség felügyelőjének bejelenteni köteles.

Gondoskodik arról, hogy az arra alkalmas altisztek a kellő időben és számban járőrvezetők, illetve őrsparancsnok-helyettesek, őrsparancsnokokká és szakaszparancsnokokká kiképeztesse.

628. Jogában áll a közbiztonsági szolgálatban vagy egyéb alkalmakkor szerzett kiváló érdemek elismeréséül tiszteket csendőrkerületi parancsban, rangosztályba nem sorolt havidíjasokat és altiszteket pedig okirattal vagy csendőrkerületi parancsban megdícsérni, avagy felsőbbfokú megdícsérésük, kitüntetésük vagy jutalmazásuk iránt felterjesztést tenni.

Jogában áll ideiglenes különítmények felállítása, állandó járőrök kirendelése, osztályok és alosztályok felállítása, megszüntetése, áthelyezése, létszámának felemelése és leszállítása, végül őrsök lovasítása és gyalogosítása végett a belügyminiszternek javaslatot tenni. Jogai közé tartozik a lovas csendőrré való kiképzésre alkalmas gyalog csendőrök kijelölése és az eredményes kiképzésük utáni lovasítása, valamint a lovas szolgálatra alkalmatlanná vált lovas csendőrök gyalogosítása.

629. Alkalmas legénység felvétele által gondoskodik arról, hogy rendszeresített állománya mindenkor teljes legyen. Rendezi az egyes osztályparancsnokságok állományának kiegészítését és szétosztja a próbacsendőröket. Ő állapítja meg a belügyminiszter által osztályonként meghatározott létszám kérésén belül az egyes alosztályok és őrsök rendszeresített létszá-

mát. Személyesen felelős azért, hogy az általa felvett legénység az előírt feltételeknek mindenben megfeleljen.

Intézkedik a legénységi felülvizsgálati eljárás megindítása, a felülvizsgálandó legénységnek a bizottság előtt való megjelenése, valamint a felülvizsgálatokhoz csendőrtiszt kirendelése iránt. Ő utalja a toborzó bizottság elé azokat a rangosztályba nem sorolt havidíjasokat és altiszteket, akik irodai alkalmaztatásukat óhajtják.

630. Őt illeti meg az őrsparancsnoki állásra való kinevezés és az ettől az állástól való megfosztás joga. Intézi az őrsparancsnokok áthelyezését a kerület kötelékén belül, valamint az összes csendőrök áthelyezését, az egyik kerületből a másikba, az utóbbit az illetékes kerületi parancsnoksággal való kölcsönös megegyezés alapján. Kijelöli az őrsparancsnoki és számvivő tiszthelyettesi sarjadékot, valamint a pótlóidomítókat. Ő utalja ki, az irodákba rendszeresített segédmunkás személyzetet. Felelős azért, hogy a közbiztonsági szolgálattól, illetőleg hivatásszerű beosztásától indokolatlanul senkit el ne vonjanak és meg nem engedett szolgálatra vagy nem rendszeresített helyen senkit ne alkalmazzanak.

631. A járőrvezetői tanfolyam, őrsparancsnok-iskola és számvivő tiszthelyettesi tanfolyam hallgatóit kijelöli, a neki alárendelt iskolák és tanfolyamok felett felügyeletet gyakorol vagy gyakoroltat és azok vizsgáin elnököl vagy beosztott törzstisztjeinek egyikét ebből a célból kirendeli.

A szolgálat- és fegyelemkezelés terén előfordult tanulságos eseményeket oktató parancsnok alakjában kiadja. Ezenkívül félévenkint figyelmeztető parancsokat is adhat ki.

Mint a bűnvádi üldözés elrendelésére hivatott illetékes parancsnoknak jogállását és tennivalóit a m. kir. honvédség katonai bűnvádi perrendtartása, az erre vonatkozó utasítások s különleges szervezeti rendelkezések határozzák meg.

632. Szabadságot engedélyez a tisztek (tisztviselők) részére egyhuzamban legfeljebb 4 hétre, csendőrök részére pedig a megengedett legmagasabb mértékben.

Ő eszközli ki az engedélyt a gyógyfürdők használatára, intézkedik az elmebeteg csendőregyéneknek elmeegógyintézetbe való felvétele és elszállítása, szükség esetében kórházi megfigyelése iránt.

633. Őt illeti meg az altisztek előléptetésének joga. A kerület állományába tartozó törzsőrmester vizsgázottakról, tiszthelyettesekről és alhadnagyokról rangsorozati lajstromot vezet.

Ő adja meg a nősülési engedélyt a tiszthelyettesek és altisztek részére, ő ítéli oda a szolgálati jeleket (tisztek kivételével) és ő intézkedik azoknak igénylése és kiadása iránt.

Törzsgazdasági hivatala útján intézi a gazdasági és számviteli ügyek végzését, illetőleg felügyel erre, ellenőrzi a legénység felszerelését, felfegyverzését, ruházatát, elszállásolását, közétkezését és mindennemű illetményének szabályszerű folyósítását. Végül gondoskodik tisztii és legénységi parancsnokságainak elhelyezéséről.

634. Az a csendőr kerületi parancsnok, akinek parancsnoksága alatt lovas alosztályok is vannak, köteles örködni a felett, hogy alárendelt tisztjei és lovas legénysége a lovassági szabályzatokban jártasak legyenek és ezeket a szabályzatokat megtartsák.

635. A csendőr kerületi parancsnok helyettes, illetőleg a beosztott törzstiszt munkakörét ő állapítja meg.